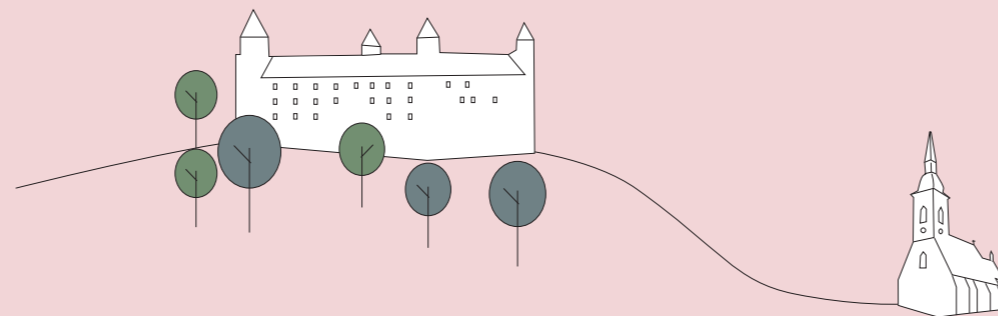

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ
FAKULTA ARCHITEKTURY

DIPLOMOVÁ PRÁCA

bratislava a prešpurk:
profánne sacrum

Obsah

úvod	3-5
teoretická časť	6-23
história	24-28
analytická časť	30-46
masterplan	47-58
objekt	59-99

Anotácia

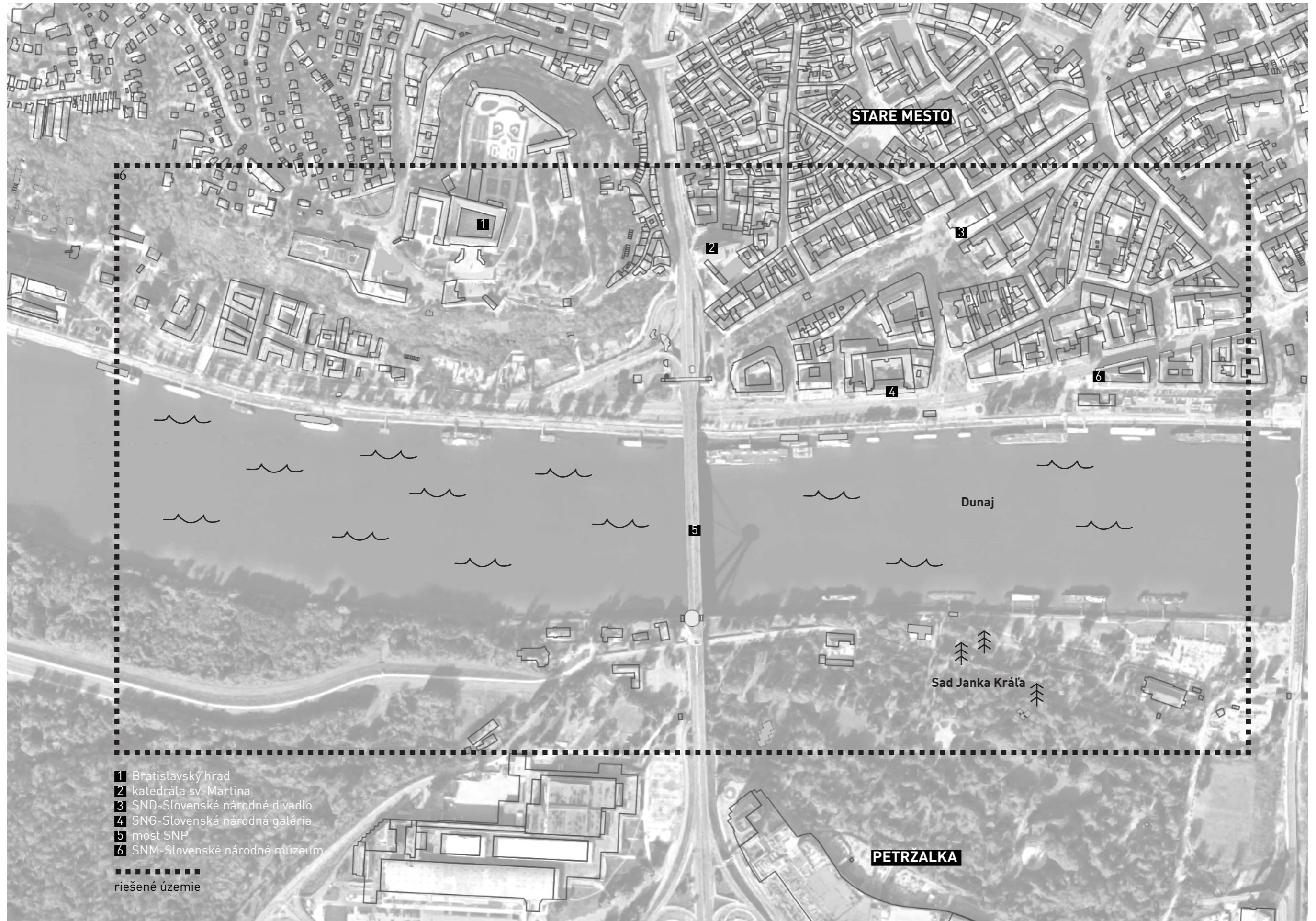
BAŽÍKOVÁ, Mária. Bratislava a Prešpurk, profanní sacrum [online]. Brno, 2020 [cit. 2020-05-24]. Dostupné z: <https://www.vutbr.cz/studenti/zav-prace/detail/125436>. Diplomová práce. Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury, Ústav navrhování. Vedoucí práce Josef Kiszka

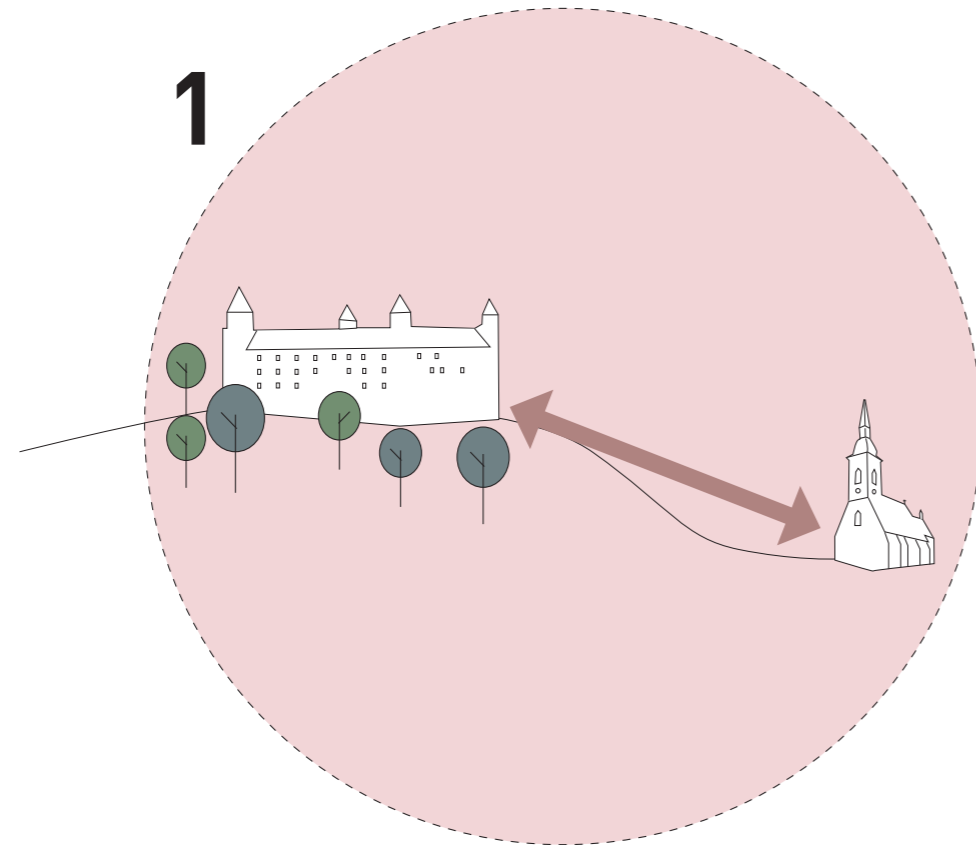
Predmetom diplomovej práce bolo ideologické spracovanie architektonickej štúdie objektu profánneho sacra-civiléno chrámu. Návrh nadväzuje na spracovanú urbanistickú koncepciu rekultivácie podhradia - územia historickej Vydrice a jeho okolia. Objekt je koncepčným prevedením termínu profánneho sacra do architektonickej formalizácie. Hlavná ideológia spočíva v transformovaní termínu profánneho sacra na objekt ktorý v sebe ukrýva troch duchov - ducha miesta, ducha mysle a ducha srdca. Tak vznikne umelecký komplex na historickej podstave ťažiska Bratislavských dejín. Ducha miesta reprezentuje historická formalizácia podstavy objektu ktorá odkazuje na zaniknuté Rybné námestie, ducha mysle reprezentuje komplex 3 objektov sebarozvoja: auditória, galérie a knižnice, a posledný objekt ktorý reprezentuje ducha srdca je prevedený do objektu komunitného centra. Celková ideológia spočíva vo vytvorení miesta ktoré bude každodenne prístupné a bude slúžiť na budovanie nášho vnútorného ducha. Na to aby sme sa vnútorne vyvíjali a stali lepším človekom.

To znamená miesto na vnímanie, miesto pre sebarozvoj, miesto na pomoc jeden druhému, miesto na zdieľanie. Miesto kde sa naučím hrať na husle a v ďalšej fáze usporiadam koncert v auditóriu pre komunitu až na fázu kedy budem učiť ďalšej ostatných. Miesto, kde sa naučím variť a potom svoje výrobky predávam na trhu. Miesto pre pomoc jeden druhému. Lepšie miesto pre jednotlivca, lepšie miesto pre komunitu, lepšie miesto pre Bratislavu.

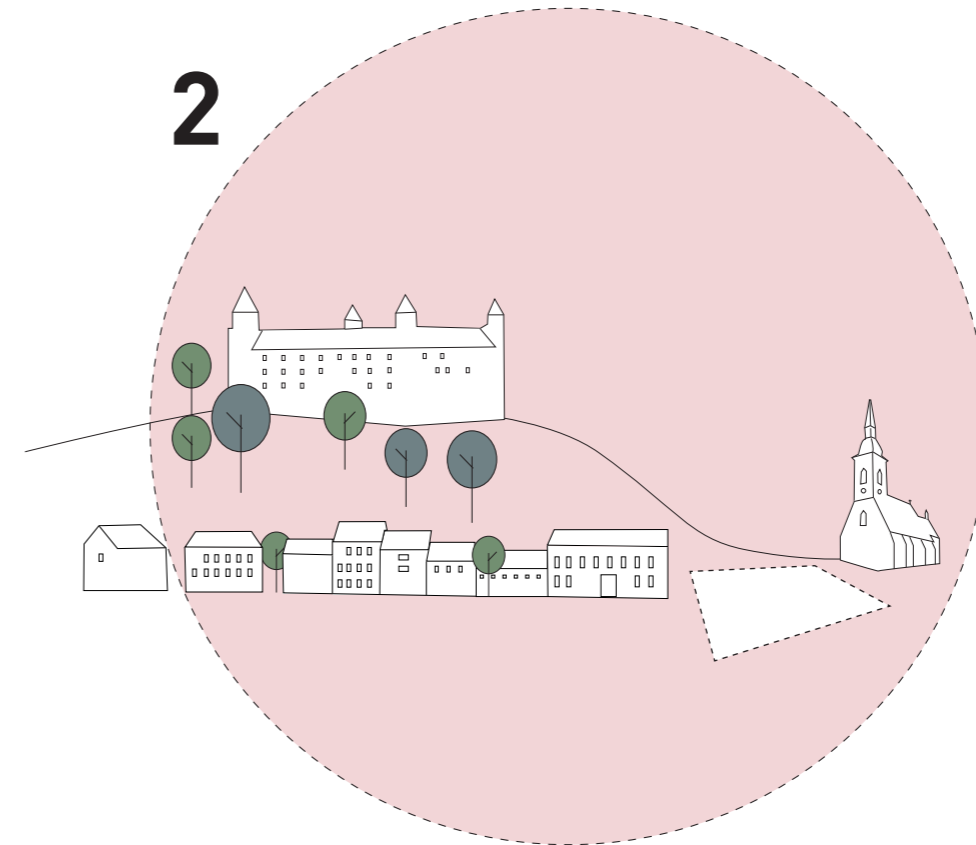
Kľúčové slová:

profánnny komplex, genius loci, ideológia, kultúra, sebarozvoj, komunita

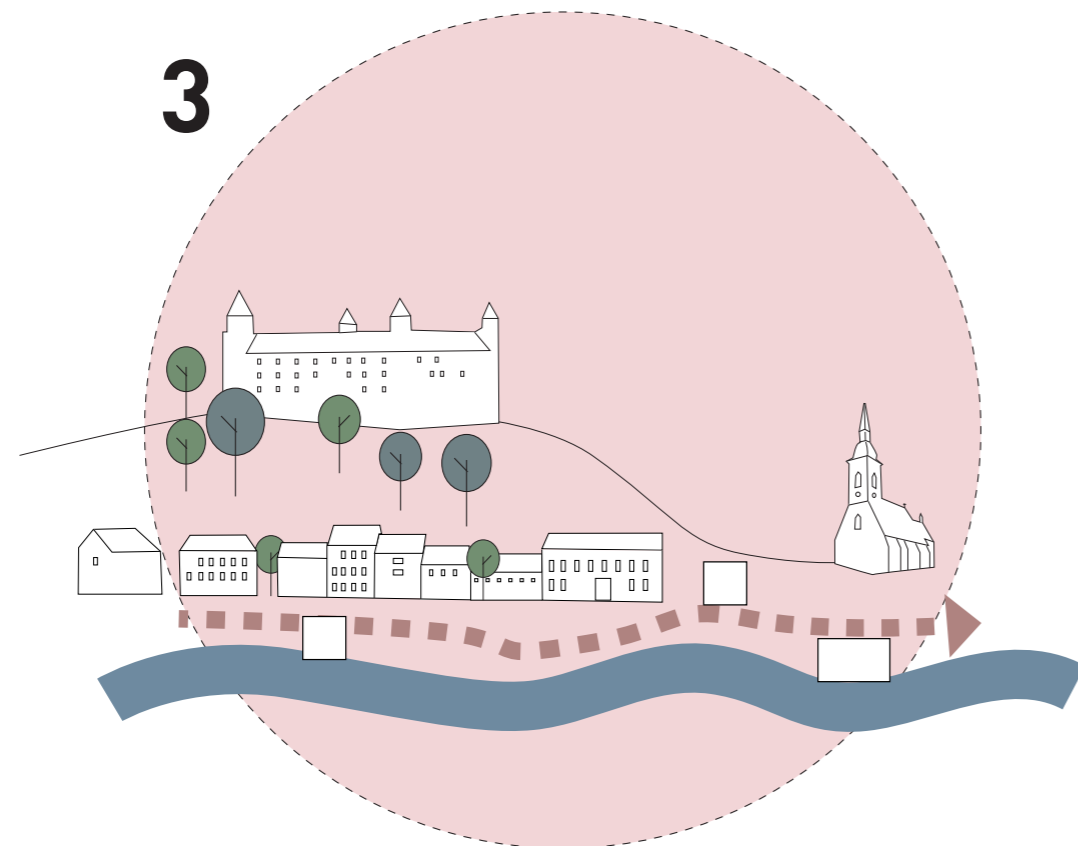

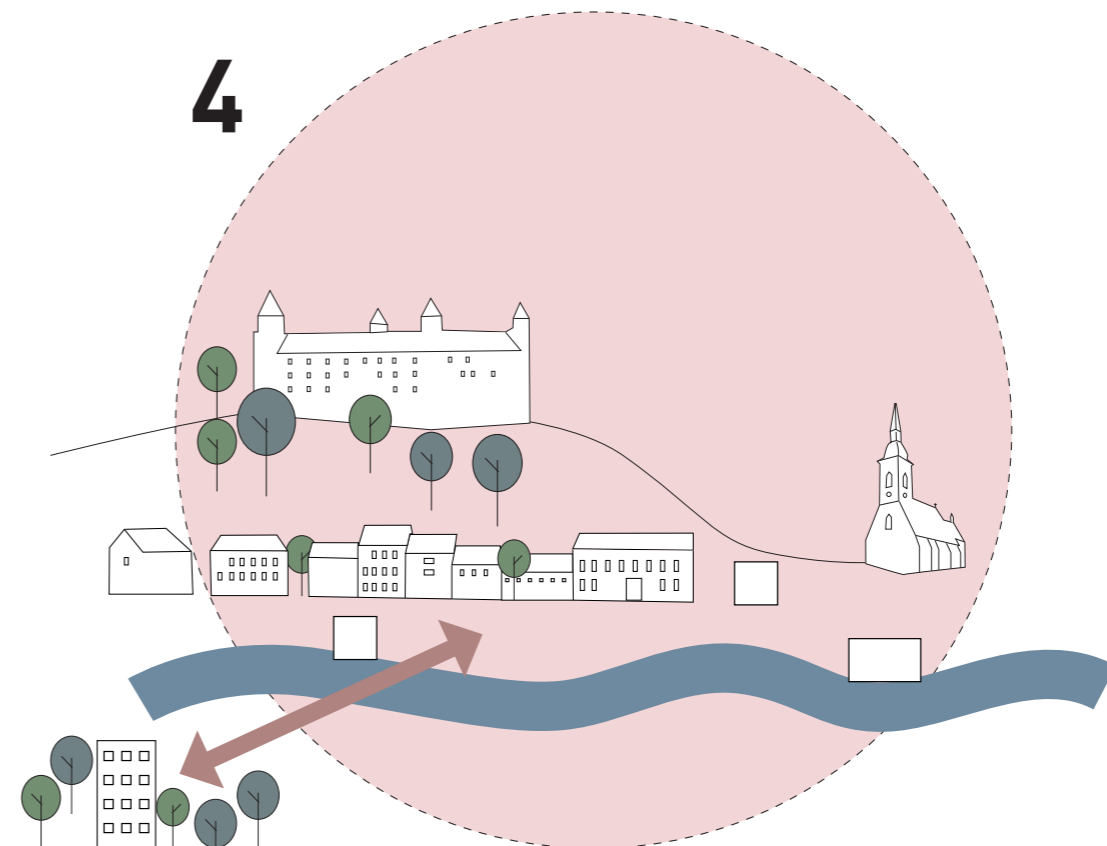
dôstojné prepojenie hradu a starého mesta
prislúchajúce metropole Slovenska

návratenie ducha starého Prešpurku - odkazaním na Vydricu - jej mierkou a
funkčnou náplňou - a na zaniknuté Rybné námestie

rekultivácia nábrežnej osy Dunaja formou doplnenia
duchovno- kultúrnych objektov

prepojenie oboch brehov, zapojenie Dunaja do
urbanistickej štruktúry mesta

teoretická časť

chrám = lat. templum, svatýňa, útočisko, miesto na prežívanie vnútornej intimity, pocit bezpečia

civilný = občiansky, nevojenský; striedmy, vecný, neokázalý; vzťahujúci sa na občianskoprávne, nie trestné vzťahy a činy

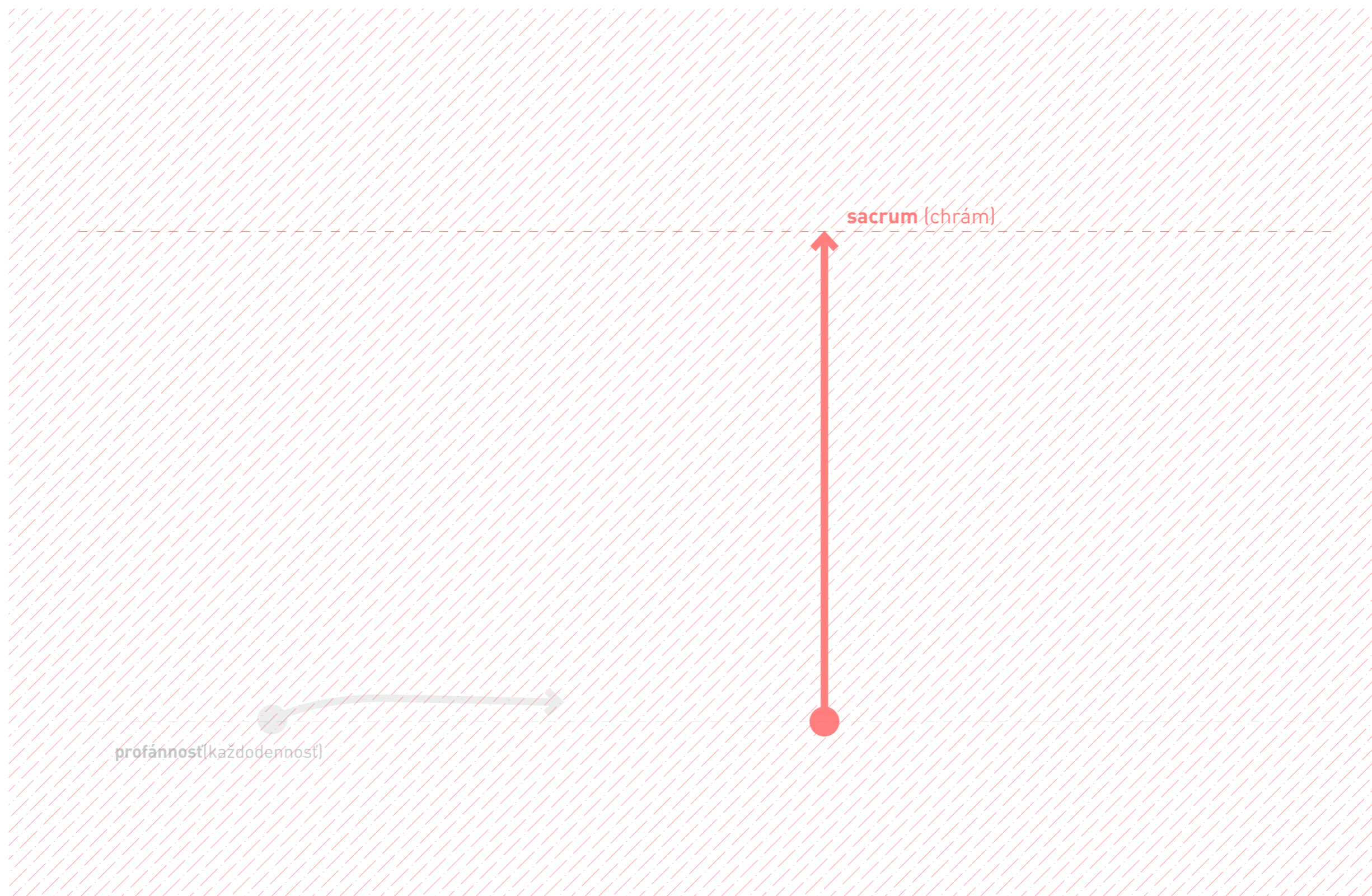
gesamkuntswerk = „ideálne umelecké dielo“ alebo aj „syntéza umenia“ Termín prvýkrát použil nemecký spisovateľ a filozof K. F. E. Trautndorff v eseji v roku 1827. Nemecký operný skladateľ Richard Wagner použil tento termín vo dvoch esejoch v roku 1849 a slovo sa stalo obzvlášť spojeným s jeho estetickými ideálmi.

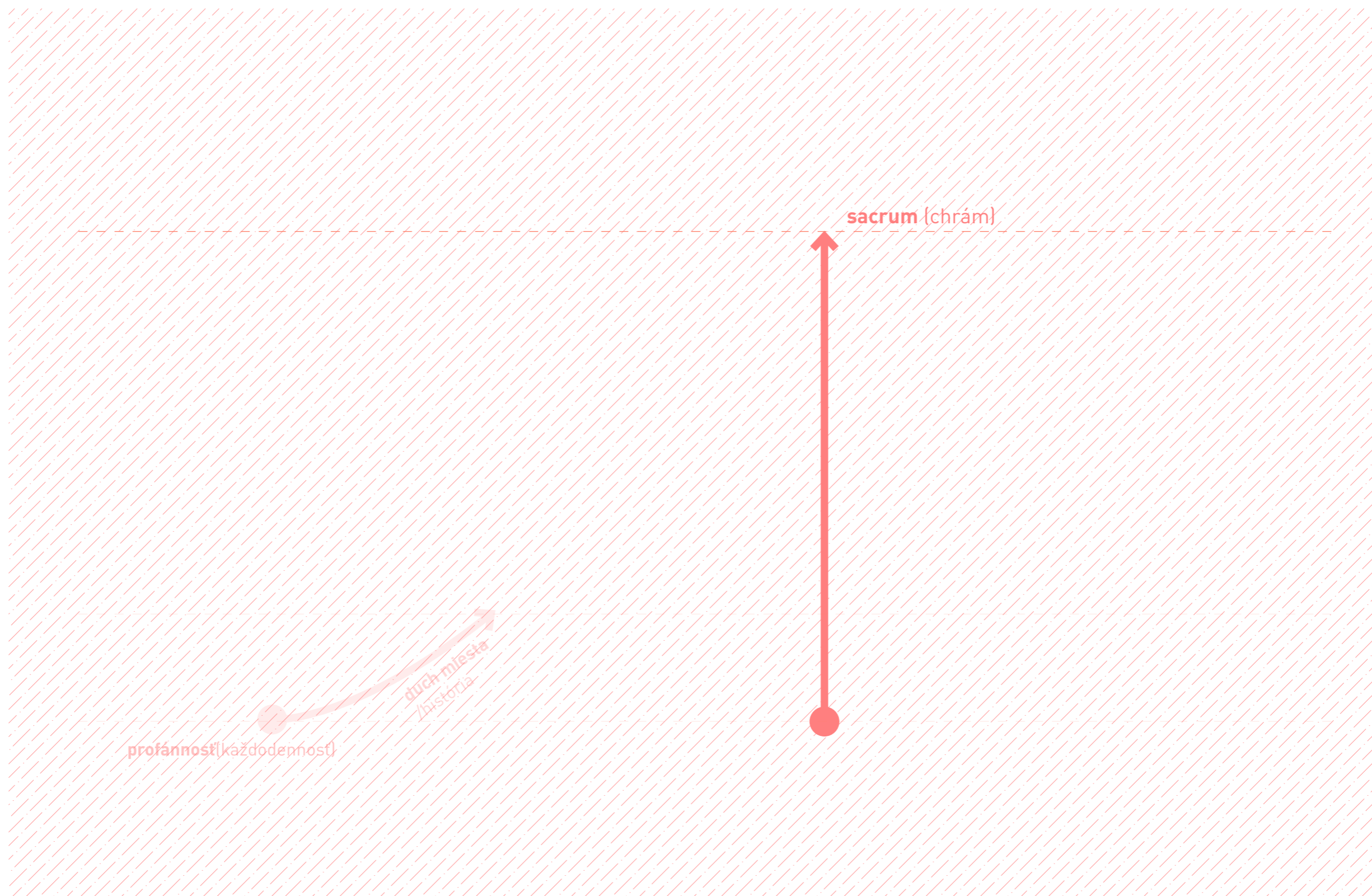
Ako môže civilný chrám bez vyznávania akéhokoľvek božstva dosiahnuť úroveň sakrálneho chrámu? Kedy môžeme v civilnom chráme pociťovať pocity vertikálnej aj horizontálnej komunikácie? Kedy sa môžeme v civilnom chráme duševne otvoriť?

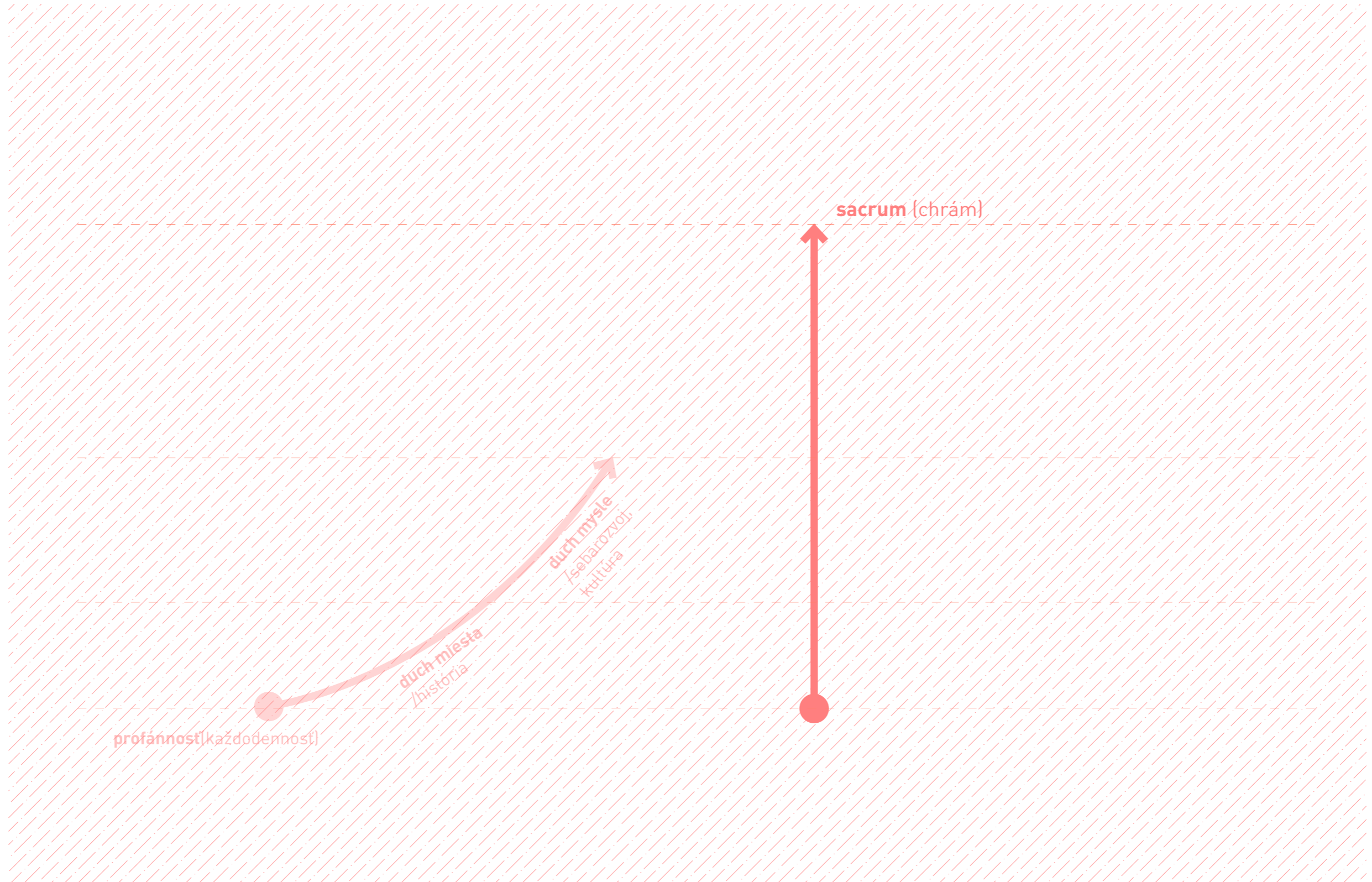

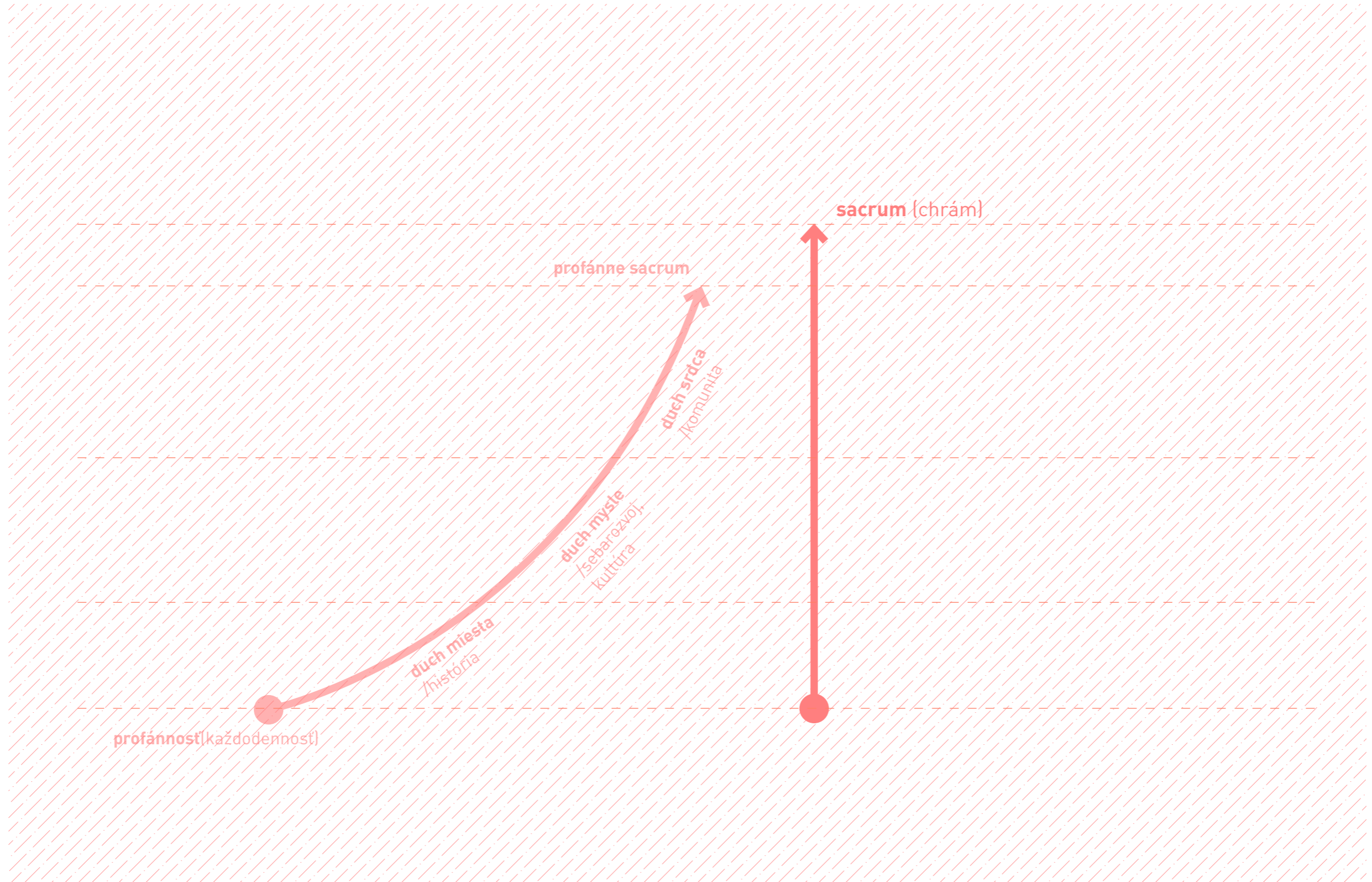
Keď dosiahneme maximálne spojenie všetkých možných umeleckých zložiek, ktoré dokážu v človeku vyvolať duševné uspokojenie, pocit vnútornej intimity, bezpečia, miesto ich útočiska.

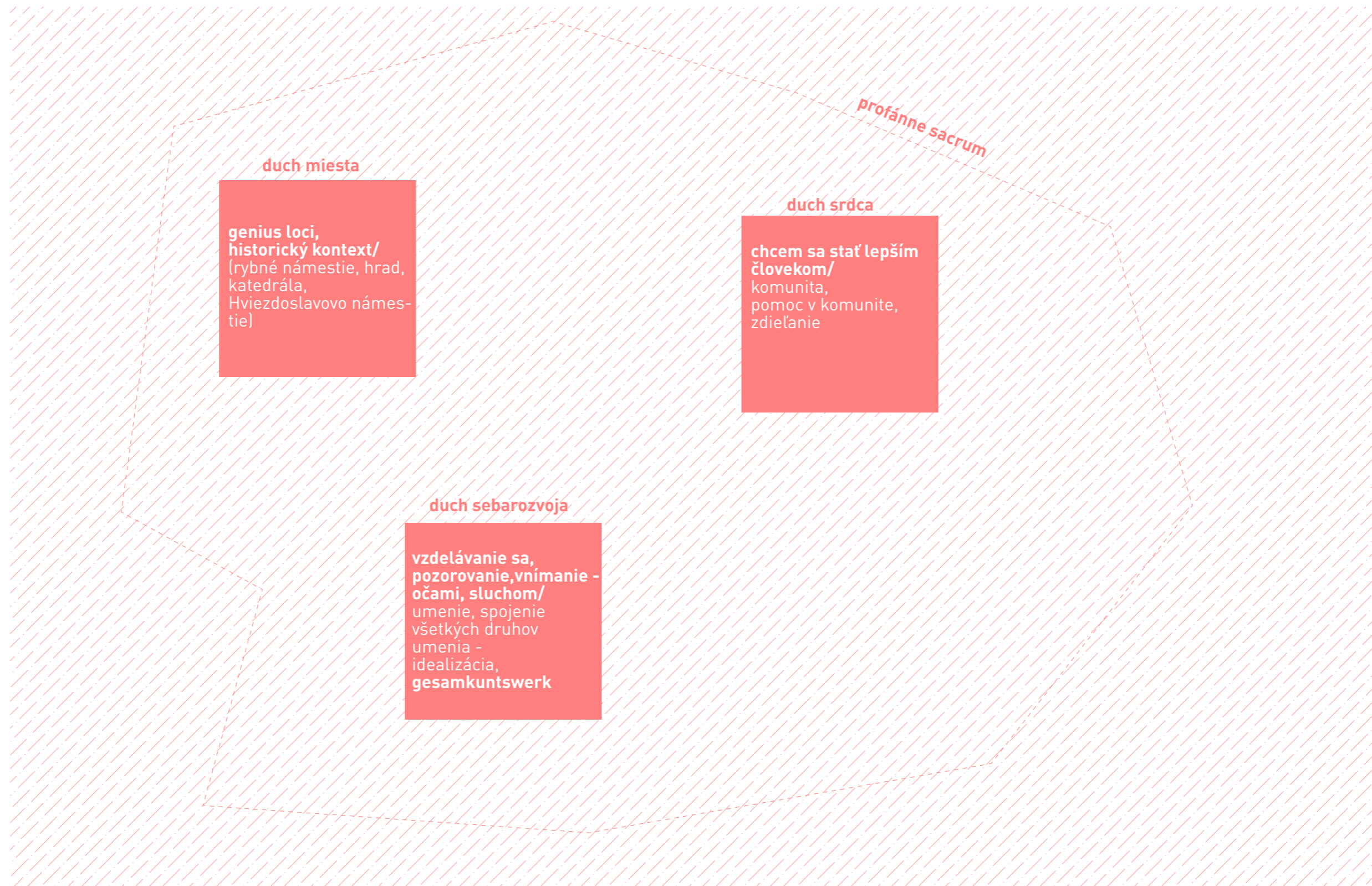
Ale ako to dosiahnuť?

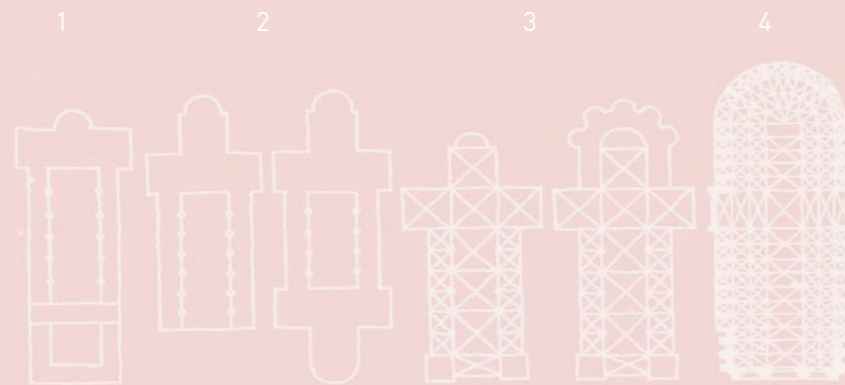

grafický prehľad vývoja pozdĺžnej dispozície chrámu (západná liturgia latinská rímskokatolícka)

- 1 kresťanská antika
- 2 bazilika karolinskootonská
- 3 románska bazilika
- 4 gotická katedrála

historické priestory kostolov sú koncipované pre slávenie liturgie podľa tradícií **Tridentského koncilu** (1545-1563, tj. Retabulový oltár, masívny obetný stôl so svätostánkom na čele zhromaždenia prispôbený pre slávenie omše chrbtom k ľudu s dôrazným rozdelením na chór-priestor pre presbytérium, kňaza a loď -priestor pre laikov, veriacich).

tri smery posvätného priestoru

- 1 západ k východu - tvár vychádzajúceho slnka
- 2 sever k juhu - tma hľadí k svetlu
- 3 smer zdola nahor

Storočia kresťanskej tradície nám odkázali takmer kompletnú sústavu sakrálnych stavieb, odpovedajúcej štruktúre osídlenia. Ich architektúra nie je len stavba, ale súčasť života.

kostol = liturgický priestor slúžiaci k rôznym druhom komunikácie, tj medzi človekom a Bohom a medzi ľuďmi navzájom. Teda v priestoroch pre liturgické zhromažďovanie kresťanov prebieha **vertikálna** aj **horizontálna symbolická komunikácia**. Jeho vytváranie znamená naplniť dobru obe funkcie: rovinu vertikálnu: rovinu stretávania jedinca s Bohom a rovinu horizontálnu, rovinu stretávania Božieho ľudu. Je dejiskom liturgického úkonu a jeho budova je len šupkou okolo tohoto jadra.

liturgia (leiton, ergon) - služba ľudu, v zmysle verejnej služby.

liturgické kódy

- 1 akustický (reč, hudba, spev, zvuky)
- 2 optický (svetlo, farba)
- 3 ikonický (obraz, písmo)
- 4 priestorový (forma)
- 5 topografický (zakomponovanie do krajiny)
- 6 kinetický (pohyb, mimika)
- 7 hodologický (chôdza, procesy)
- 8 taktilný (dotyk)
- 9 obfaktorický (čuch)
- 10 gustatolický (jedlo, pitie)

Najstaršie obrady kresťanov vznikli privlastnením a transformáciou už existujúcich obradov väčšinou z židovského prostredia:

- a) očistné rituály, Jánov krst
- b) lámanie chleba a žehnanie kalicha
- c) pravidelné (týždenné) čítanie
- d) z posvätných kníh v synagóge
- e) uzatváranie manželstva manželskou zmluvou, resp, koncesie v židovskom aj grécko-rímskom svete, pohrebné rituály

Nová doba svojou rôznosťou pohľadu a názoru na kresťanskú architektúru a umenie je v protiklade s predchádzajúcou epochou vyznačujúcou sa výrazovou jednotou. Je to jav v dejinách ojedinelý. Dnes sa rodí nové kresťanské umenie, tj. rozumové a účelne stojace nad luxusnými príbytkami svetskými svojou jednoduchou krásou.

Návrh tvaru a geometrie chrámového priestoru je jedným z najvýznamnejších faktorov ovplyvňujúcich zvukovú kvalitu liturgického obradu ako v úrovni slovného, tak i hudobného prejavu.

Kritériá akustickej kvality priestoru môžeme rozdeliť podľa povahy hodnotených parametrov na:

1 časové kritériá

rozlíšenie priameho a odrazeného zvuku - subjektívne kritérium

2 priestorové kritériá

priestorovosť - subjektívne kritérium

celkový vnem priestoru - subjektívne kritérium

miera priestorovosti - objektívne kritérium

3 dynamické kritériá

hlasitosť - subjektívne kritérium

vyváženosť - subjektívne kritérium

4 spektrálne kritériá

farba zvuku - subjektívne kritérium

A presbytérium, ako vlastný liturgický priestor, je centrom bohoslužby. Liturgia je bohoslužba. Vyvýšenie by malo byť min. 300mm (najlepšie tromi schody po 100mm), pričom prvý stupeň by mal byť široký 600mm pre bezpečné sväté prijímanie. Pri navrhovaní presbytéria sa vychádza z potrebnej plochy na jednu osobu 2m²

Zariadenie presbytéria tvoria:

menza (oltár, obetný stôl), môže mať rozmery 1600 - 1500 x 1000mm, výška oltára nemá presahovať 950 mm

sedes (sedadlo pre kňaza - celebranta)

ambón (vyvýšený rečnícky pult nahrádzajúci kazateľnicu)

miesta pre posluhujúcich (riešené jednotlivými sedadlami alebo lavicou)

svätostánok (skrinka na uchovávanie Sviatosti oltárnej)

kríž (patrí bezpodmienečne k vybaveniu presbytéria)

paškál (veľkonočná veľká svieca)

krstiteľnica (nádobu na krstné vod)

zbor (skupina spevákov sprevádzajúci bohoslužbu)

abak (odkladací stolík, na cirkevné predmety - knihy, kalichy a pod.)

oltárny obraz (zobrazenie zasvätenie kostola - socha alebo obraz)

Kapucíni od počiatku kládli veľký, hoci nie prvoplánový, dôraz na architektúru. Ich kláštory mali demonštrovať idey františkánskej reformy: Opustenie veľkých konventov, v ktorých bol rehoľný život nutne príliš ritualizovaný a systematizovaný, ich prevádzka príliš nákladná a vzťahy výrazne poznačené formálnosťou, nerovnosťou medzi kňazmi a laikmi a stratou františkánskej familiárnosti. Kapucíni vo svojej dobe pomerne neobvykle odmietli spoločné dormitória a trvali na samostatných celách pre všetkých bratov, kňazov i laikov. Taktiež limitovali počty bratov v kláštoroch. Obvyklým sa stal minimálny počet siedmich alebo ôsmich bratov, dôležitejšie kláštory mohlo obývať desať bratov, no najviac dvanásť. **Architektúra kapucínskych stavieb sa teda aj v tejto oblasti vrátila k primeranejšej ľudskej mierke.** V rádoých konštitúciách z roku 1536 bolo predpísané stavebné plánovanie, stavebný dozor a presné rozmery ciel, dverí, okien, rozmery chodby, refektára, izby pre hostí a dvoch pustovní, ktoré majú byť pričlenené ku kláštoru. Nie príliš konkrétne sa určila architektúra kostola. Všade sa vyžadoval malý, skromný a chudobný stavebný výraz. V praxi to znamenalo holé, nezdobené steny, používanie bežných, prostých materiálov, vyvarovanie sa plytvania priestorom, dôraz na funkčnosť a stavebné postupy často typické pre dobovú ľudovú architektúru.

kláštor La Tourette, Le Corbusier 1957

kláštor (latin. „claustrum“ = zatváram) = teda uzatvorené miesto

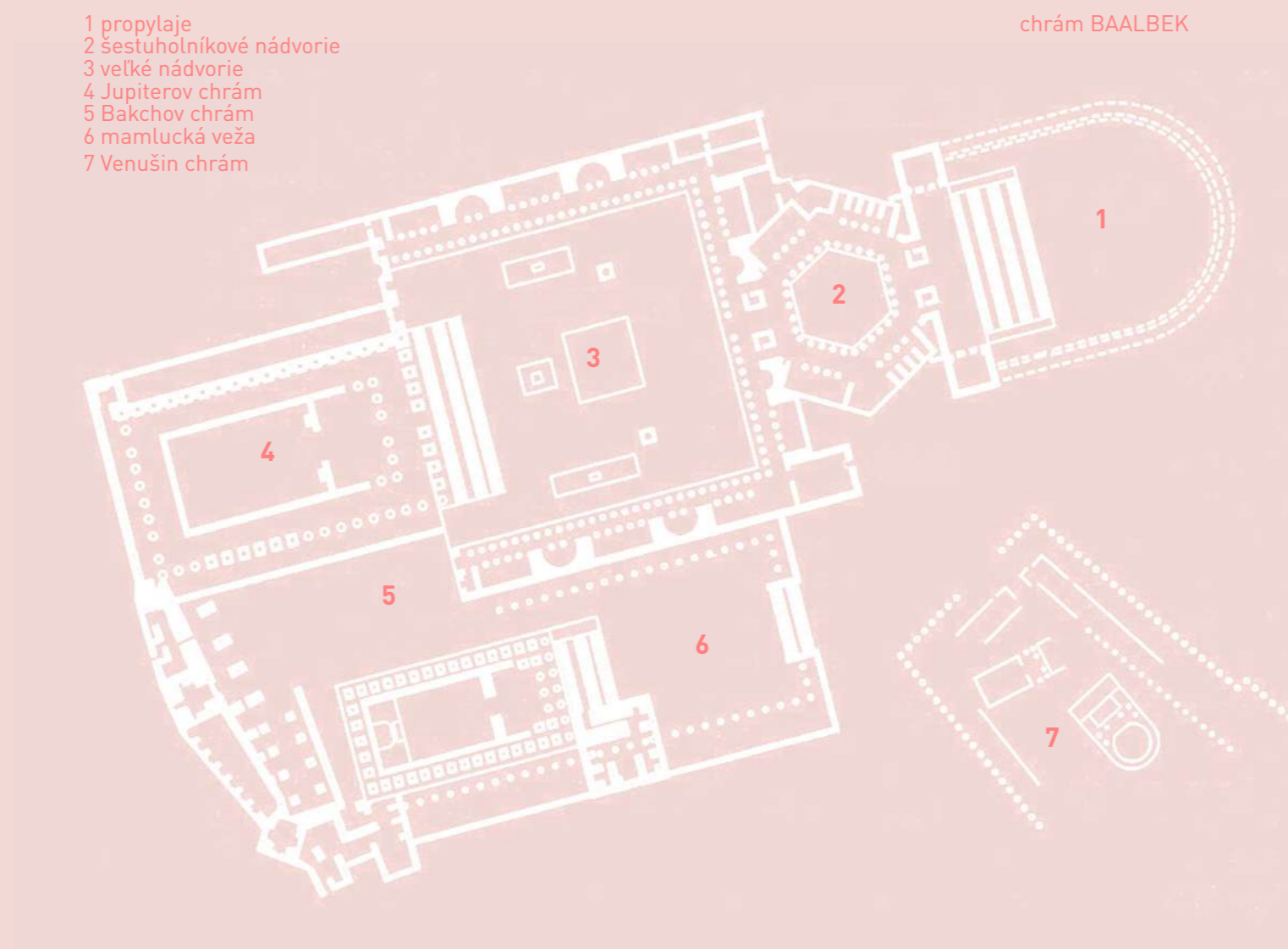
budova alebo komplex budov vrátane obytných priestorov a pracovísk mníšskych kláštorov, mníchov alebo mníšok, či už žijú v komunitách alebo samostatne (pustovníci). Kláštor všeobecne zahŕňa miesto vyhradené pre modlitbu, ktorou môže byť kaplnka alebo chrám, a môže slúžiť aj ako **oratórium**.

Kláštory sa veľmi líšia vo veľkosti, vrátane malého obydla len pustovníka, alebo v prípade komunitného budovania, jedného jediného seniora a dvoch alebo troch juniorských mníchov alebo mníšok, obrovských komplexov a majetkov bývajúcich desiatky alebo stovky. Kláštorový komplex zvyčajne zahŕňa množstvo budov, ktoré zahŕňajú kostol, ubytovňu, kláštor, refektár, knižnicu, kúpeľňu a ošetrovňu. V závislosti od miesta, mníšskeho poriadku a okupácie jeho obyvateľov, komplex zahŕňa aj širokú škálu budov, ktoré robia sebestačnosť a servis pre komunitu. Medzi ne môže patriť hospic, škola a rad poľnohospodárskych a výrobných budov, ako je napríklad stodola a kováreň, alebo pivovar.

V slovenskom jazyku sa termín kláštor používa na označenie budov mníchov. V modernom používaní sa kláštor uplatňuje len na inštitúcie ženských kláštorov (mníšok), najmä na spoločenstvá učiteľov alebo sestier. Historicky, kláštor označil dom bratov, teraz viac obyčajne volal kláštor. Rôzne náboženstvá môžu tieto termíny aplikovať konkrétnejšími spôsobmi.

Základný proces utvárania tzv. kapucínskej architektonickej schémy môžeme chápať ako isté opakovania vývoja ranného františkánstva v priebehu 13. a v začiatkoch 14. storočia. Kapucínska reforma v 16. storočí v istom zmysle zopakovala pnutia, ktoré sprevádzali postupné stiahnutie sa františkánov z pustovní do miest.

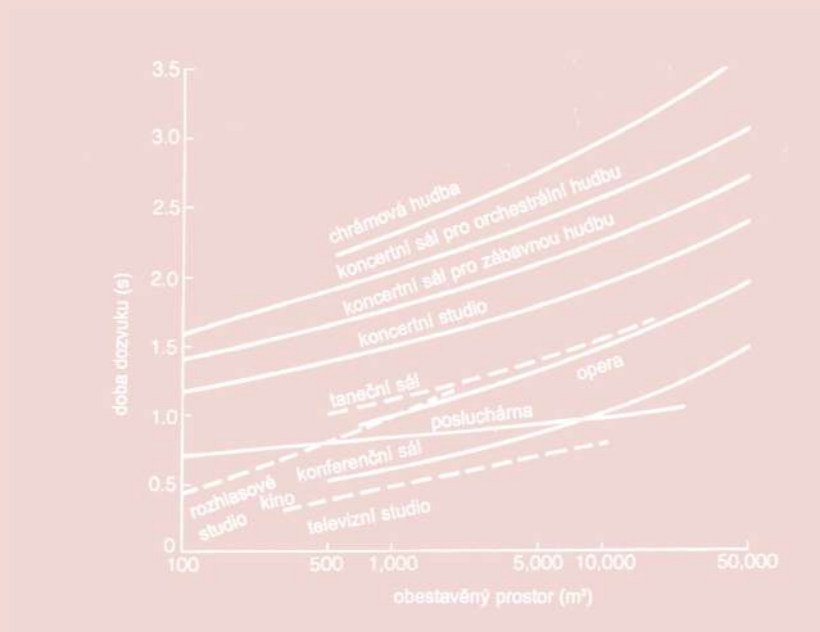
Situovanie tradičných kapucínskych stavieb: organické integrovanie našich kostolov a príslušných kláštorových stavieb do mestského prostredia, úsilie o blízkosť životu ľudí a zároveň trvanie na istom diskretnom podstupe mimo jeho centrum, situovanie kláštorov za mestskými hradbami alebo na ich okraj, bolo symbolickým vyjadrením rá dovej spirituality tak, ako sa ona stvárnila v jeho stavebnej tradícii. Takéto situovanie stavieb sa explicitne vyžadovalo už v prvých rádoých konštitúciách.

Epifenomén (z gr. Epi - Fain, ukazovať sa na niečom) je jav, ktorý síce môže mať kultúrnu príčinu, sám však nevykazuje žiadne pôsobenie či dôsledky. Ako filozofický pojem má blízko k staršiemu pojmu prípadku (akcidens), nevzťahuje sa však k veciam samým, ale k javom, ktoré sa priamo nejavia; čiže veciam, ktoré sa naopak javia. To, čo sa javí, nie je fenomén sám, ale k fenomenalite smerujúci predmet. Epifenomenalita a nielen to, snáď aj podstata architektúry robí fenomenologicky vzaté rozdiel medzi dielom a textom zakladá len kultúrny kontext.

„ **Architektura kulturních staveb se dá dělat jako próza na zelené louce**, ale pokud sepřirážujeme k tomu, vzato s vázaným veršem. Stále ještě kulturně komponující architekti obtížně drží krok s nároky veřejného výkladu, odvozenými odjinud, v architektuře nejčastěji od průmyslového dizajnu jako programně anticipovaně coby hodnotu něčeho nového včetně jeho projevů; ty je nepřímou nutí, aby stále dělali nově. Výsledky jsou pak takové, že podruhé ty byť dobré kompoziční principy kromě pamětihodnosti kulturních děl -nejvýrazněji staveb - veřejný zájem nezaujmu.“ **Prof. Ing. arch Petr Hruša**

Architektonická akustika je veda, ktorá študuje akustiku a dizajn miest pre hudbu. Vzhľadom na subjektivitu svojej povahy je táto disciplína stále považovaná za disciplínu vedy ako umenia. Architektonická akustika sa skladá z dvoch rôznych študijných odborov: akustiky a architektúry. Táto práca sa zaoberá iba akustickou polovicou témy a úlohou akustika, ktorá pre úspešné ukončenie projektu musí pracovať v tíme s architektom: estetiku treba kombinovať s akusticky priaznivými tvarmi, pretože v konečnom dôsledku sú hudobné zariadenia vytvorené aby fungovali. Koncertné sály po celom svete sa však dnes musia prispôsobiť novej hudbe, novej kultúre, novej generácii a rôznym potrebám divákov. V dôsledku toho moderné hudobné stránky zavádzajú nové prvky, ktoré neboli prítomné v tradičných sálach, ako napríklad príležitostné používanie reproduktorov, nové tvary a návrhy na usporiadanie divákov, ako aj použitie nových technológií pri realizácii a používaní týchto technológií. štruktúry, ktoré im v druhom prípade umožňujú prispôsobiť akustiku v závislosti od typu výkonu. Aký objem je potrebný? Ako by mala byť miestnosť tvarovaná? Aký je potrebný čas dozvuku? Ako by mali byť umiestnené absorpčné a reflexné povrchy?

z lat. auditorium – **týkajúce sa vypočítia** - koncept je odvodený z gréckeho sálu, ktorý mal sériu polkruhových políc na sedenie v divadle, rozdelených širokými „pásmi“, nazývanými diazomata, s jedenástimi radmi sedadiel medzi každým.

Auditórium je miestnosť, ktorá umožňuje divákovi počúvať a sledovať predstavenia. Pre kiná je počet sál (alebo sál) vyjadrený ako počet obrazoviek. Auditoria sa nachádzajú v zábavných zariadeniach, spoločenských sálach a divadlách a môže sa používať na skúšku, prezentáciu, produkciu divadelného umenia alebo ako učebný priestor.

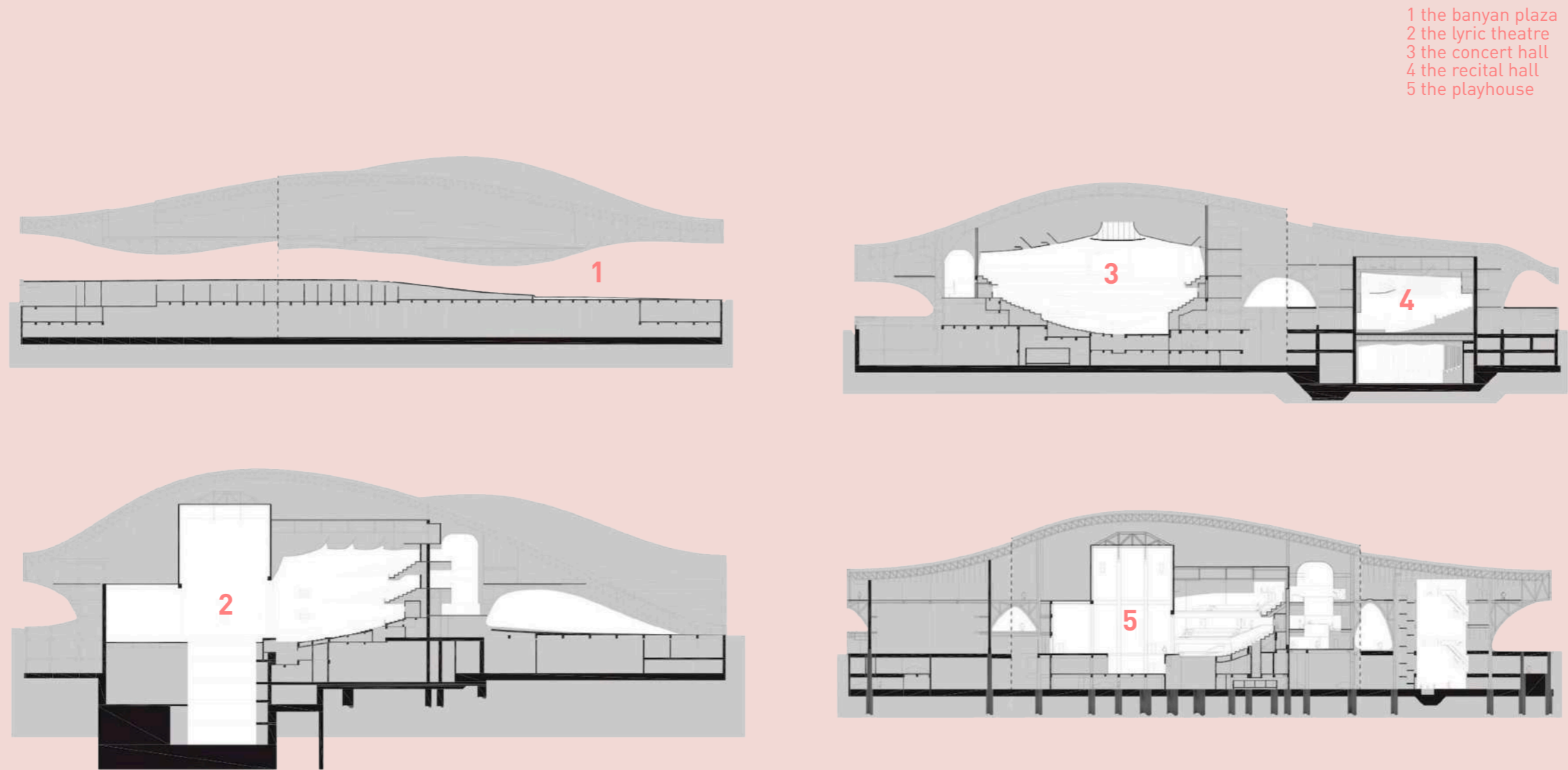
Priestory sedenie môžu obsahovať niektoré alebo všetky z týchto prvkov:

a **orchester alebo aréna**: nižšia plochá plocha, zvyčajne pod alebo na rovnakej úrovni ako javisko.

b **balkóny alebo galérie**: jedno alebo viac vyvýšených sedadiel smerom k zadnej časti sály. Vo väčších divadlách sú viaceré úrovne ukladané vertikálne nad alebo za stánkami. Prvá úroveň sa zvyčajne nazýva „dress circle“ alebo „grand circle“. Najvyššia plošina alebo horný kruh je niekedy známy ako „bohovia“, najmä vo veľkých operných domoch, kde môžu byť miesta veľmi vysoké a vzdialené od javiska.

c **boxy**: obvykle umiestnené bezprostredne na prednej, bočnej a nad úrovňou pódia. Často sa jedná o oddelené izby s otvoreným pozorovacím priestorom, v ktorom sa vo všeobecnosti nachádza len niekoľko ľudí. Tieto miesta sú všeobecne považované za najprestížnejšie. Štátny box alebo kráľovský box sa niekedy poskytuje pre hodnostárov.

Čím je priestor väčší, tým je lepšia akustika. Hlavným hodnotiacim kritériom priestorovej akustiky je čas dozvuku (v sekundách). Keď je doba dozvuku krátka, dochádza k zmiešaniu hlasov a znižuje sa zrozumiteľnosť. Pri väčšej hĺbke priestoru sa využívajú mikrofóny. Najhorší z hľadiska akustiky je kruhový pôdorys. Je potrebné zamedziť hlukom z pozadia, napríklad od technického zariadenia, z ulice alebo z dopravy. V miestnostiach s veľmi nízkymi stropmi vzniká reštauračný efekt. Tento efekt sa vytvára tak, že zvuk odrazený od nízkeho stropu sa zmiešava so zvukom v miestnosti a s hovorenou rečou. Dochádza tak k zmiešaniu hlasov. Problémy a časovým oneskorením sa riešia pomocou akustického podhľadu alebo obkladu. Oneskorenie sa tak dostane do limitu. Zadná stena miestnosti by mala byť z akusticky mäkkých materiálov a v miestnosti by sa vždy mali používať iba čalúnené stoličky.

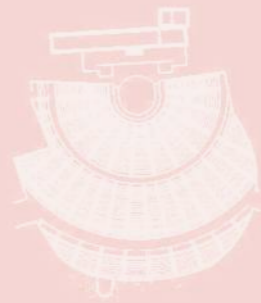
National Kaohsiung center for the arts, Mecanoo, 2018

Podľa druhu divadelnej formy a jej odpovedajúcemu javiskovému vybaveniu i rozsahu priestoru rozlišujeme divadlá pre operu, operetu, balet, činohru, muzikál.

a opera je najreprezentatívnejší divadelný útvar. Priestory hľadiska sú slávnostne stvárnené, javiskový obraz vyžaduje veľké, hlboké javiskové otvory. Bočné javiská a prípravovne musia umožňovať rýchlu premenu dekorácií. Vybavenie operného priestoru disponuje veľkým množstvom skúšobní a šatní. Svet opery podmieňuje oddelenie herca od diváka. Orchestrisko tvorí medzi nimi prirodzenú hranicu, ktorú vyznačuje portálový priestor.

b opereta balet a muzikál majú znaky podobné opere. Pôsobenie priestoru nebýva také bohaté a veľkorysé ako u opery. Predstavenie má väčšiu formálnu voľnosť, a tak môže byť dosiahnutý väčší kontakt medzi hercom a divákom. Orchestrisko má však menšiu mierku.

c činohra kladie maximálne požiadavky na viditeľnosť a akustiku. Menší počet divákov vedie k vytvoreniu intímnejšieho výrazu divadelného priestoru. Nevyžaduje orchestrisko, scéna môže bezprostredne prechádzať až k divákovi. Hra prechádza až do priestoru hľadiska, dosahuje sa väčšieho kontaktu medzi hercom a divákom. Hlavné javisko sa líši od javiska opery tým, že nemá zbor, orchester a balet.

Dionýsovo divadlo, Atény, 452-330 pnl.

Divadlo Marcelovo v Ríme, 11 pnl.

divadlo je stavba slúžiaca na predvádzanie divadelného umenia, jedného z umeleckých druhov, v ktorom sa vytvára vzťah medzi hľadiskom (divákmi) a javiskom (hercami). Herci špecifickými prostriedkami (hlasom, mimikou atď.) zobrazujú dej. Existuje viac druhov divadla, podľa typu predstavení. Môžu byť postavené presne pre určitý druh predstavení alebo pre viac. Sú divadlá otvorené, katedrálové stavby, miestnosti bez dekorácie, tzv. „čierne skrinky“, ktoré nemusia mať možnosti na vytvorenie vhodnej scény. Vývoj divadla od gréckeho amfiteátra k súčasnému kukátkovému smeroval k vytváraniu dokonalej ilúzie a typ budovy odpovedal vždy dobovej povahe divadelného umenia a sociálnemu zloženiu obyvateľstva.

1 vznik divadla v praveku : najpravdepodobnejšie divadlo vzniklo z mimicko-magických hier primitívneho človeka. Praveký človek nerozumel mnohým prírodným javom ako sú blesk, hromobitie, dážď a preto ich zariekal a snažil sa získať ich priazeň rituálnym tancom. Tieto obrady mali zabezpečiť predovšetkým úspešný lov, od ktorého bolo priamo závislé prežitie pravekých ľudí.

Pri týchto rituáloch človek používal zvieracie masky, aby sa čo najviac pripodobnil lovenému zvieraťu. Maska sa teda stala jednou z prvých divadelných rekvizít.

2 grécke divadlo – je najstarší typ divadla. Dej prebiehal na kruhovej orchestre a neskôr s väčším počtom hercov na Logeione. Stúpajúci terén pod šírým nebom, tvoriaci hľadisko divadla, ovplyvňoval jeho tvar, zvyčajne polkruhový.

3 rímske divadlo – malo pôdorys hľadiska vždy v tvare polkruhu. Stúpanie hľadiska bolo vytvorené umelo. Po obvode orchestra boli čestné miesta. Hralo sa v pravouhlom plytkom javisku, neskôr krytom.

4 stredovek – nemá vlastnú divadelnú tvorbu. Hrávala sa náboženská dráma odohrávajúc sa v priestoroch katedrál, neskôr na námestí pred katedrálou. Javisko bolo premiestnené na pódium alebo niekoľko pódíí, umiestnených do stredu námestia.

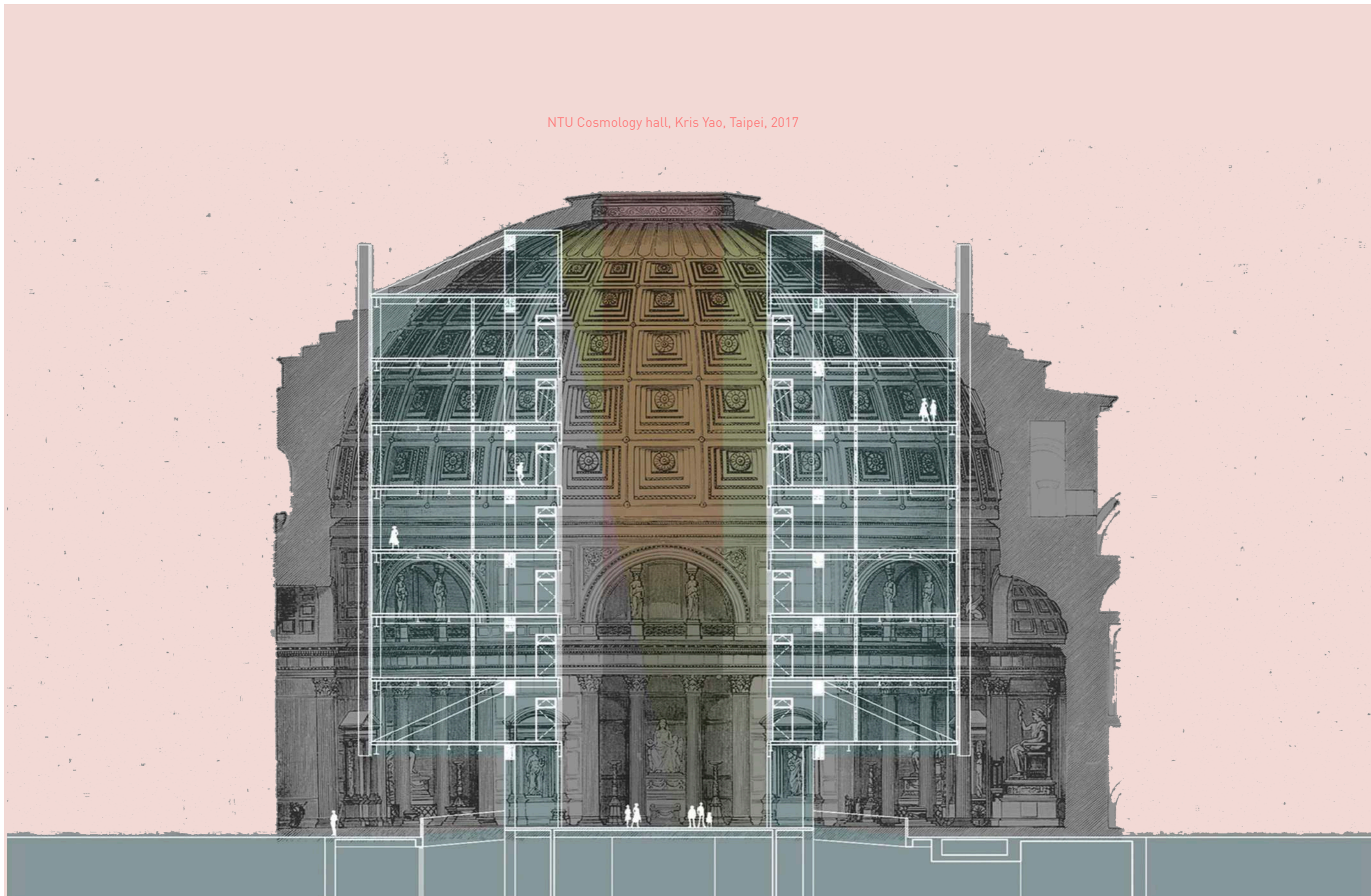
5 anglické alžbetínske divadlo – má základ v antickom divadle. Javisko s prístreškom malo takmer štvorcový tvar. Hľadisko bolo na rovnom povrchu a určené na státie.

6 barokové divadlo – priestor bol prísne delený na javisko, orámované portálom a hľadisko. Využívali sa kulisy a opona. Malo tvar podkovy.

7 Wagnerovské divadlo – je medzníkom súčasného tvaru divadiel so stupňovitým usporiadaním sedadiel, bez radiálne vedených prístupových uličiek. Diváci sú v jednom priestore a je tam dobrá viditeľnosť a počuteľnosť. Orchester je vysunutým proscénium. Po prvýkrát bolo hľadisko počas predstavenia zatemnené.

8 moderné divadlo – experimentálne divadlo – je univerzálnym priestorom v ktorom sa dajú vytvoriť formy všetkých predchádzajúcich divadiel, aj ďalšie nové varianty.

NTU Cosmology hall, Kris Yao, Taipei, 2017

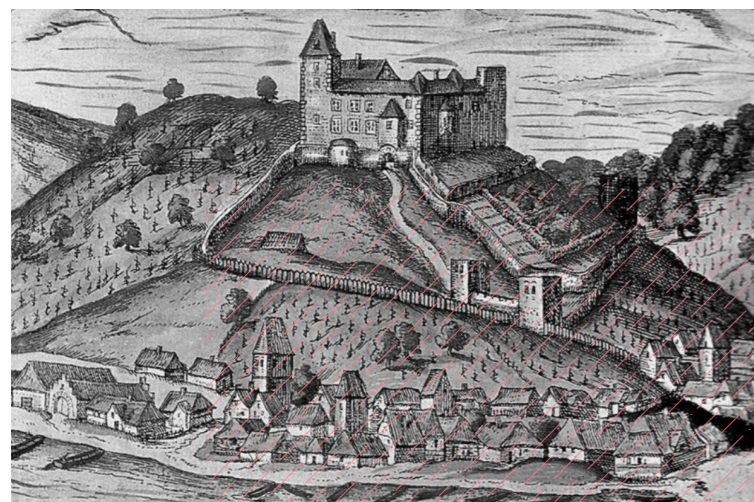
história

Riešené územie je jednou z najstarších častí Bratislavy. Spočiatku bola Vydrica rybárskou osadou pod hradným kopcom, za vtedajšími bránami mesta. V stredoveku sa z tohto mesta (dnes Staré mesto) vychádzalo štyrmi bránami a jednou z nich - západnou bola práve Vydrická brána. S výstavbou mestských hradieb sa začalo v 13. storočí, koncom 14. storočia už malo mesto opevnenie s tromi bránami: Michaliskou, Laurinskou a Vydrickou. Túto časť mesta obývali skôr chudobnejšie vrstvy obyvateľstva.

Štvrť bola od konca 19. storočia až do svojho zániku známa najmä svojimi krčmami, nevestincami a zlou bezpečnosťou. „I keď sa v pamäti uchovala predovšetkým jej hriešna tvár, bola Vydrica meštianska, Vydrica rybárov, lodníkov a ich krčmami, Vydrica ako miesto sociálneho azylu, Vydrica, ktorá našla svoj odraz v pamäti a príbehoch umelcov,“ napísal o jej rozličných podobách publicista Anton Baláž, autor knihy Hriešna Vydrica.

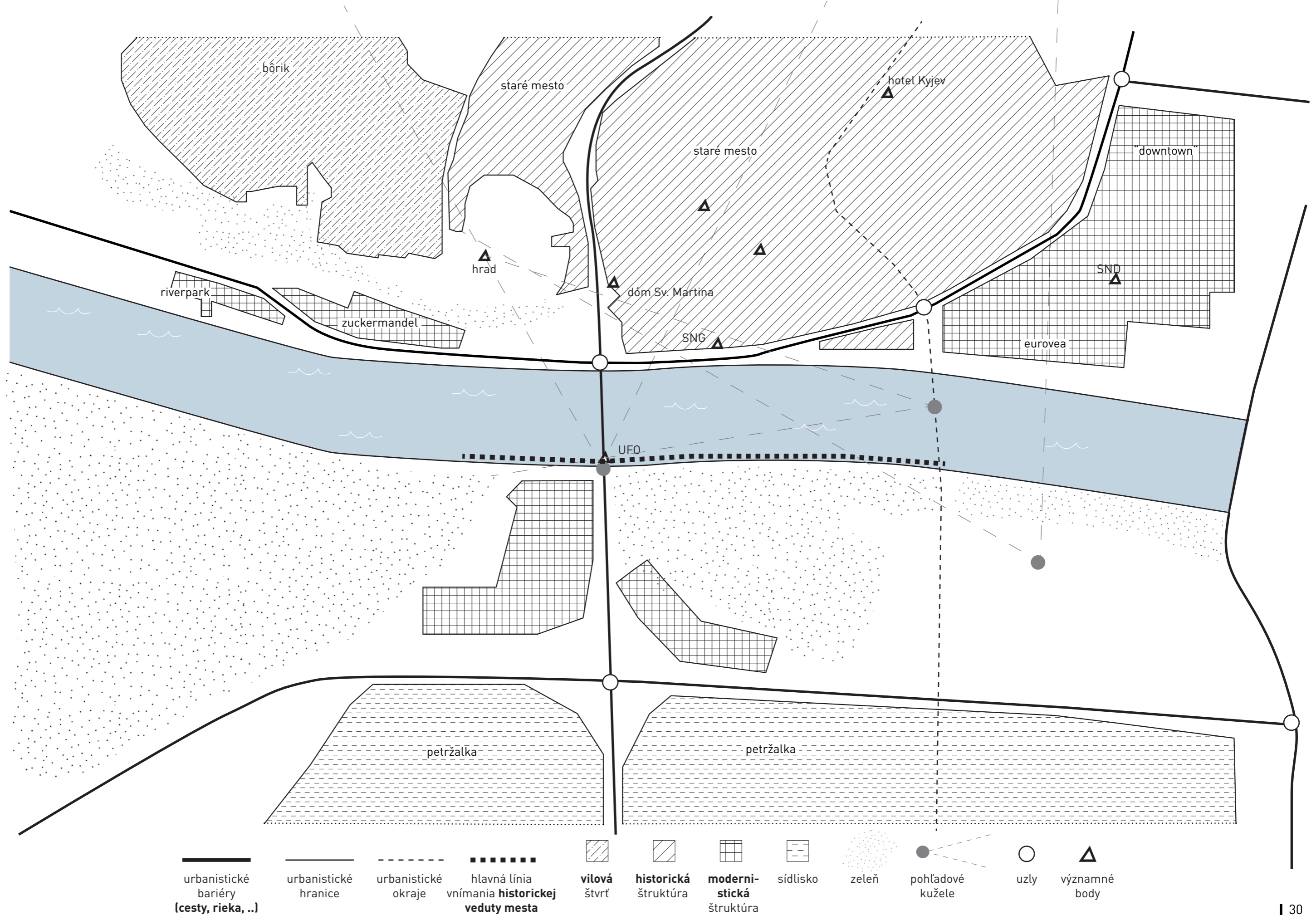

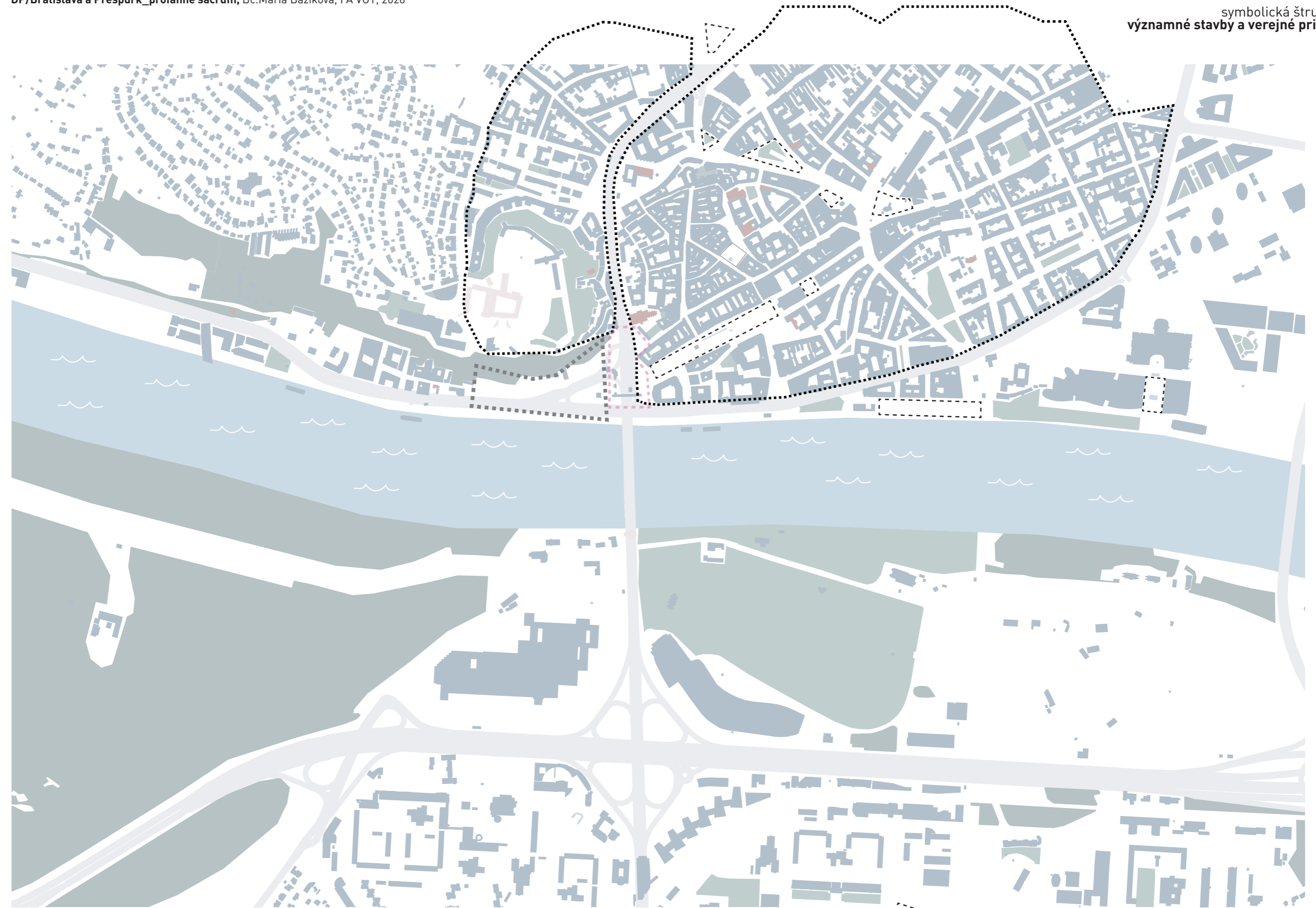
Bratislava a Vydrica postupne splynuli do jedného celku. Vydrica sa v podstate začínala na západnej strane Rybného námestia. Námestie pôvodne tvorilo priestranstvo, predmestie, ktoré od nepamäti slúžilo priestranstvo miestnym rybárom, ktorí tu predávali svoje úlovky. Na tunajšom trhovisku však svoj tovar ponúkali aj mäsiari, hrnciari či iní remeselníci.

Koncom 60. rokov vypísali súťaž na architektonické riešenie územia medzi Dunajom a hradom. Jej víťazom sa stal architekt-urbanista Kamil Gross, ktorý na miesto Podhradia naprojektoval sídlisko. Najdôležitejšou otázkou, ktorá si vyžadovala naliehavé riešenie, bolo čo najrýchlejšie premostenie Dunaja, aby do rozostavanej Petržalky mohli dovážať stavebný materiál, stroje a robotníkov. Za prácou prúdili do Bratislavy davy ľudí zo všetkých kútov republiky. Postavili pre nich tretie najväčšie mesto na Slovensku - z panelov. Starý most bol malý a úzky a ten, ktorý mal byť pokračovaním Košickej ulice (dnes tu stojí Most Apollo), by bol zasa príliš drahý. Preto bol potrebný Most SNP (neskôr Nový most, od roku 2012 opäť Most SNP). Uvedenému zámeru padlo za obeť najmä Podhradie, čiže Zuckermandel, Vydrica a Židovská štvrť.

analytická část

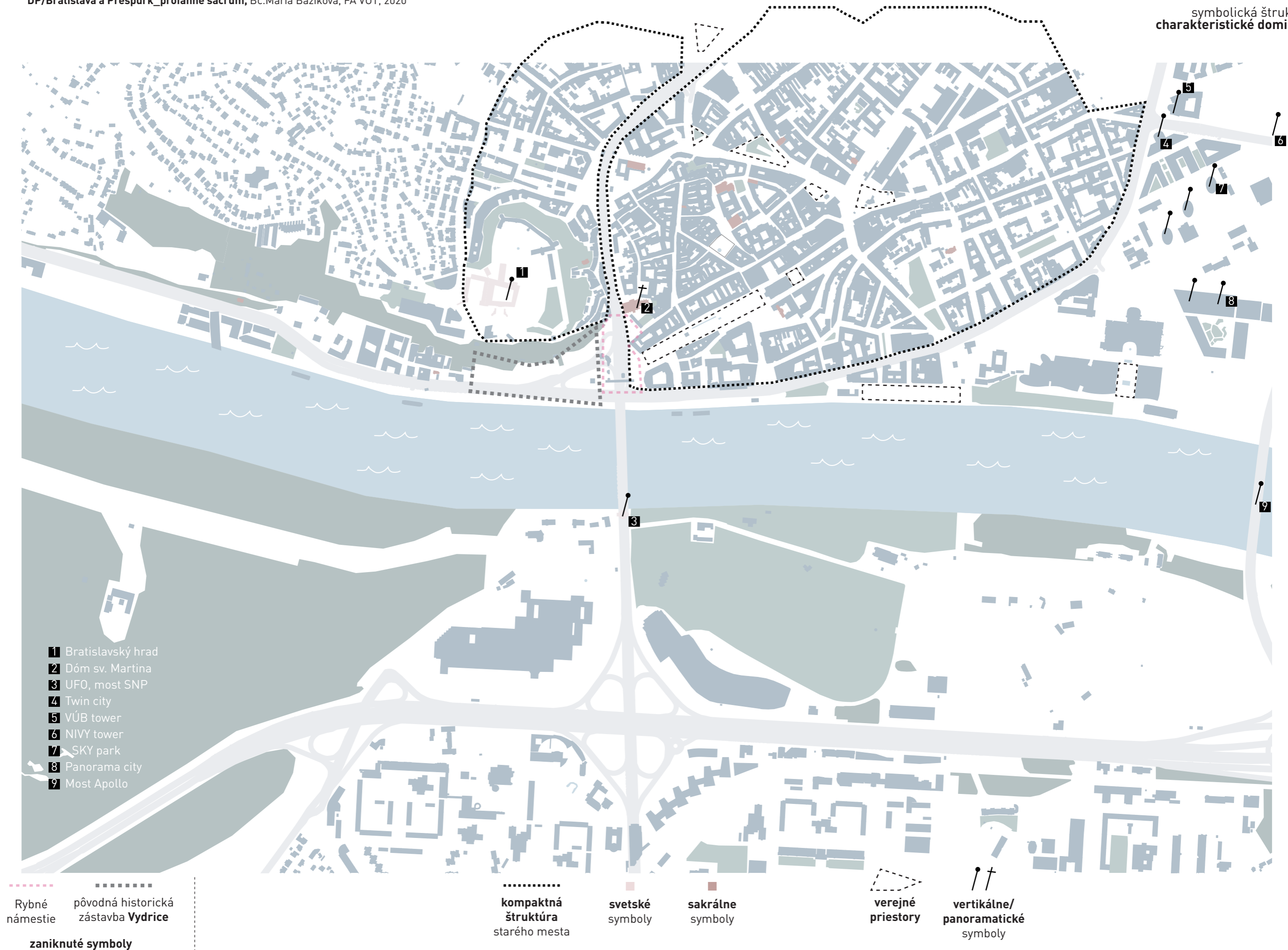
.....
Rybné námestie
.....
pôvodná historická zástavba **Vydrice**
.....
zaniknuté symboly

.....
kompaktná štruktúra
starého mesta

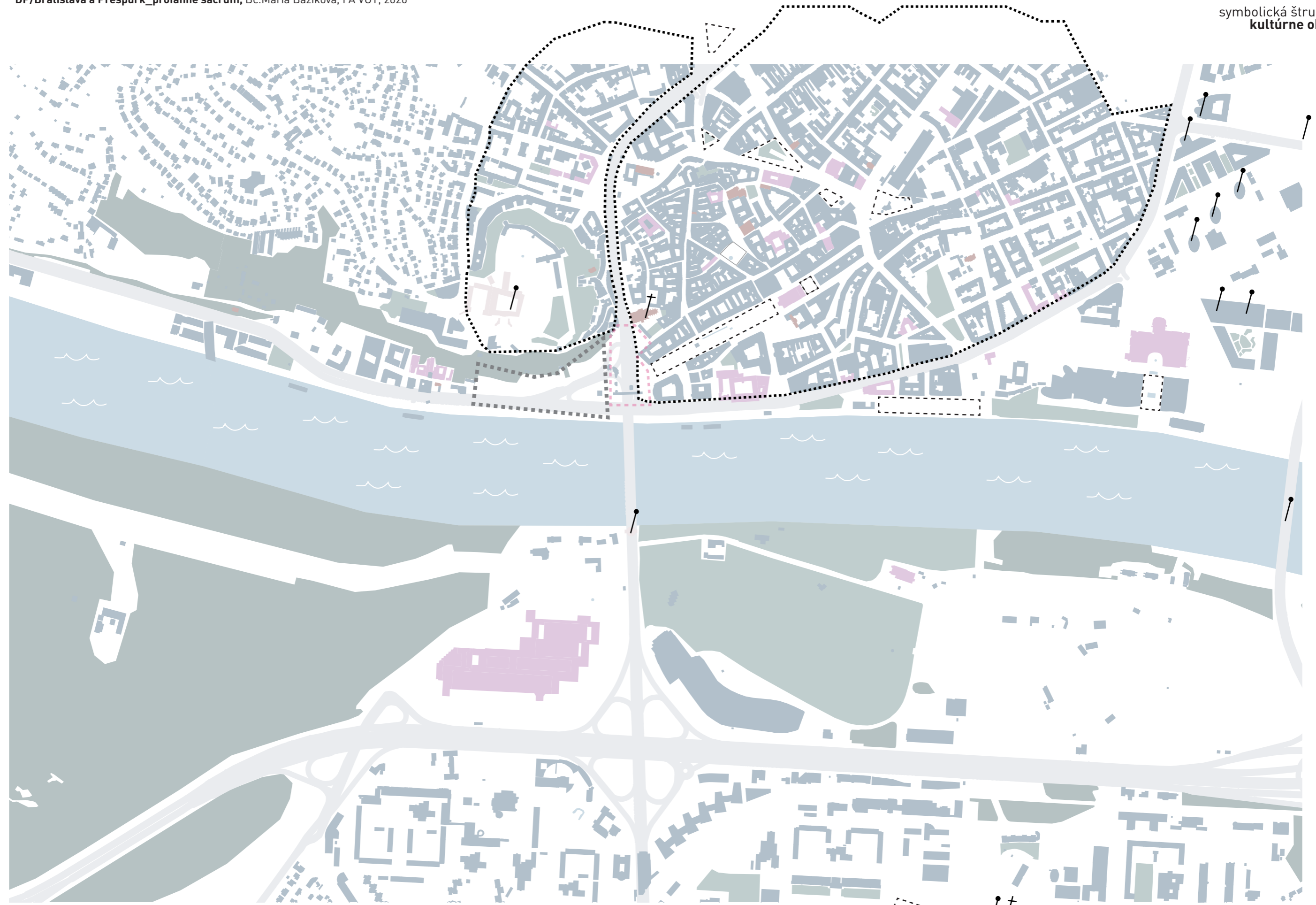
■
svetské symboly

■
sakrálné symboly

.....
verejné priestory

.....
Rybné námestie

.....
pôvodná historická zástavba **Vydrice**

.....
zaniknuté symboly

.....
kompaktná štruktúra starého mesta

■
svetské symboly

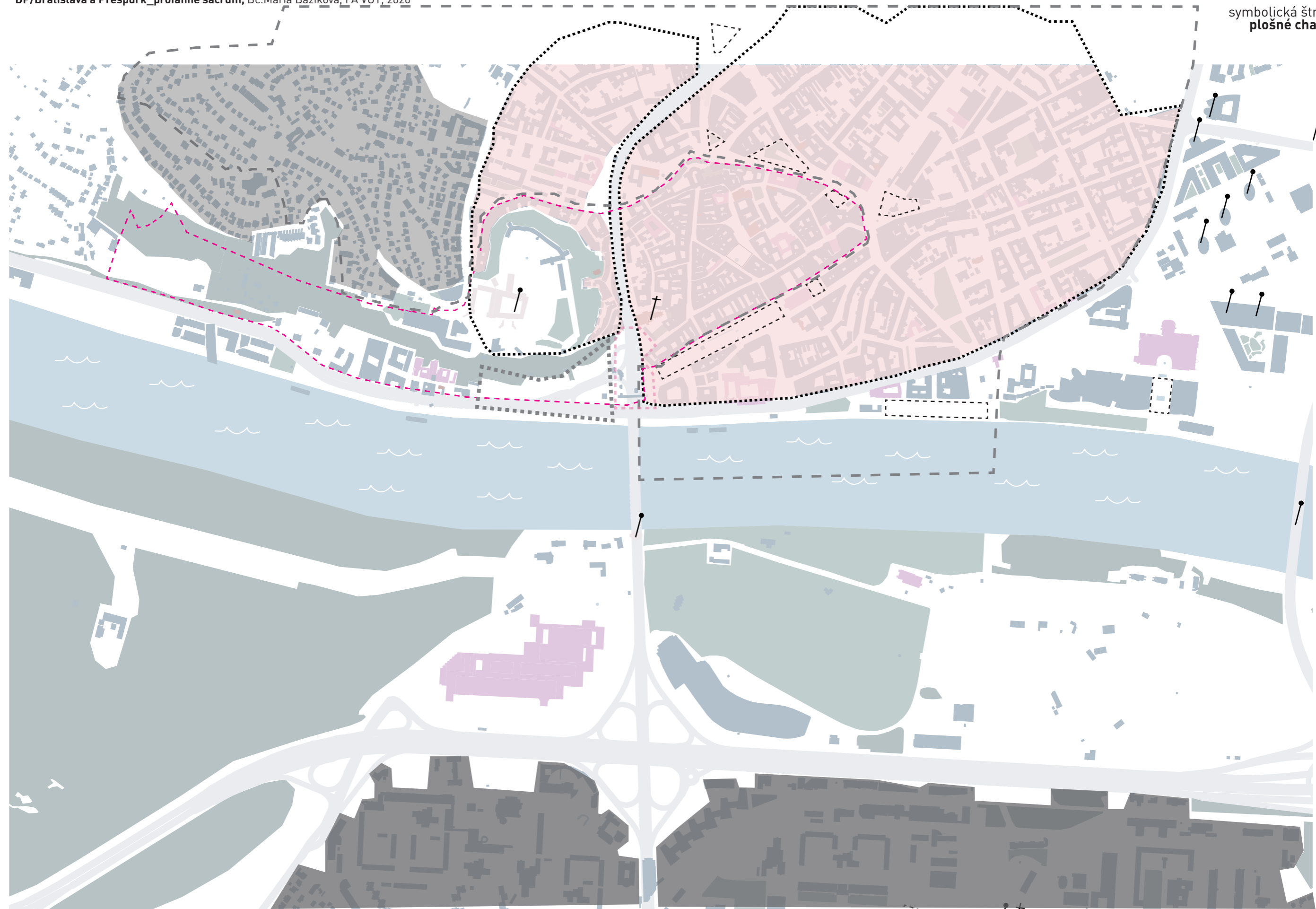
■
sakrálne symboly

■
kultúrne a zhromažďovacie priestory

.....
verejné priestory

||
vertikálne/
panoramatické symboly

symbolická štruktúra/
plošné charaktery

- - - - - Rybné námestie
- - - - - pôvodná historická zástavba Vydrice
- - - - - zaniknuté symboly

- - - - - hranice pamiatkovej rezervácie

- - - - - hranice pamiatkovej zóny

- - - - - kompaktná štruktúra starého mesta

■ svetské symboly

■ sakrálné symboly

■ kultúrne a zhromažďovacie priestory

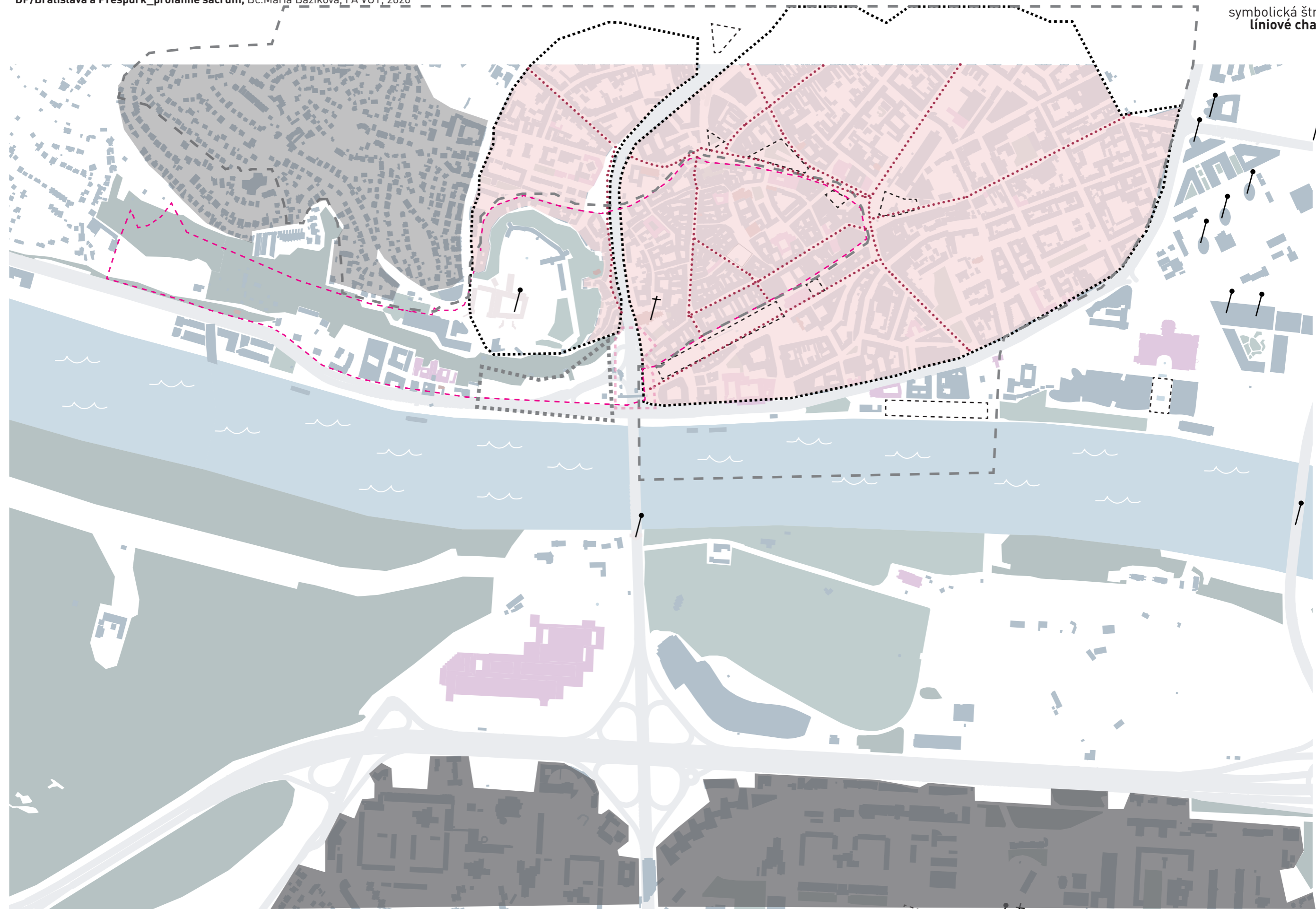
- - - - - verejné priestory

/ / vertikálne/panoramatické symboly

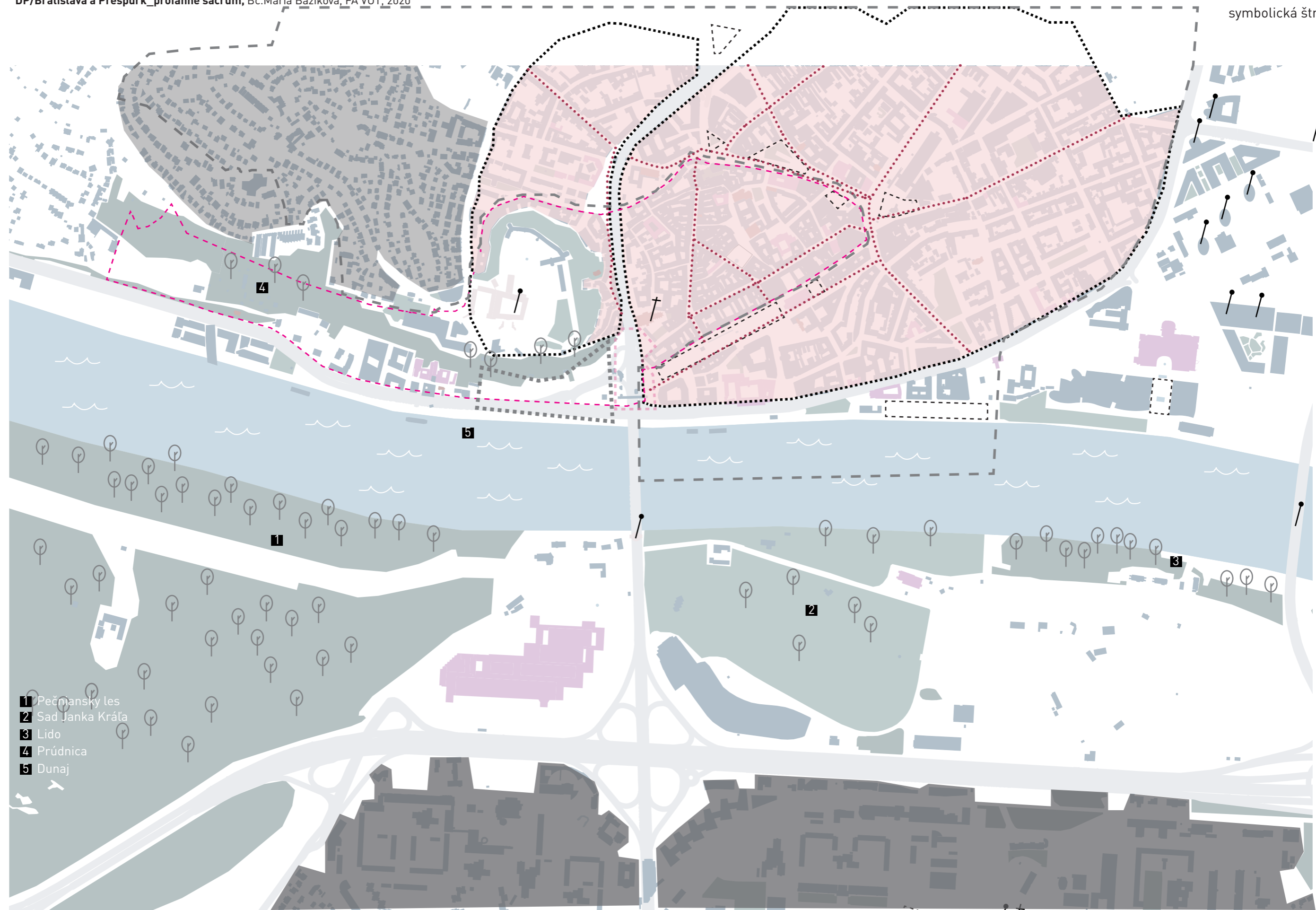
■ charakteristická solitérna zástavba

■ charakteristická historická zástavba

■ charakteristická panelová zástavba

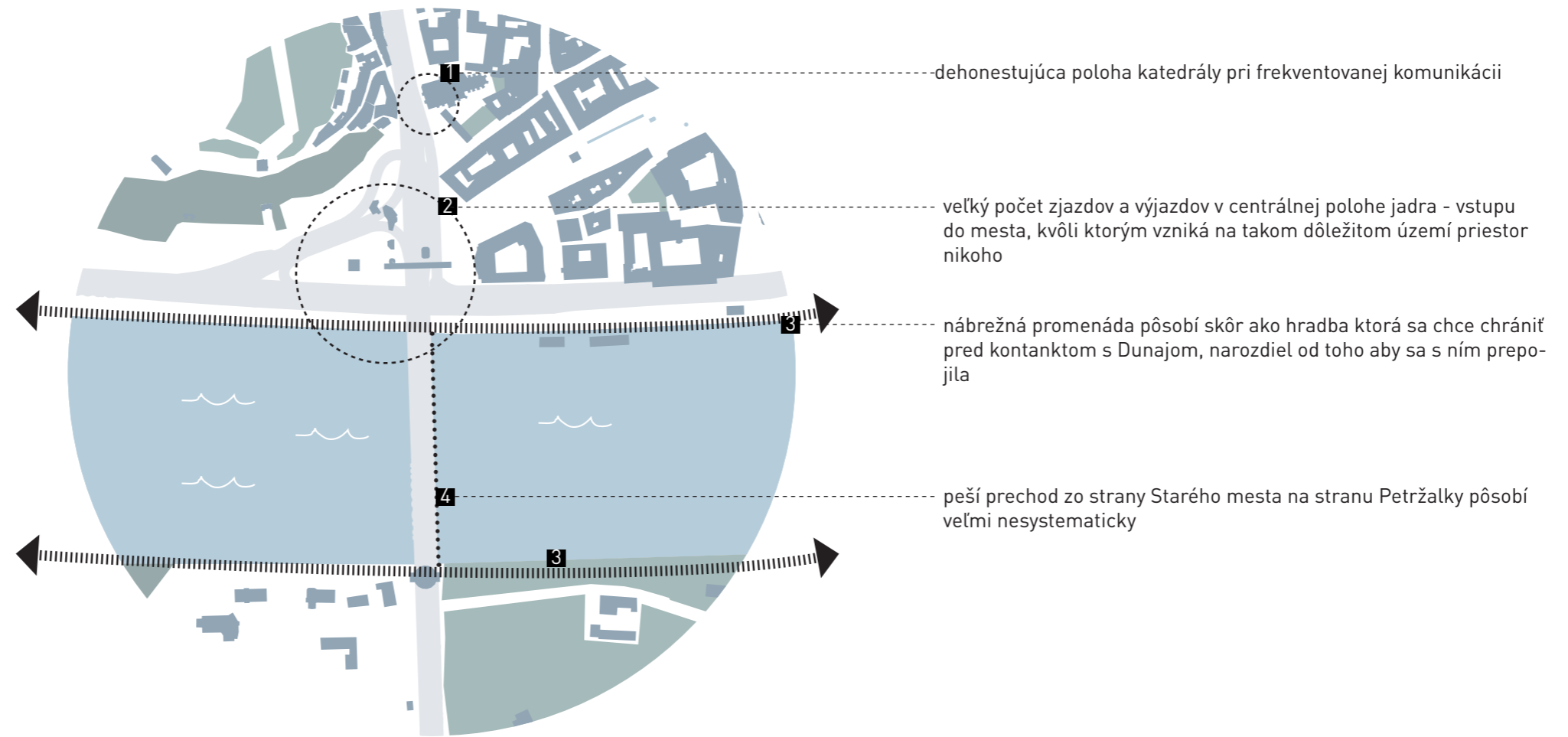

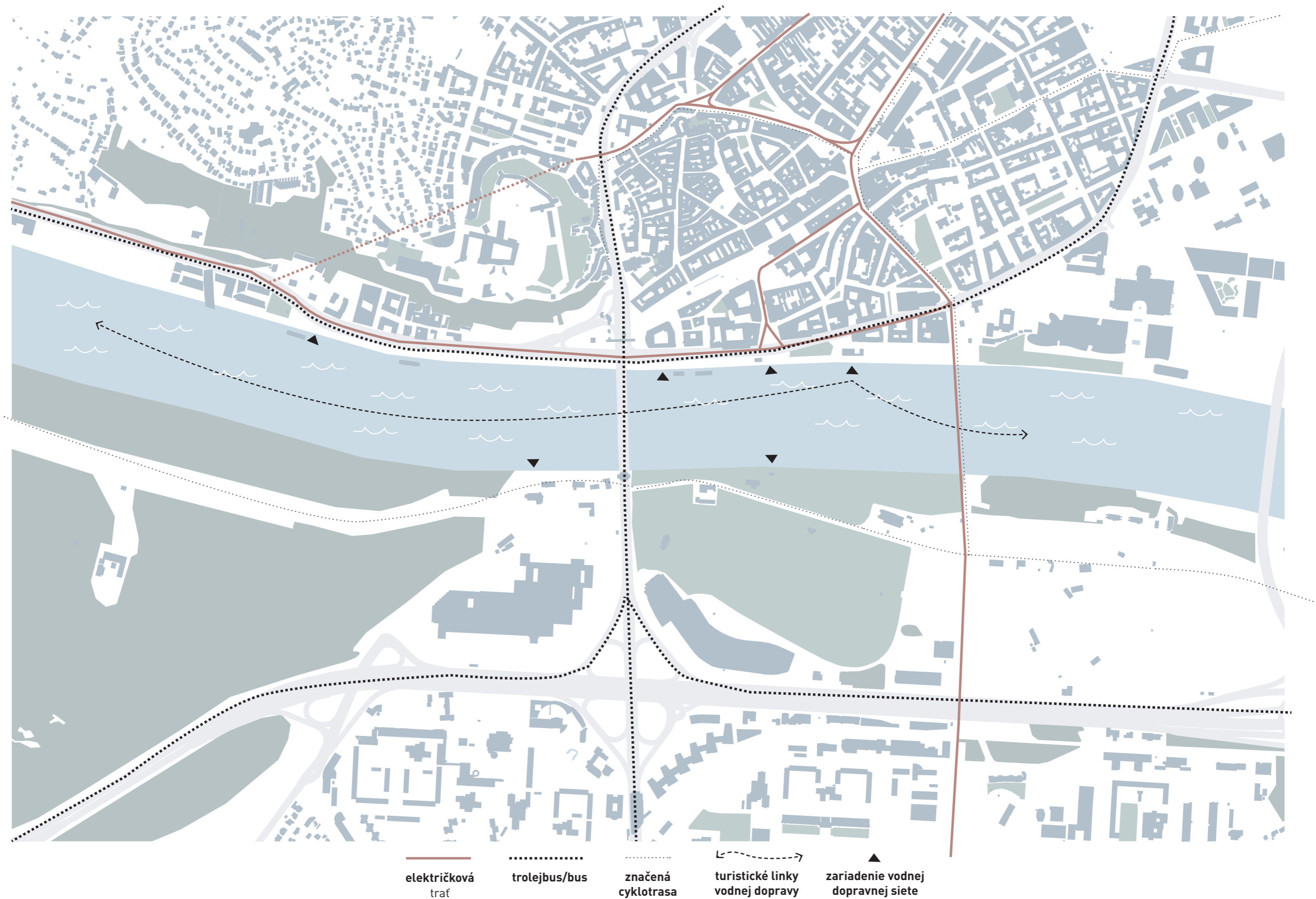
----- Rybné námestie ----- pôvodná historická zástavba Vydrice ----- zaniknuté symboly	----- charakteristické ulice	----- hranice pamiatkovej rezervácie	----- hranice pamiatkovej zóny	----- kompaktná štruktúra starého mesta	----- svetské symboly	----- sakrálné symboly	----- kultúrne a zhromažďovacie priestory	----- verejné priestory	----- vertikálne/panoramatické symboly	----- charakteristická solitérna zástavba	----- charakteristická historická zástavba	----- charakteristická panelová zástavba

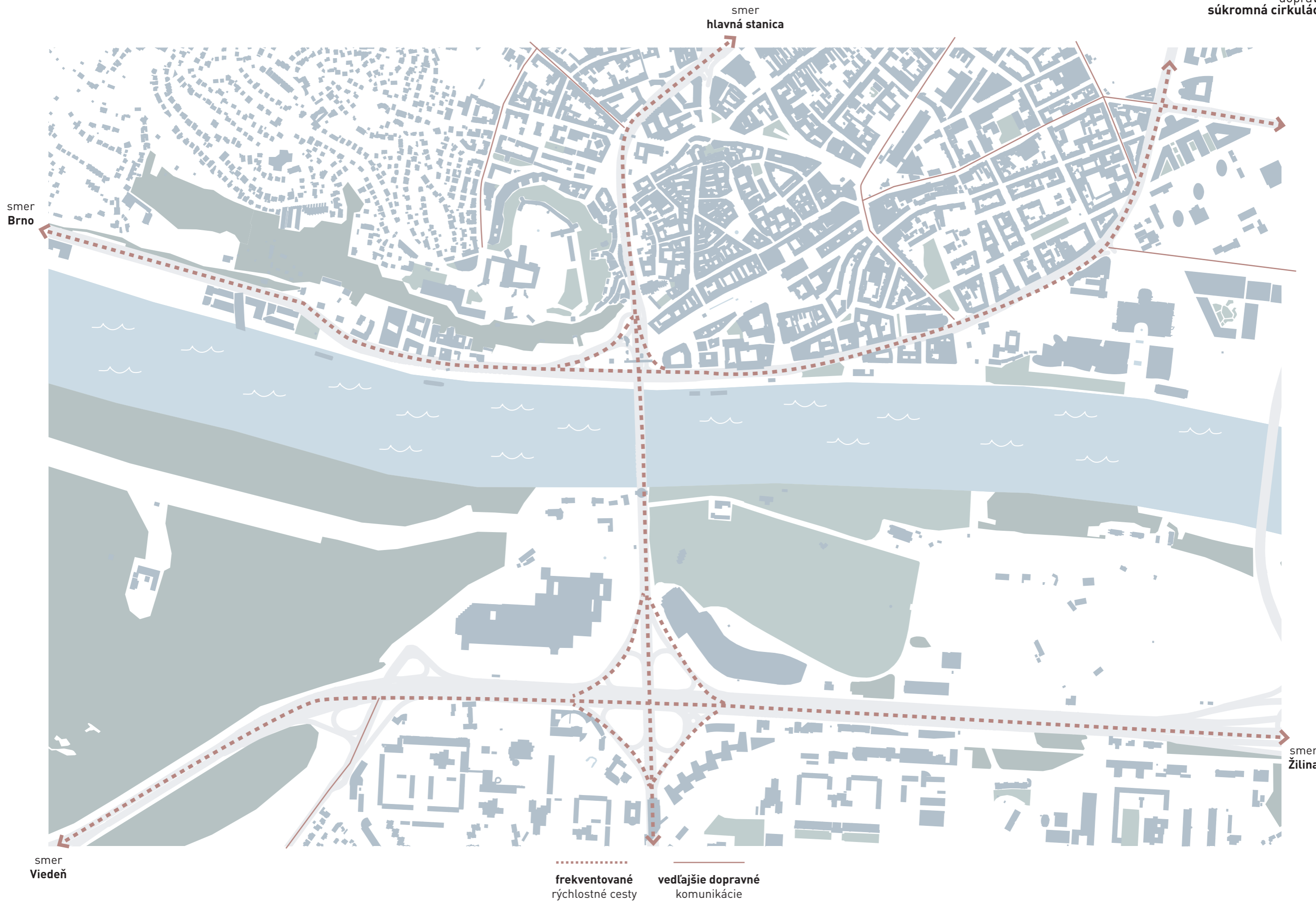

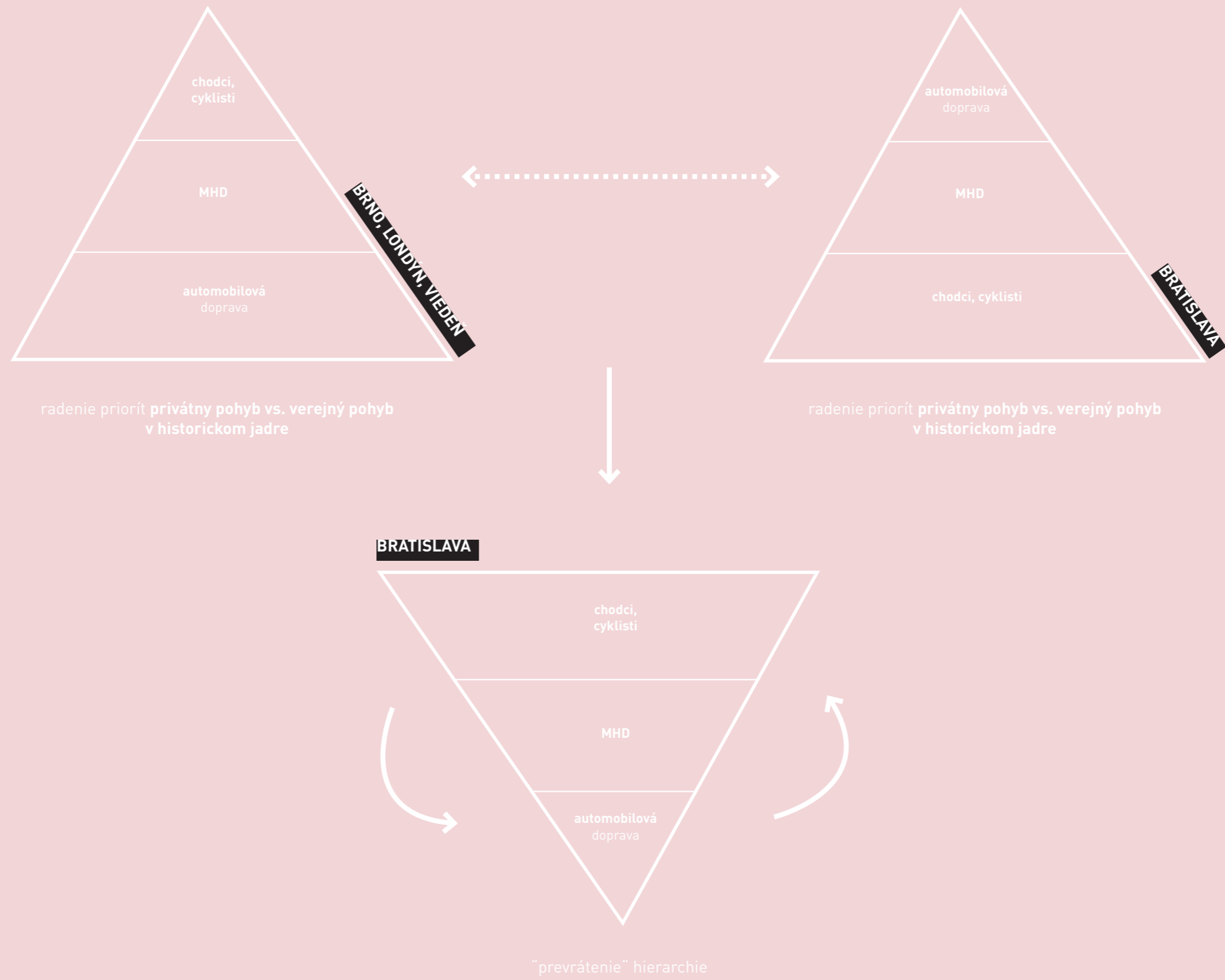
- 1 Pečniansky les
- 2 Sad Janka Kráľa
- 3 Lido
- 4 Prúdnica
- 5 Dunaj

----- Rybné námestie	----- pôvodná historická zástavba Vydrice	----- charakter- istické ulice	----- hranice pamiatkovej rezervácie	----- hranice pamiatkovej zóny	----- kompaktná štruktúra starého mesta	----- svetské symboly	----- sakrálné symboly	----- kultúrne a zhromažďovacie priestory	----- verejné priestory	----- vertikálne/ panoramatické symboly	----- charakteristická solitérna zástavba	----- charakteristická historická zástavba	----- charakteristická panelová zástavba
zaniknuté symboly													

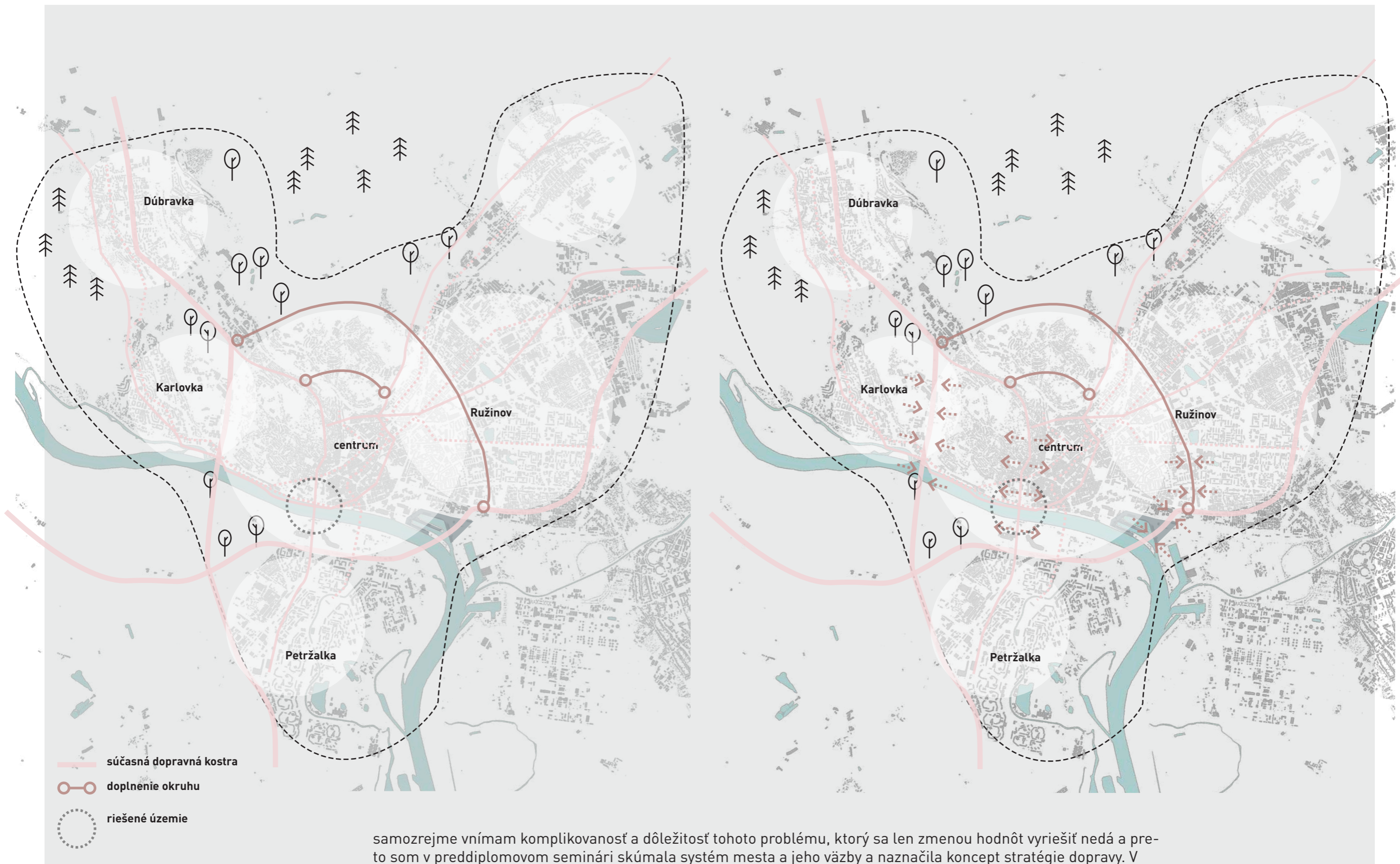

a tak sa pýtam... má mať tak významné územie Bratislavských dejín takúto formu? územie pri vstupe do mesta, územie ktoré by malo reprezentovať Bratislavu ako hlavné mesto Slovenska. Nie je umiestnenie rýchlostnej cesty pri katedrále dehonestujúce? Nie je to smutný pohľad? Kde je tu duch miesta?

Most SNP je bohužiaľ problémom, na ktorý sa dlho prihliadalo a stále prihliada. Prihliada naň naša pýcha a pohodlnosť. Rozdeľuje historickú Bratislavu, uráža katedrálu a nevšíma si chodcov. Čiastkovými zásahmi (pridaním ďalšieho mostu zo starého mesta na časť podhradia atď) sa problém nevyrieši, jeho zbúranie by bolo alibistické - treba sa naň zamerať globálne - formou sukcesívneho palimpsestu. Zmenou ktorá možno bude zo začiatku bolieť, ale posunie úroveň mesta vyššie. Zmena ktorá je primeraná k dôležitosti a pompéznosti takého územia. **Zmena hôdnot Bratislavy.**

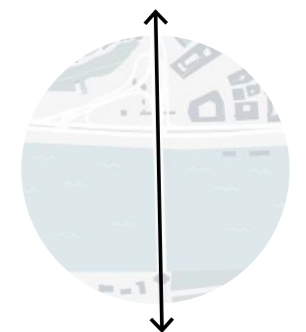
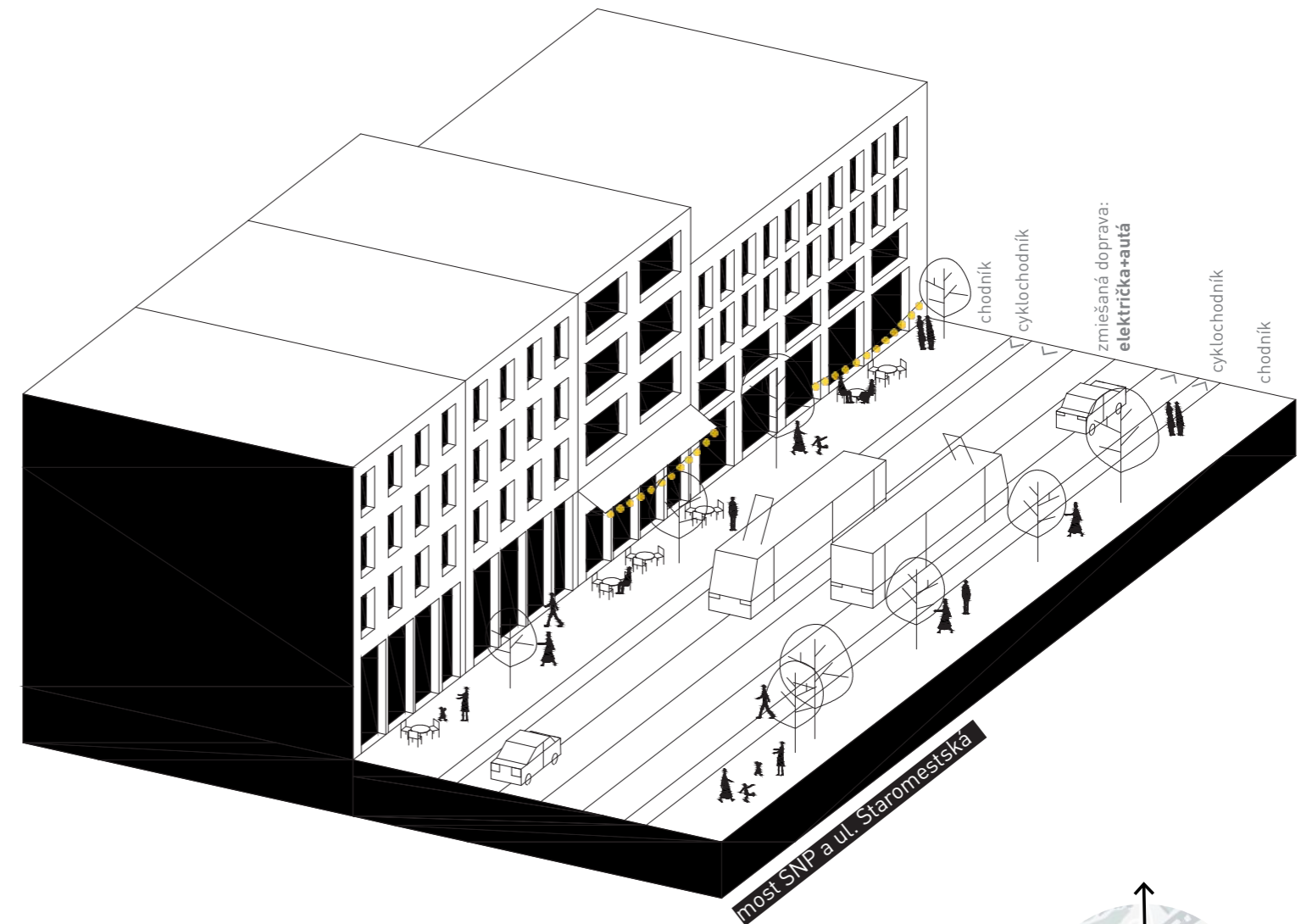
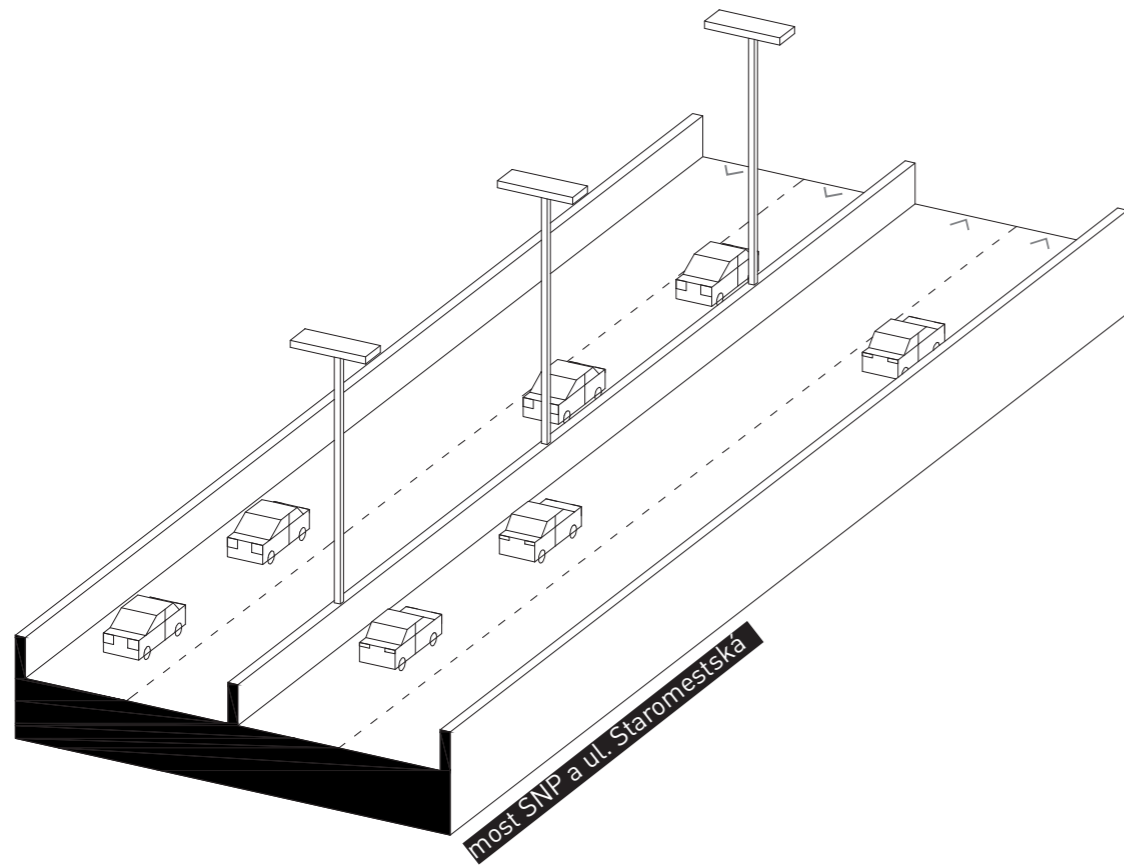

samozrejme vnímam komplikovanosť a dôležitosť tohoto problému, ktorý sa len zmenou hodnôt vyriešiť nedá a preto som v preddiplomovom seminári skúmala systém mesta a jeho väzby a naznačila koncept stratégie dopravy. V tomto koncepte počítam s doplnením mestských okruhov na ktoré sa odkloní doprava z mostu SNP, ul. Staromestskej a Rázusovho nábrežia. Tým pádom môžeme uvažovať o zmenách a reguláciách, ktoré sa dajú v tomto intenzívnom medziúrovňovom dopravnom kríži robiť a tak posunúť úroveň a noblesu Bratislavy na vyššiu úroveň

z diaľnice - ulice!
diaľnica nie je mestský prvok.

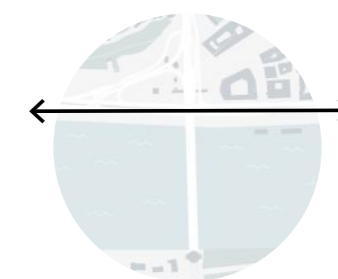
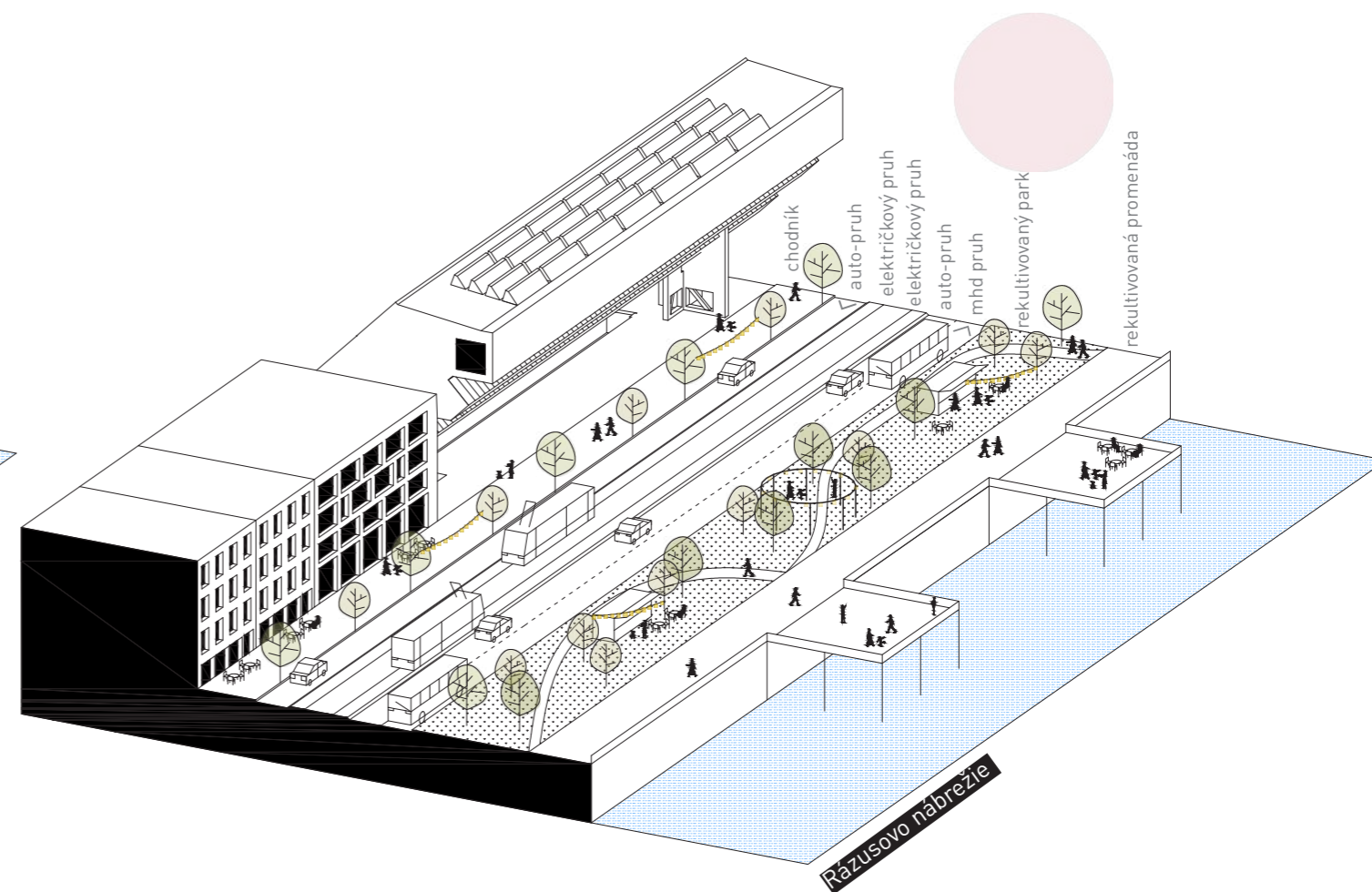
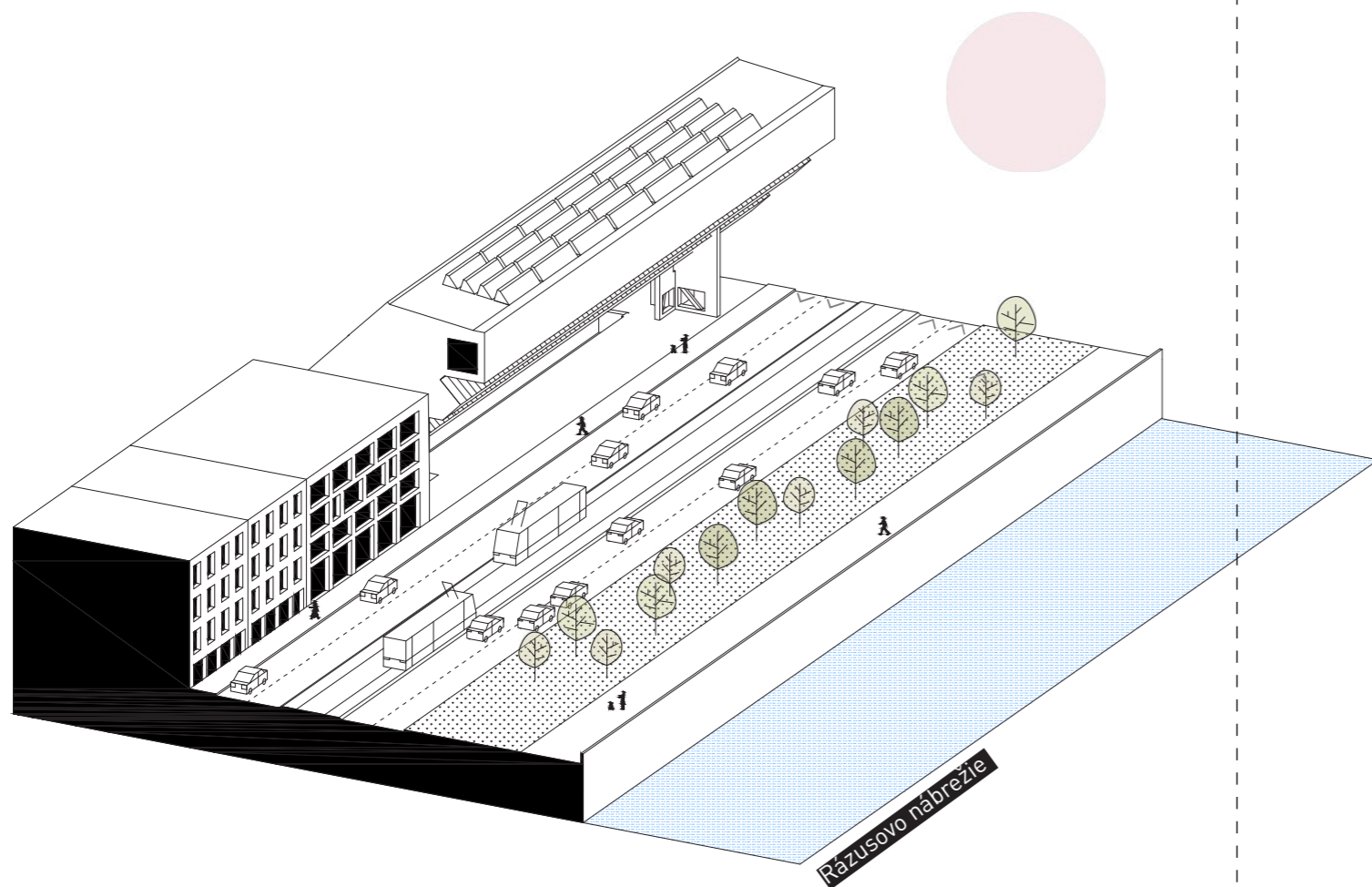
diaľnica

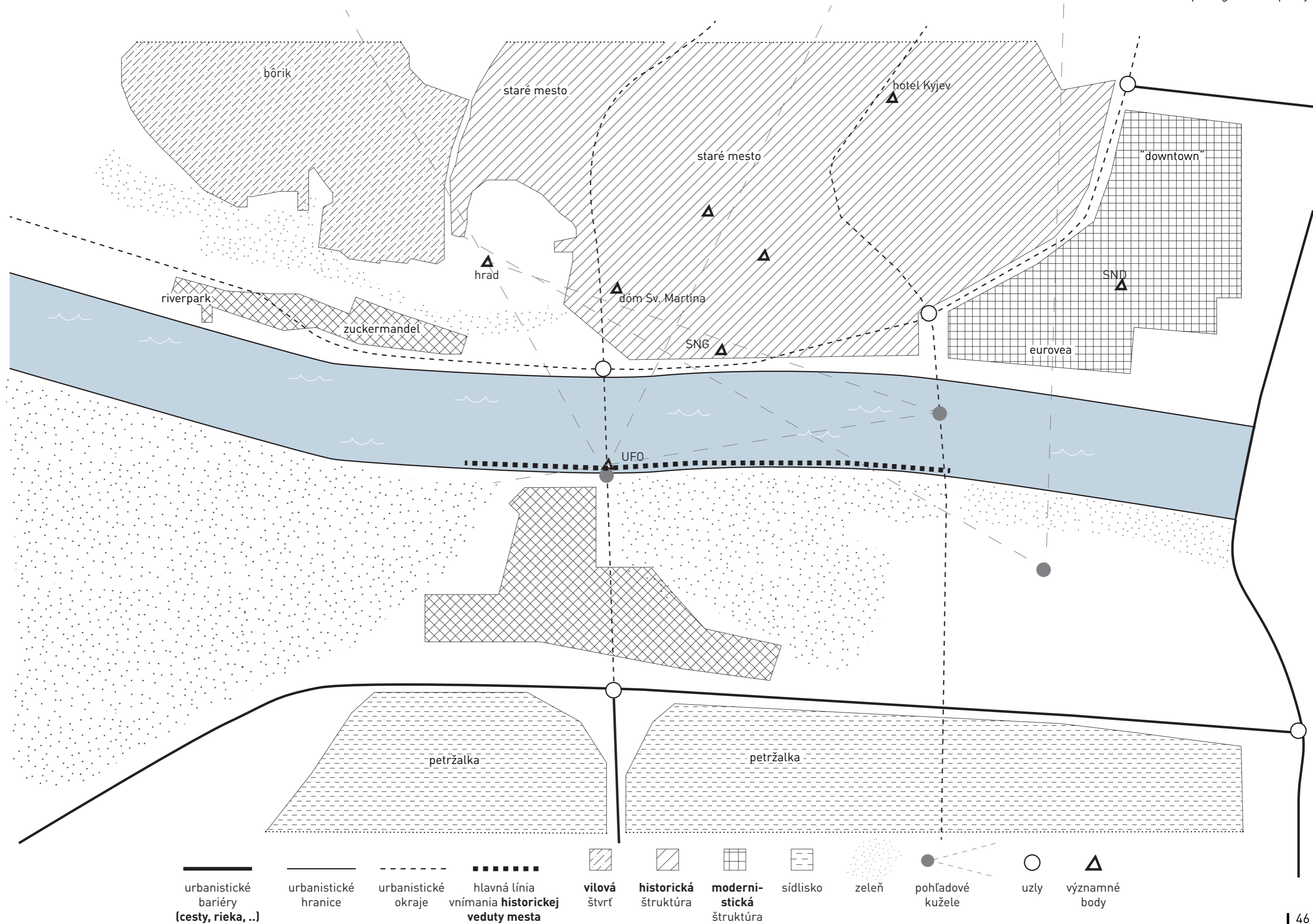
*ulica
(metská trieda)*

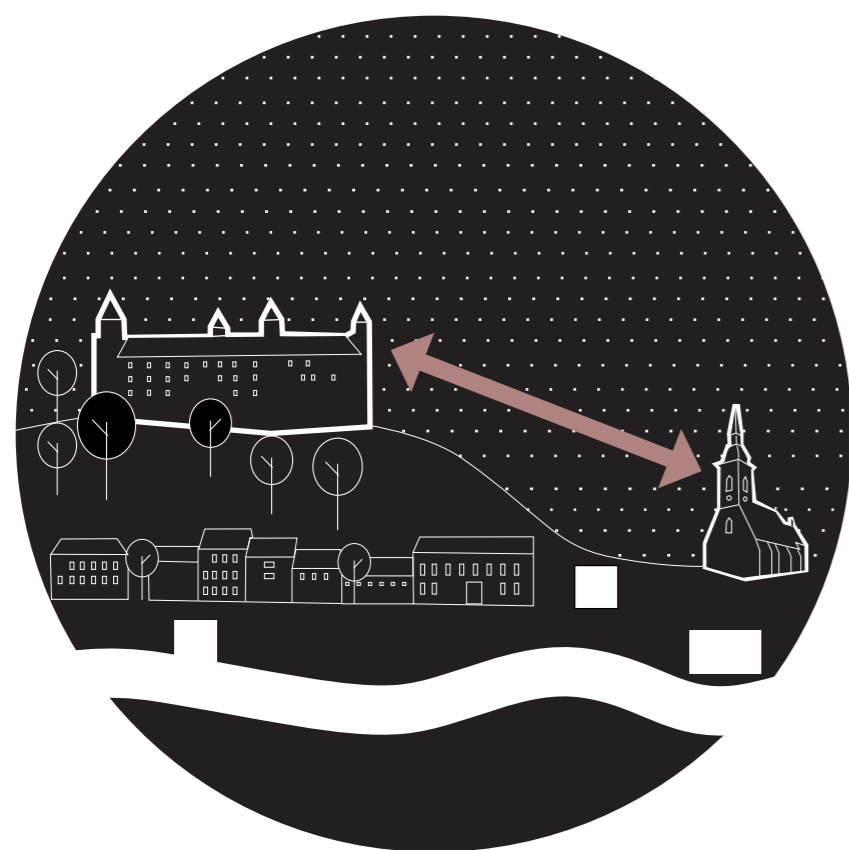
diaľnica

*ulica
(bulvár)*

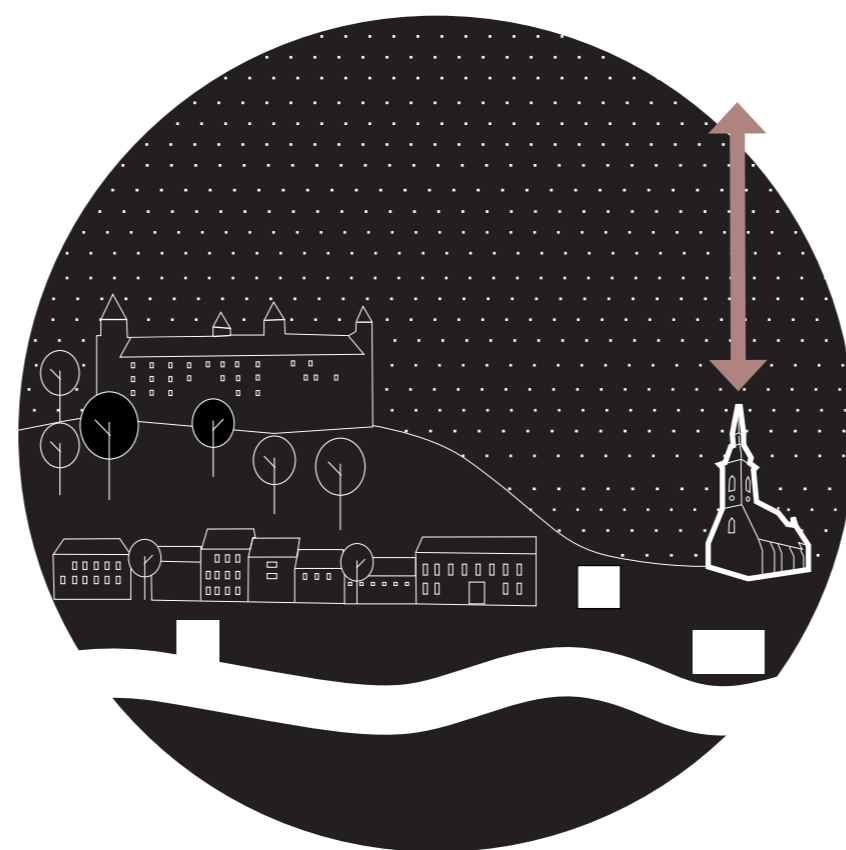

masterplan

vzťah **svetského** a **duchovného** symbolu

vertikálny vzťah katedrály a Boha

horizontálny vzťah vydrice a profánneho sacra

Historicky bolo toto územie malebnej mierky rozprestierajúce sa pod hradom. Po budovaní mostu SNP bolo územie Vydrice asanované a vôňa Bratislavského podhradia zmizla. Ako ju navrátiť?

Nemyslím si že sa to dá dosiahnuť akýmkoľvek developerským projektom, aké tam boli doposiaľ za tie roky už niekoľkokrát vypracované. Masívne monoblokmi a developerské jednotvaré výstavby len strhnú pozornosť na seba a dôležitosť hradu sa postupne vytratí. Hradný kopec by mal vyrastať z malebnosti z malej mierky, mal by vyrastať z histórie a neustálne na ňu odkazovať. Ale ako to dosiahnuť? Ako dosiahnuť malebnú mierku, ktorá je zároveň rôznorodá a tvári sa nahodilo ako kedysi historická Vydrica?

Myslím si že tu je na mieste si zobrať príklad z Holandského Bornea. Urbanistické územie sa rozparceluje a každý objekt bude mať na starosti iný developer/architekt.

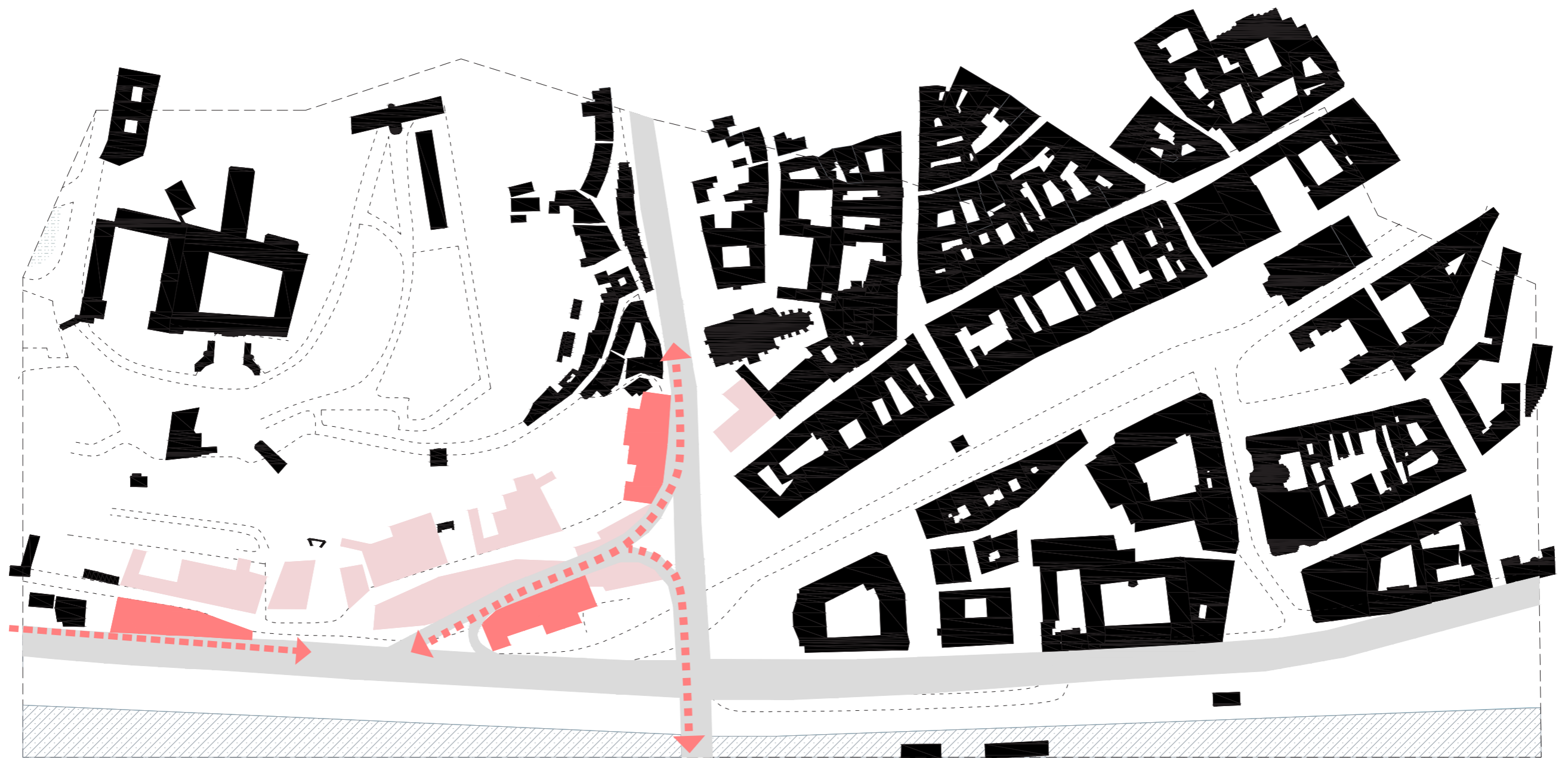

- historické komunikácie
- bývalá židovská synagóga
- bývalé Rybné námestie
- historická zástavba

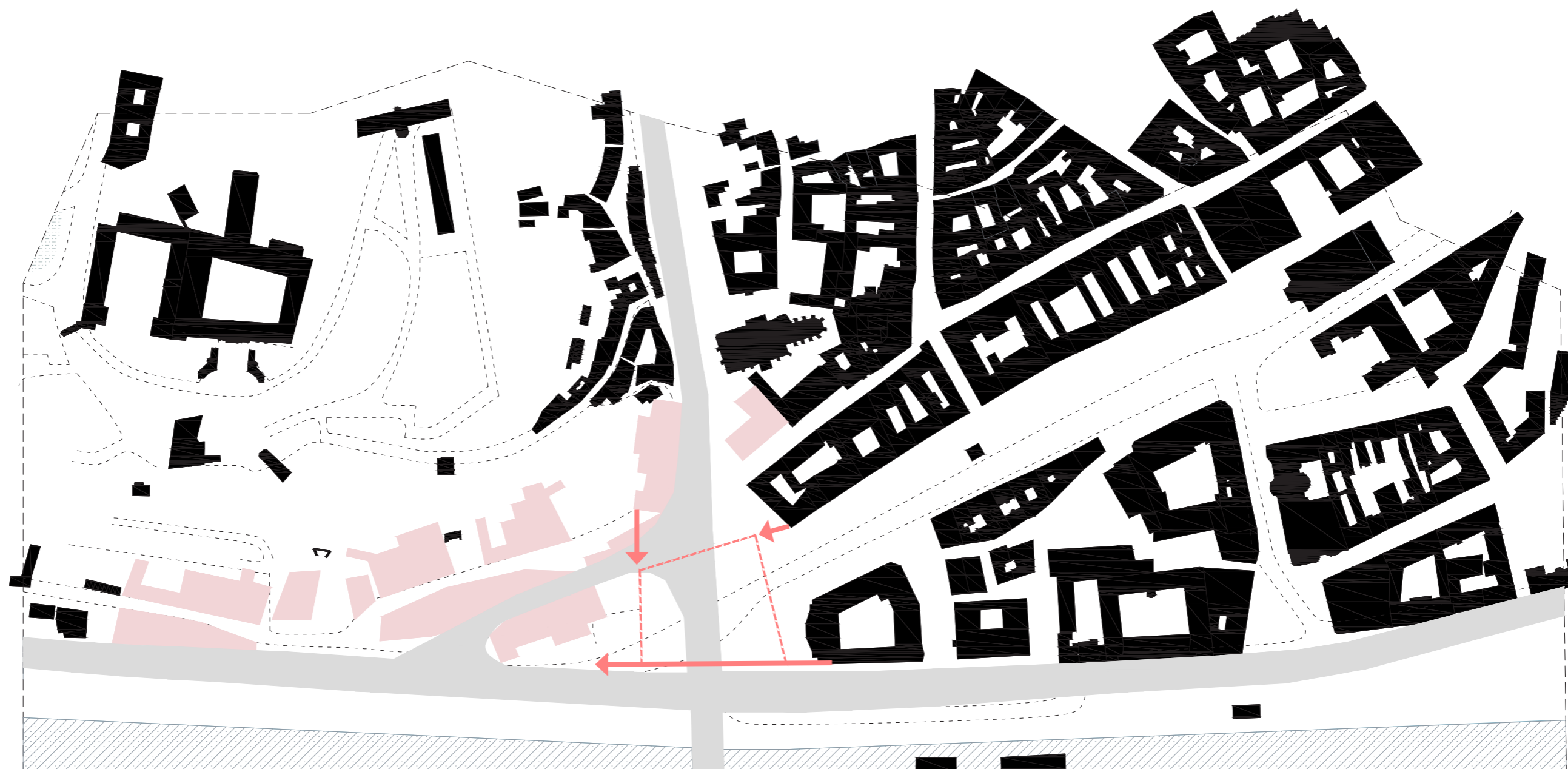
1/ riešené územie je veľmi dôležité ako z hľadiska dejín Bratislavy, tak z hľadiska polohy. Preto k nemu treba pristupovať veľmi citlivo a s rešpektom a to metódou "odtlačku" historickej štruktúry, ktorá sa tu nachádzala predtým ako bola asanovaná kvôli výstavbe mostu SNP. Tento princíp by mohol byť najúčinnejší, aby sa vo výsledku dostala do územia niekdajšia "vôňa" starého Prešpurku.

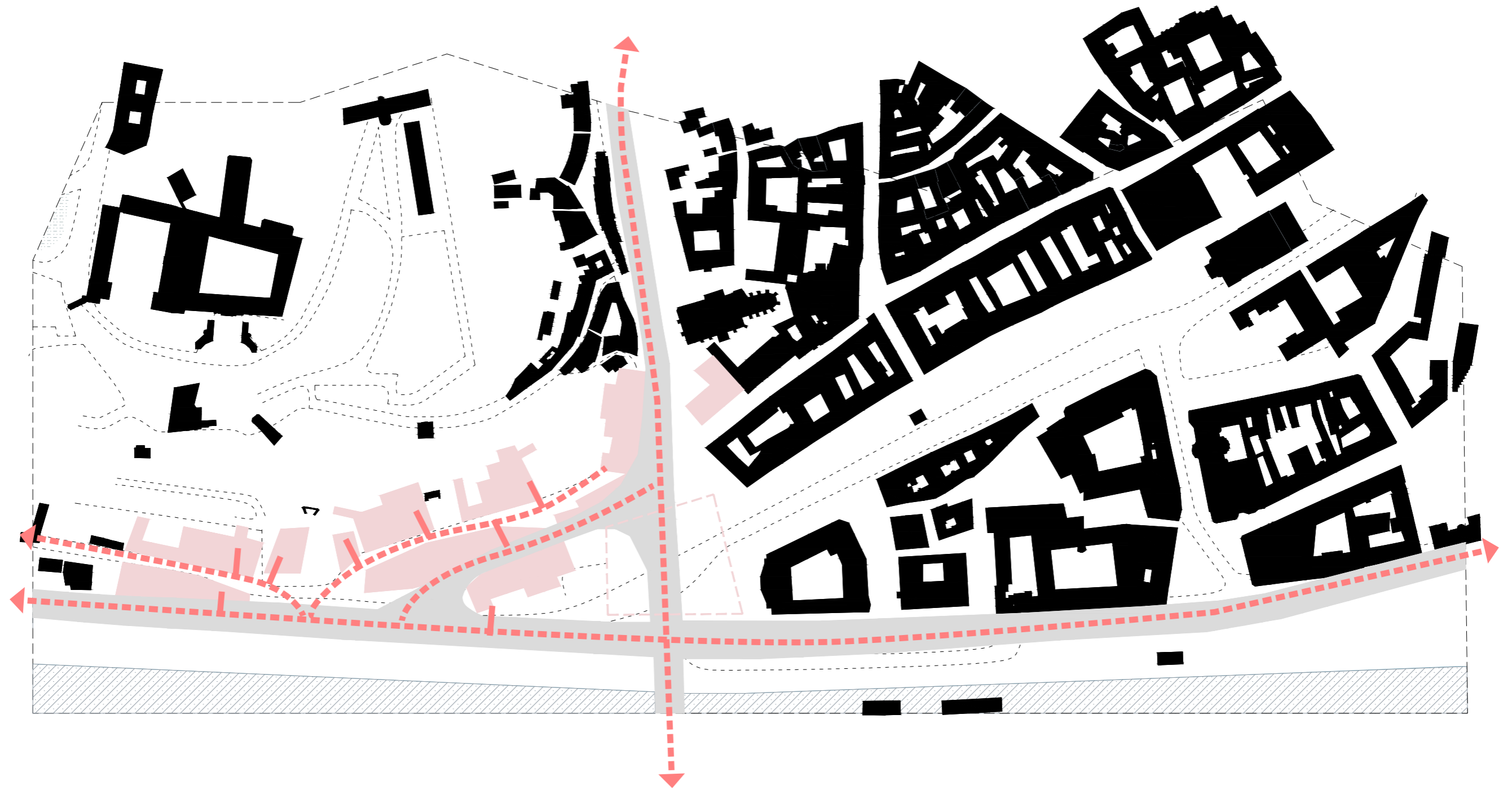
2/ "preloženie" historickej stopy vrstvou modernistickou - súčasnou komunikáciou a následné orezanie historickej vrstvy.

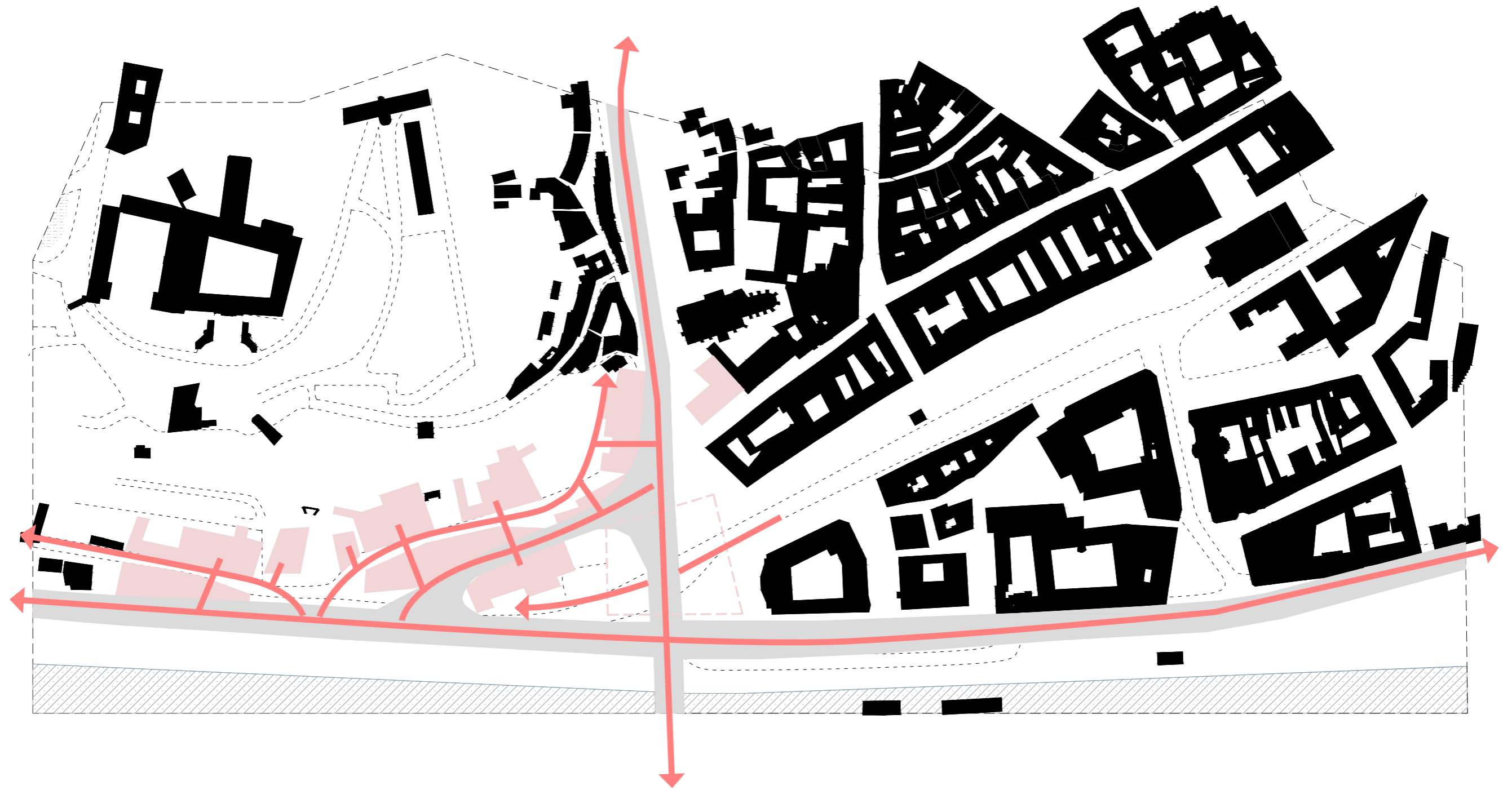

- 3/ upravenie historickej štruktúry - orientovanie smerom k novým uliciam ktoré vznikli zo zjazdov po zmene koncepcie dopravy - podpora novej uličnej štruktúry

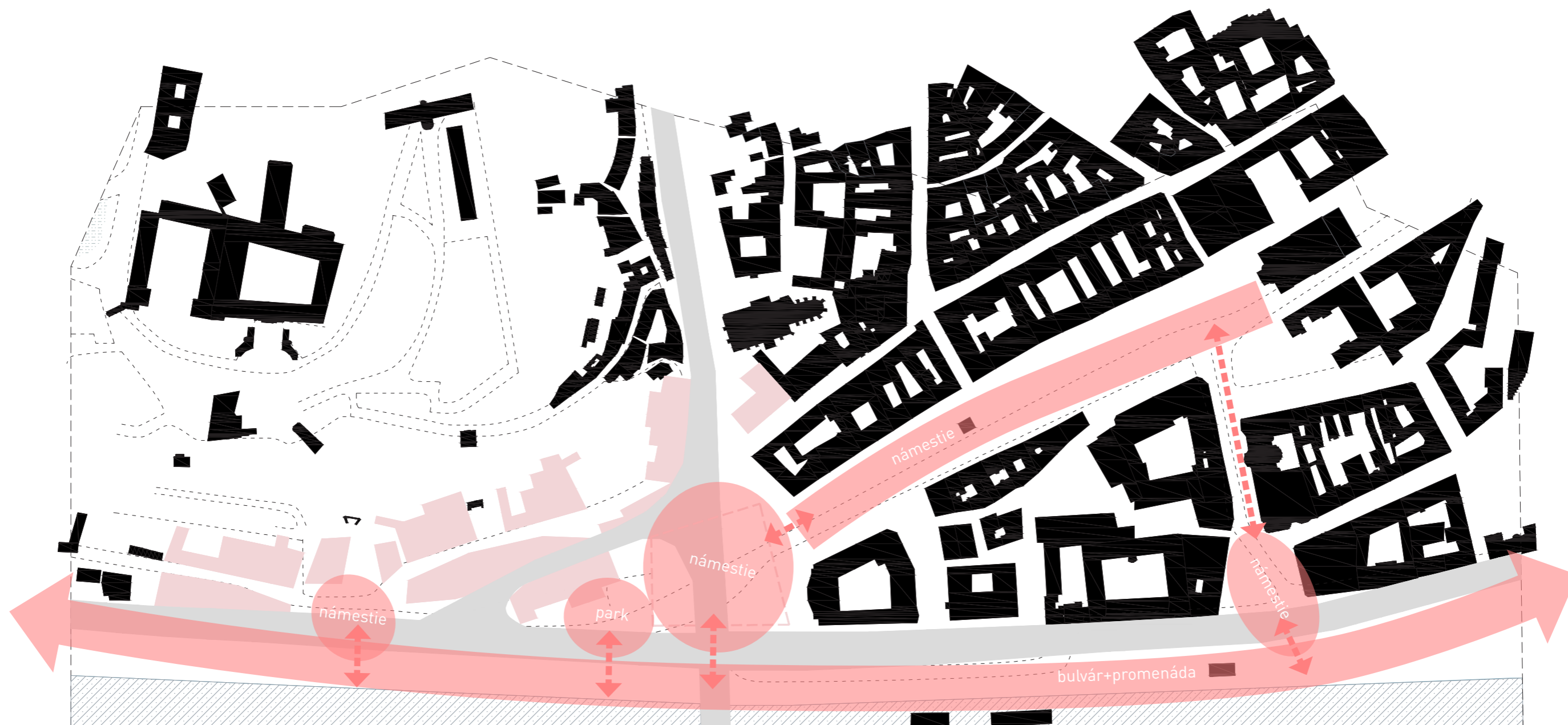

4/ zachovanie a poukázanie na zaniknuté Rybné námestie - vytýčenie jeho hraníc - príprava pre skúmanie v ďalšej fázy diplomového projektu

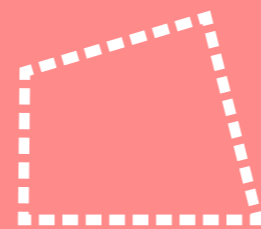

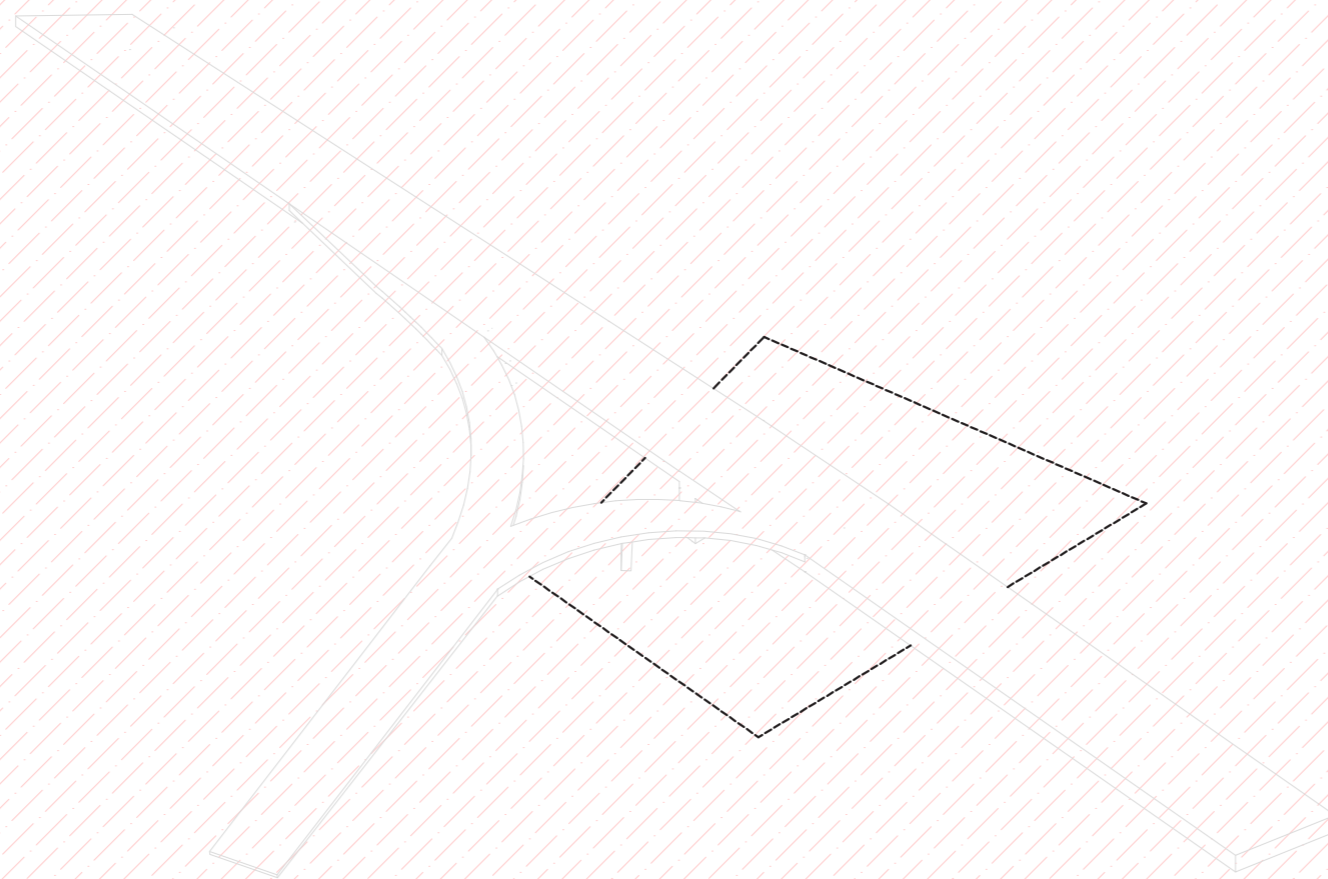

objekt

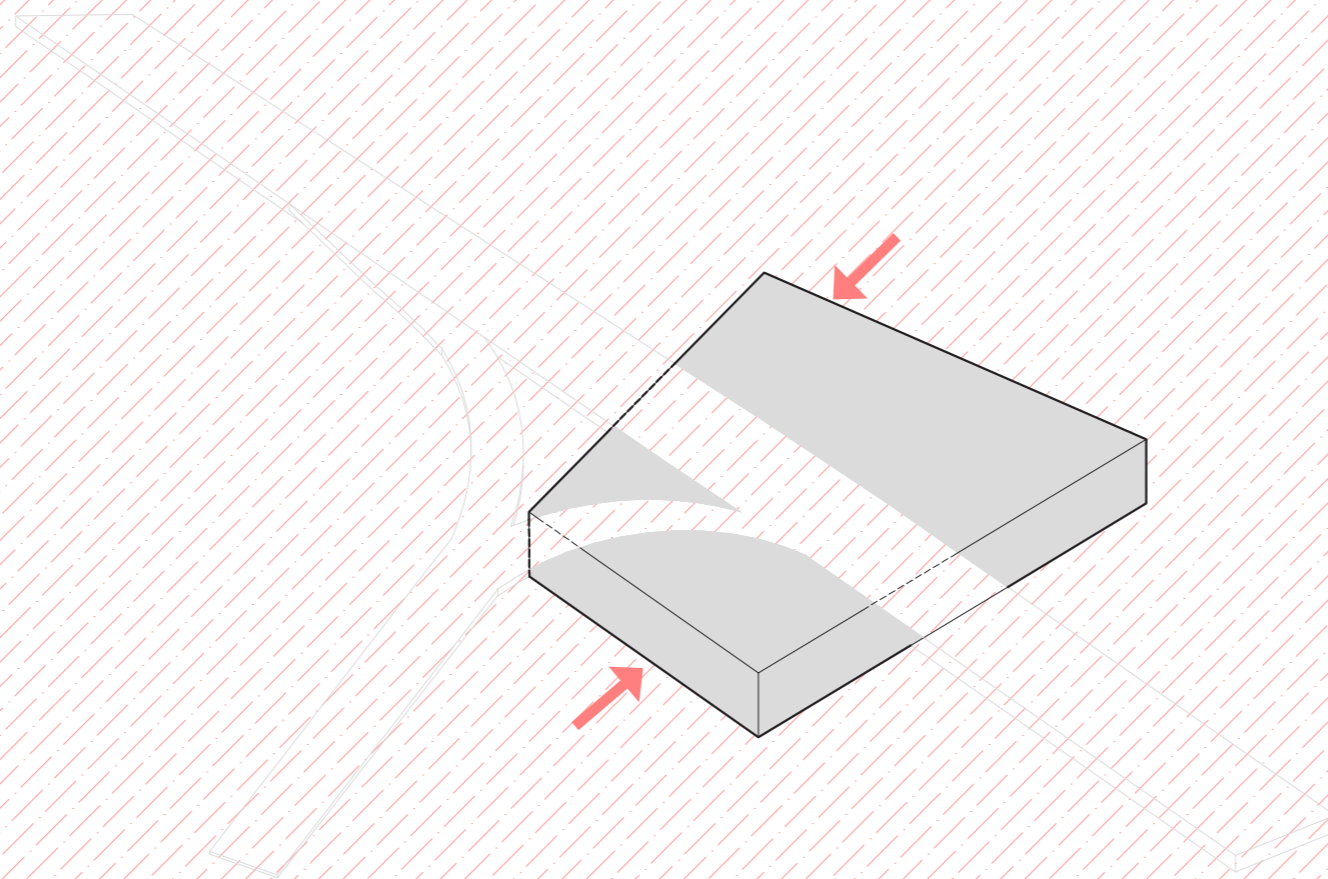

KONCEPT

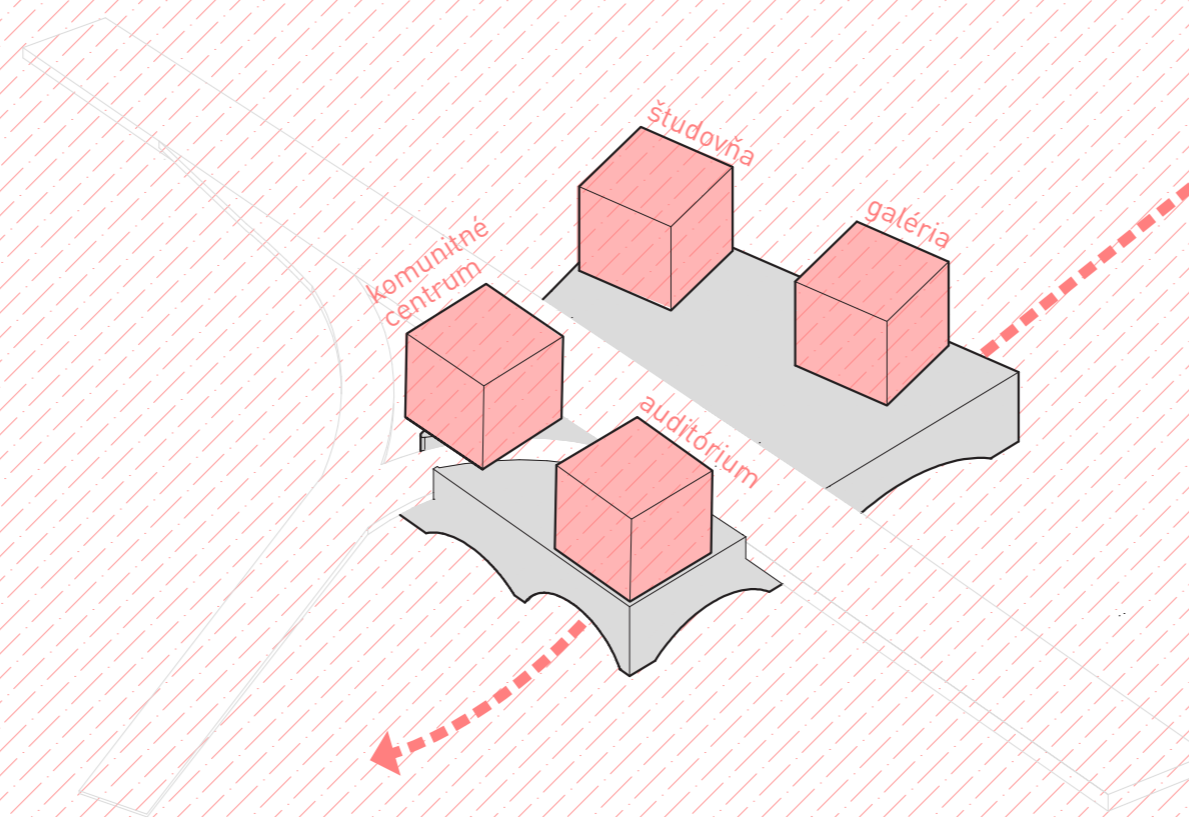
východzí otlačok rybného námestia - **duch miesta**

KONCEPT

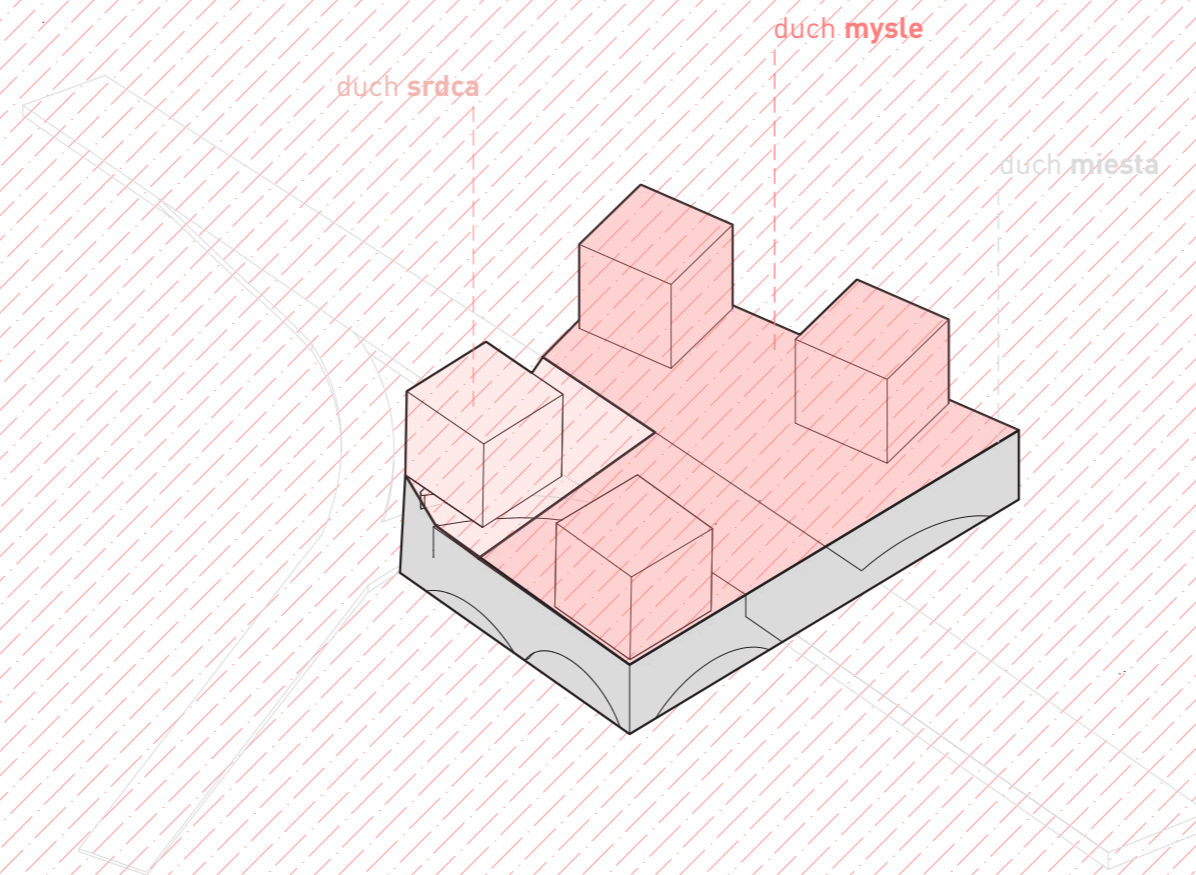
vysunutie hmoty na úroveň mostu SNP - umožnenie prístupu z oboch výškových úrovní

KONCEPT

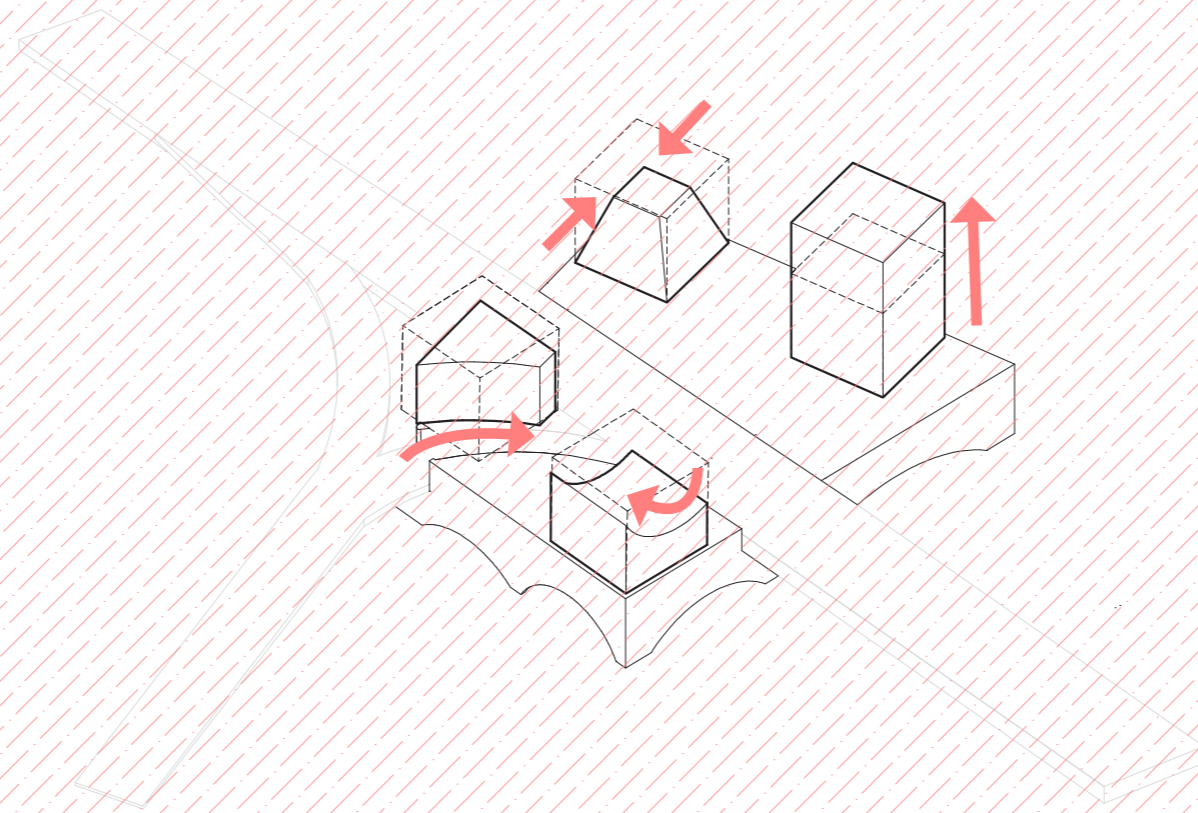
zachovanie historickej cesty , uvoľnenie hmoty -
historická formalizácia (kulisa) ako poukázanie na dôležitosť histórie miesta
modernistická hmota: 4 objekty (symbolika 4 veží Bratislavského hradu a 4 historických mestských brán)

KONCEPT

definovanie profánneho chrámu

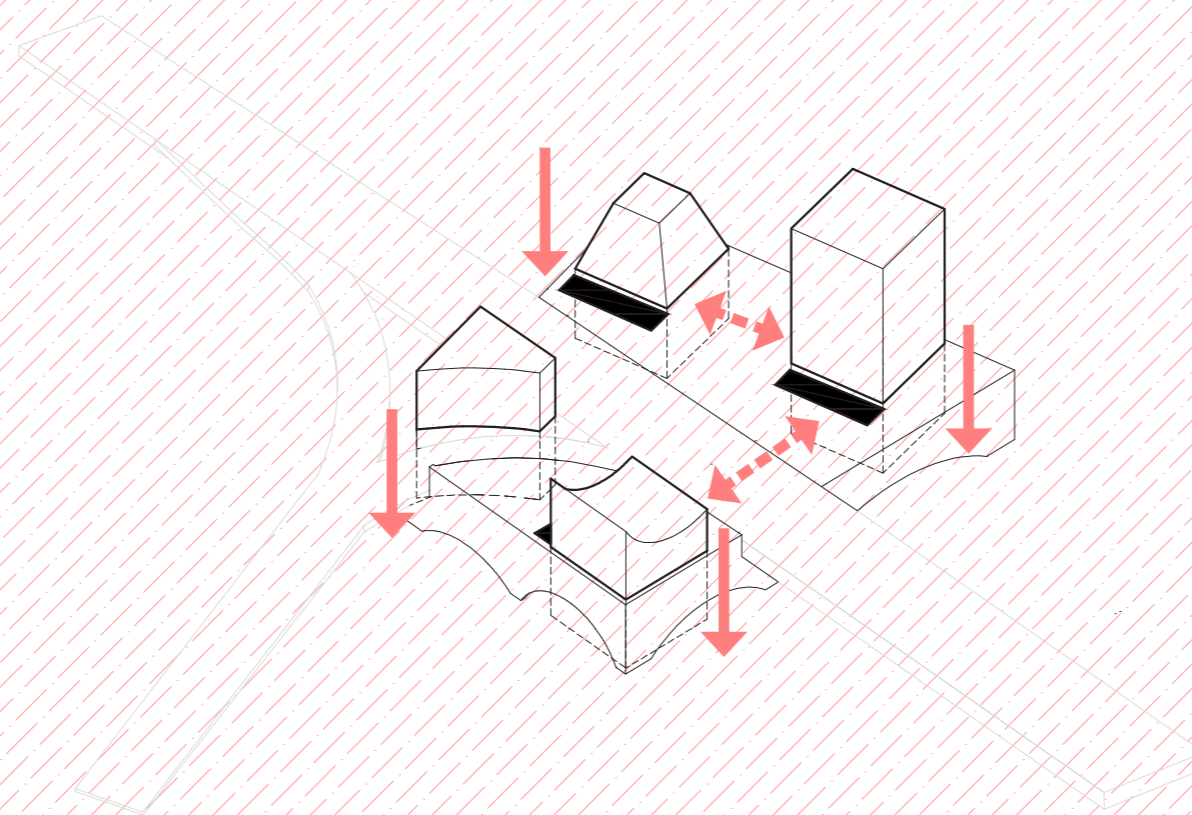
KONCEPT

tvorovanie základnej formy podľa funkcie jednotlivých objektov - **forma odráža funkciu** - a zároveň podľa okolitého **kontextu**: galéria vytvára výškovú dominantu pri vstupe, študovňa sa nakláňa pre čistejší pohľad na katedrálu, komunitné centrum kopíruje línie križovatky a auditorium symbolizuje vlnu Dunaja

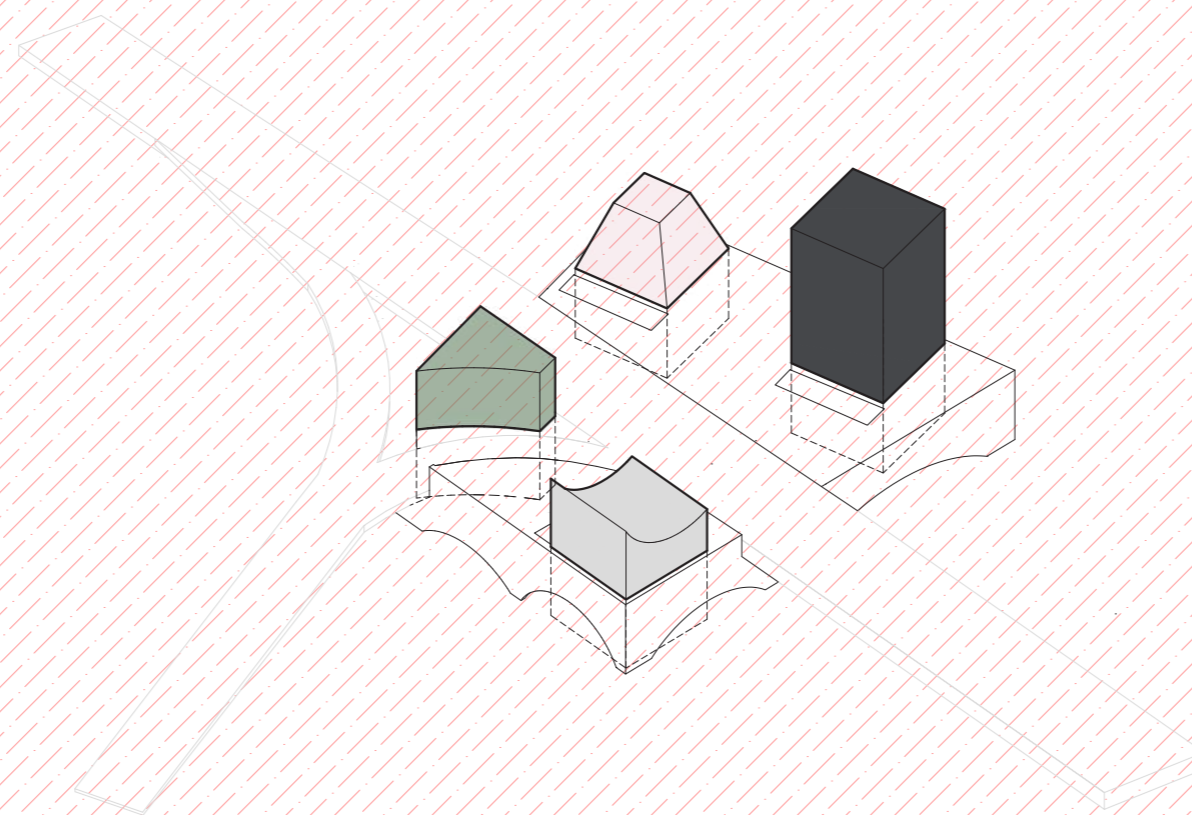

KONCEPT

extrudovanie hmoty objektov až na úroveň dolného námestia + prederavenie horného námestia - prepustenie svetla a zároveň vytvorenie úrovňového prepojenia

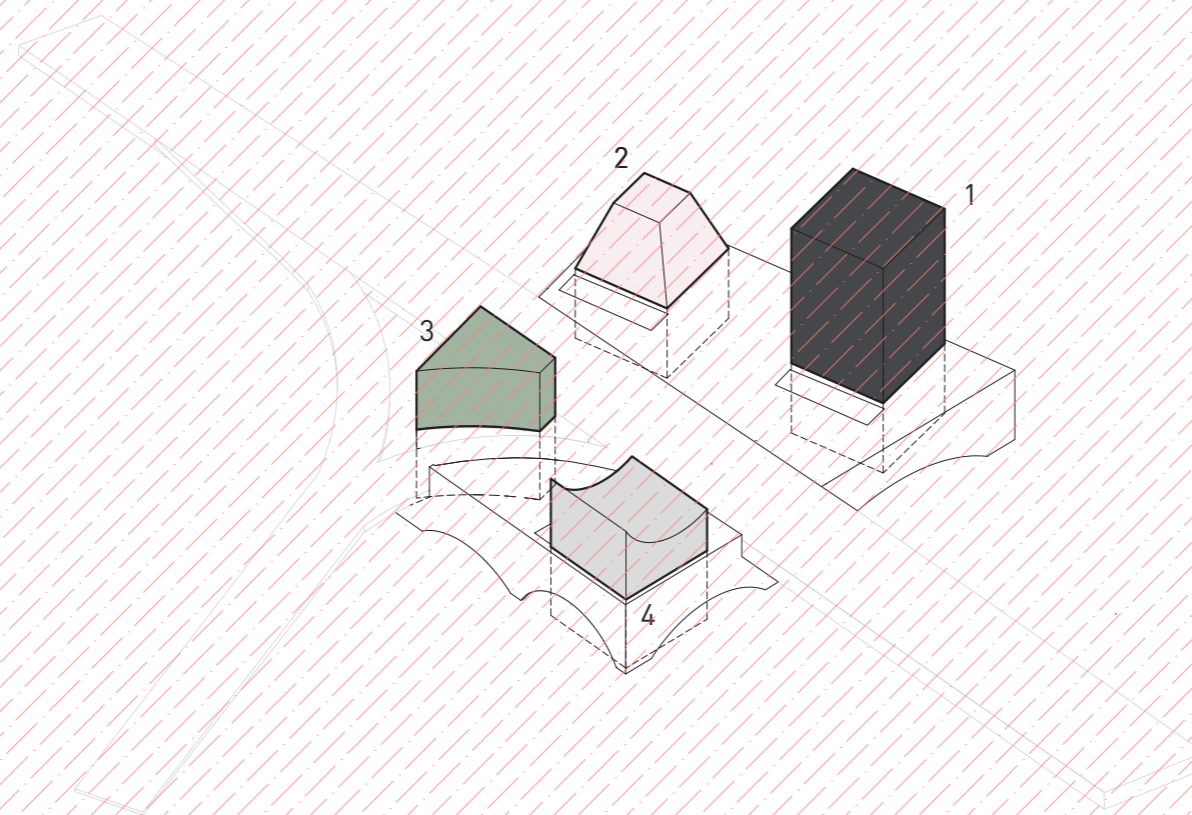
PRINCÍPY

FORMA-VYRATANIE

objekty vyrastajú z rovnakej podstavy - formálne su pod úrovňou mosta zjednotené a nad úrovňou sa vykoreňujú v rozdielnych formách - priblíženie merítka k malebnej rôznorodej historickej Vydrici

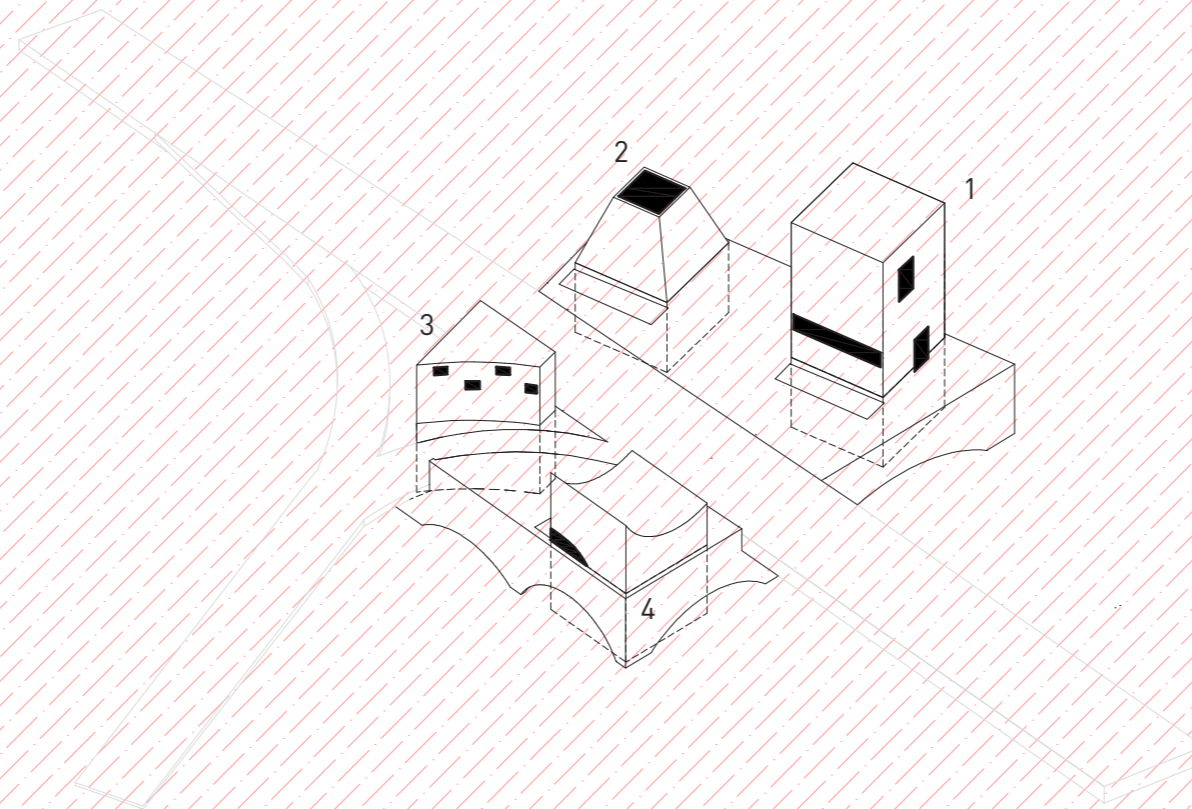
PRINCÍPY

FORMA-VYRATANIE

- 1 vertikálna
- 2 surovosť
- 3 uniformita
- 4 obal

PRINCÍPY

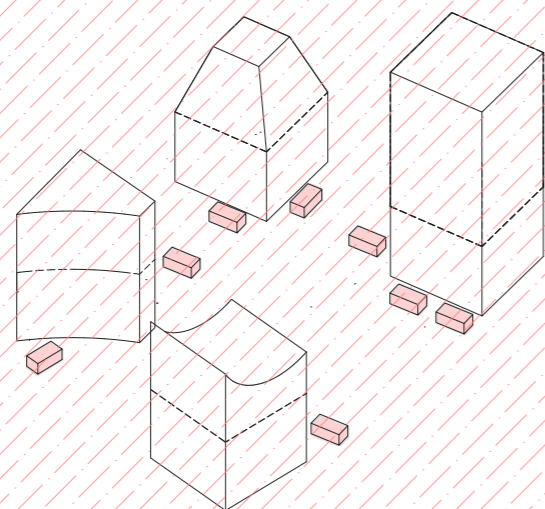

OTVORY

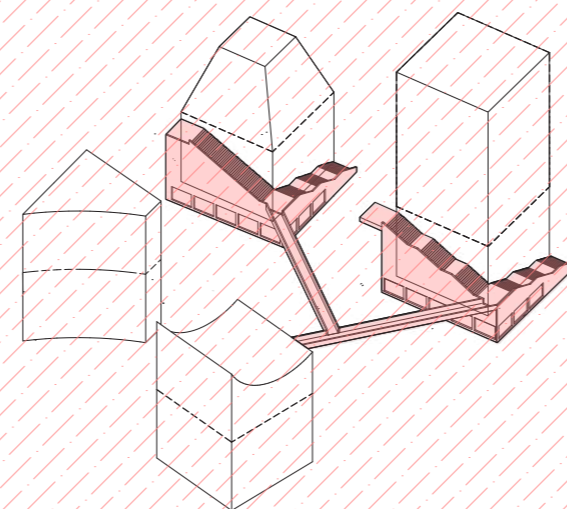
- 1: okno ako panoráma na ikonický výhľad (katedrála sv. Martina, Hodžovno námestie, Dunaj a Vydrica)
- 2: okno ako koncepcia prepustenia svetla do interiéru (kontakt s vertikálnou priestorom)
- 3: okno ako architektonická kompozícia fasády
- 4: okno ako aktívny kontakt s ulicou a námestím

PRINCÍPY

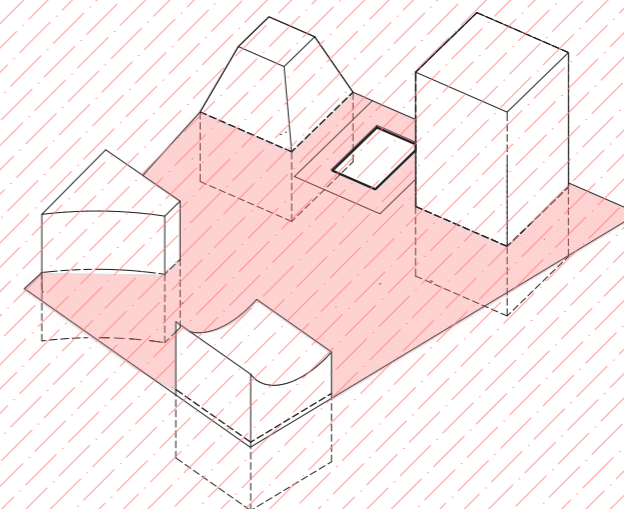
tržné námestie/život

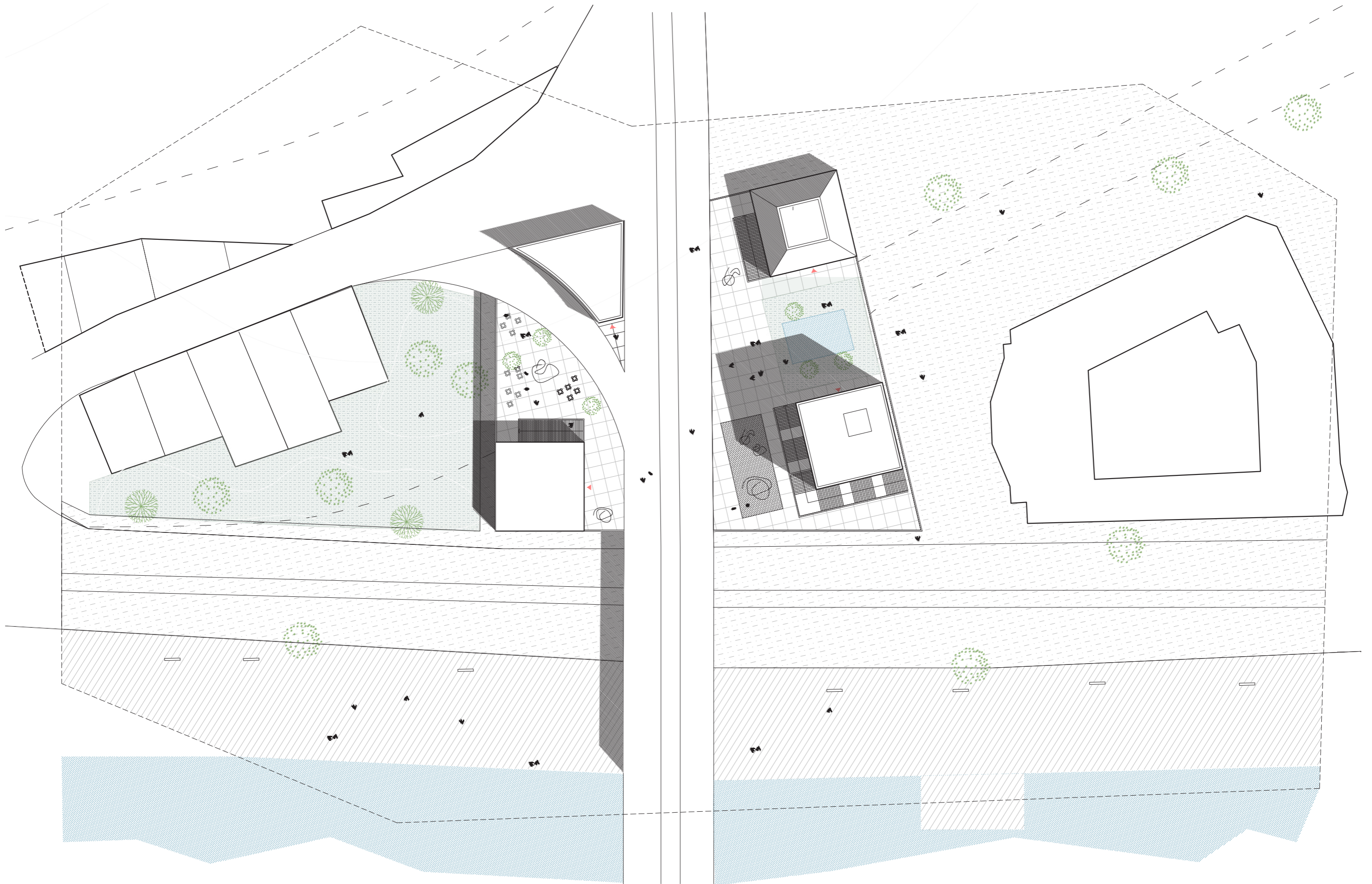
prepojovacie námestie/pohyb

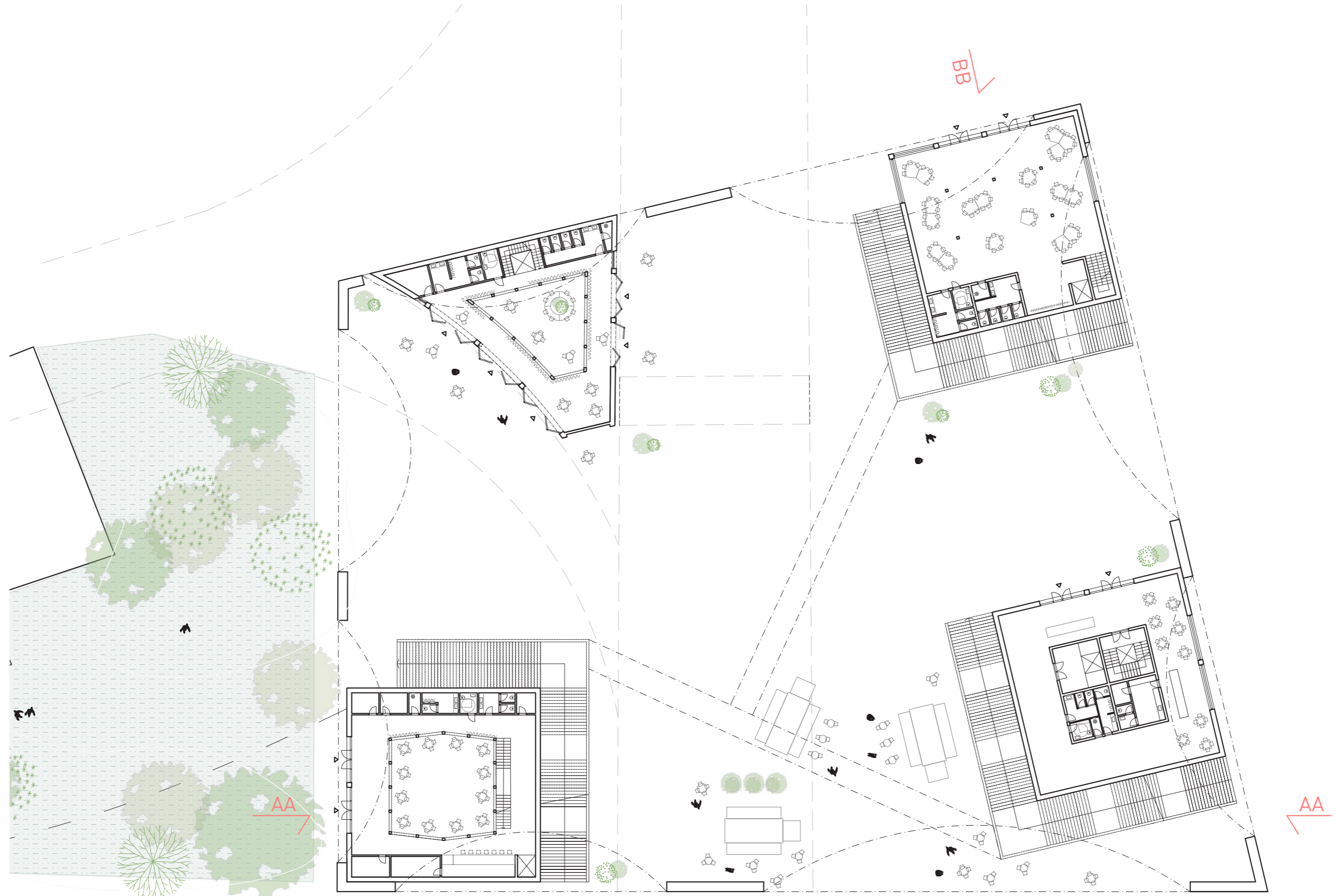

konzervatívne námestie/umenie

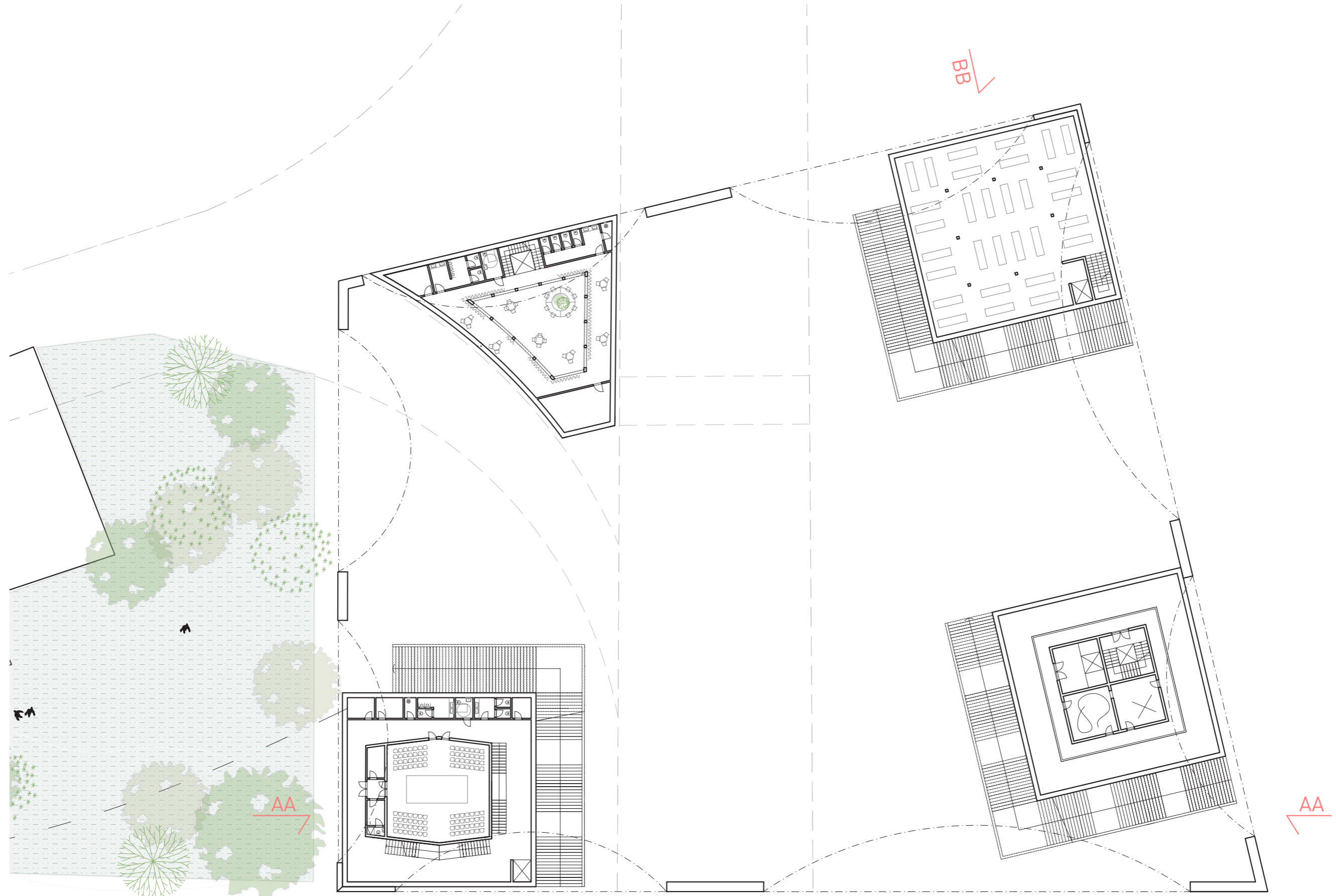

ÚROVNE/NÁMESTIA

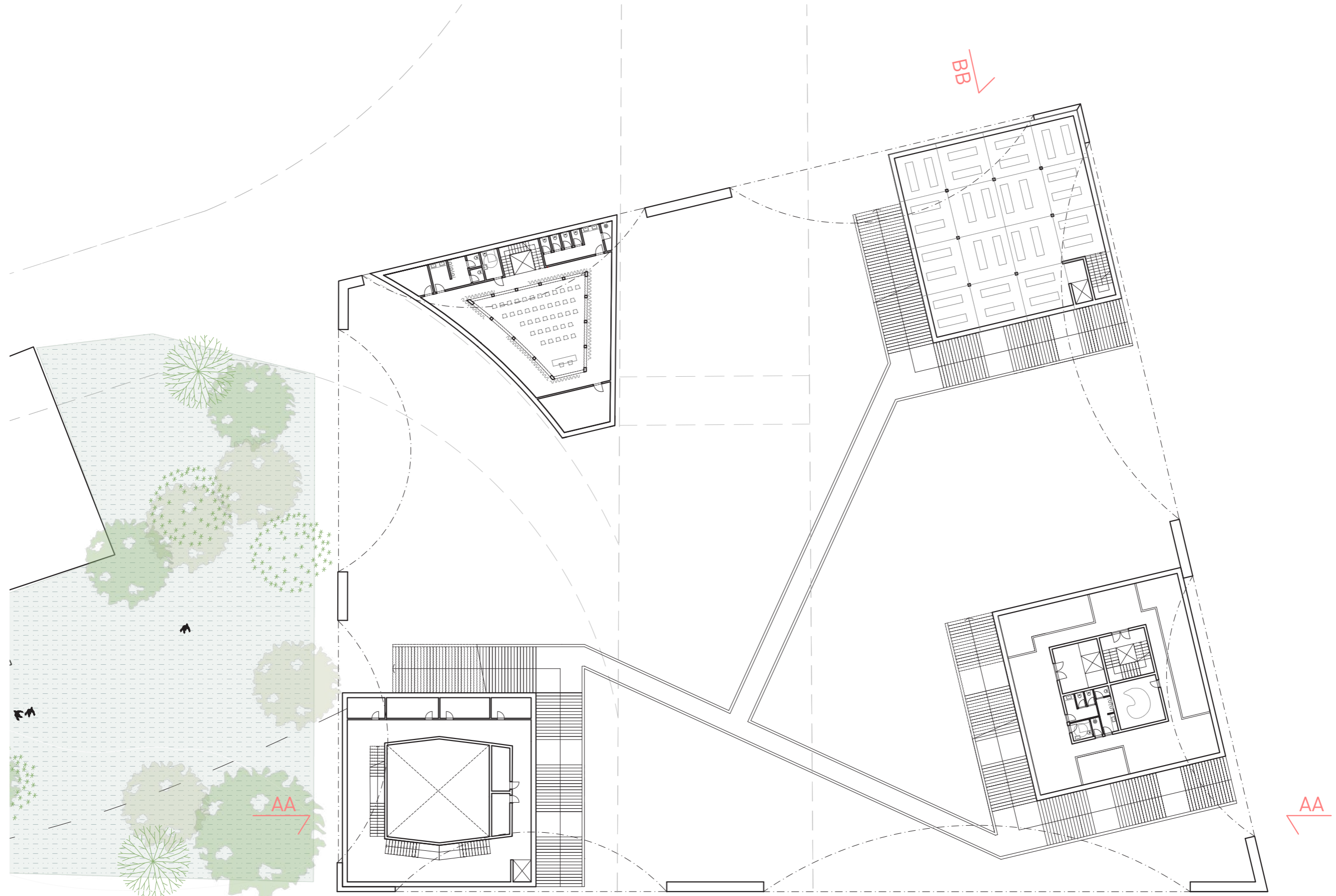

M 1:400

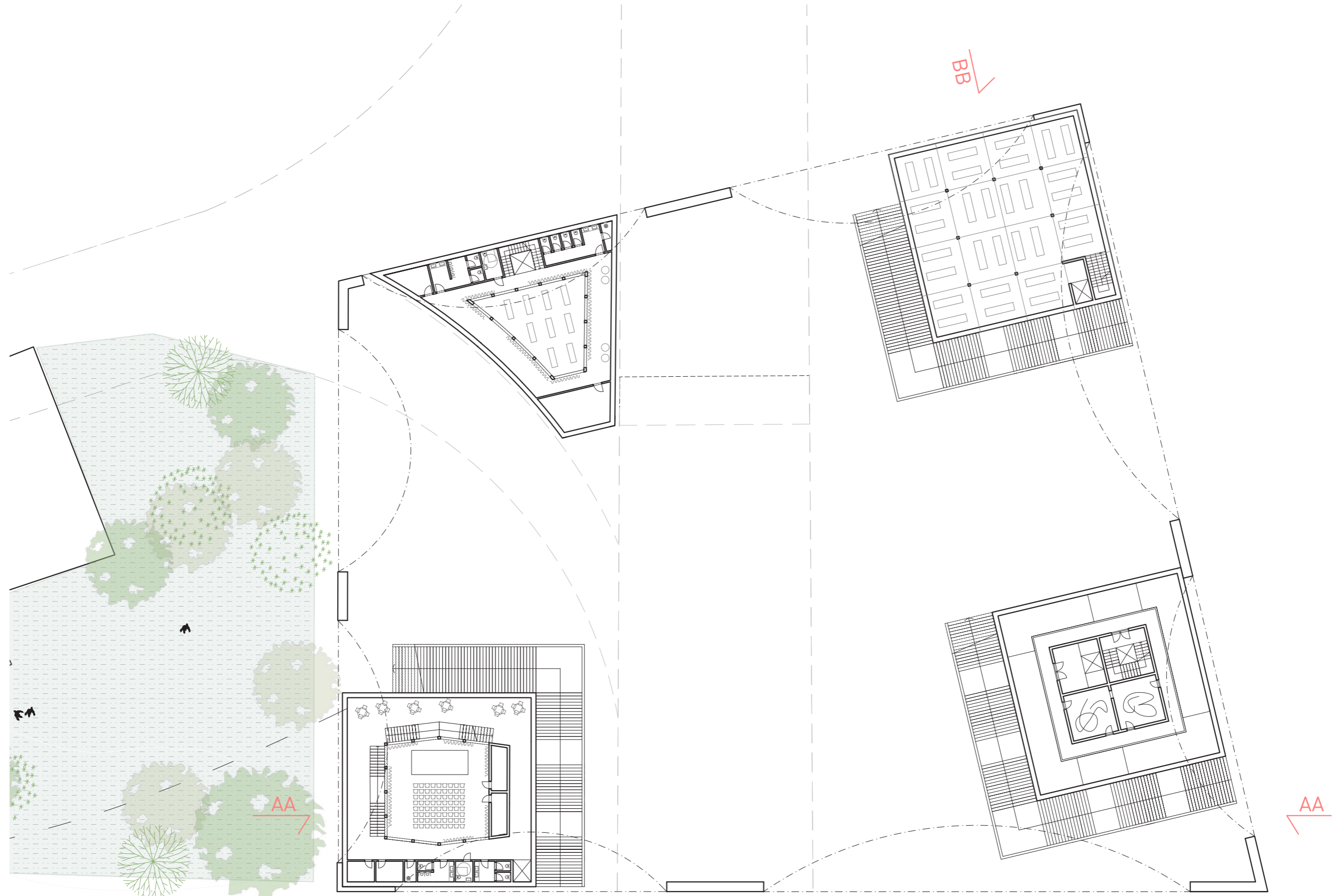

M 1:400

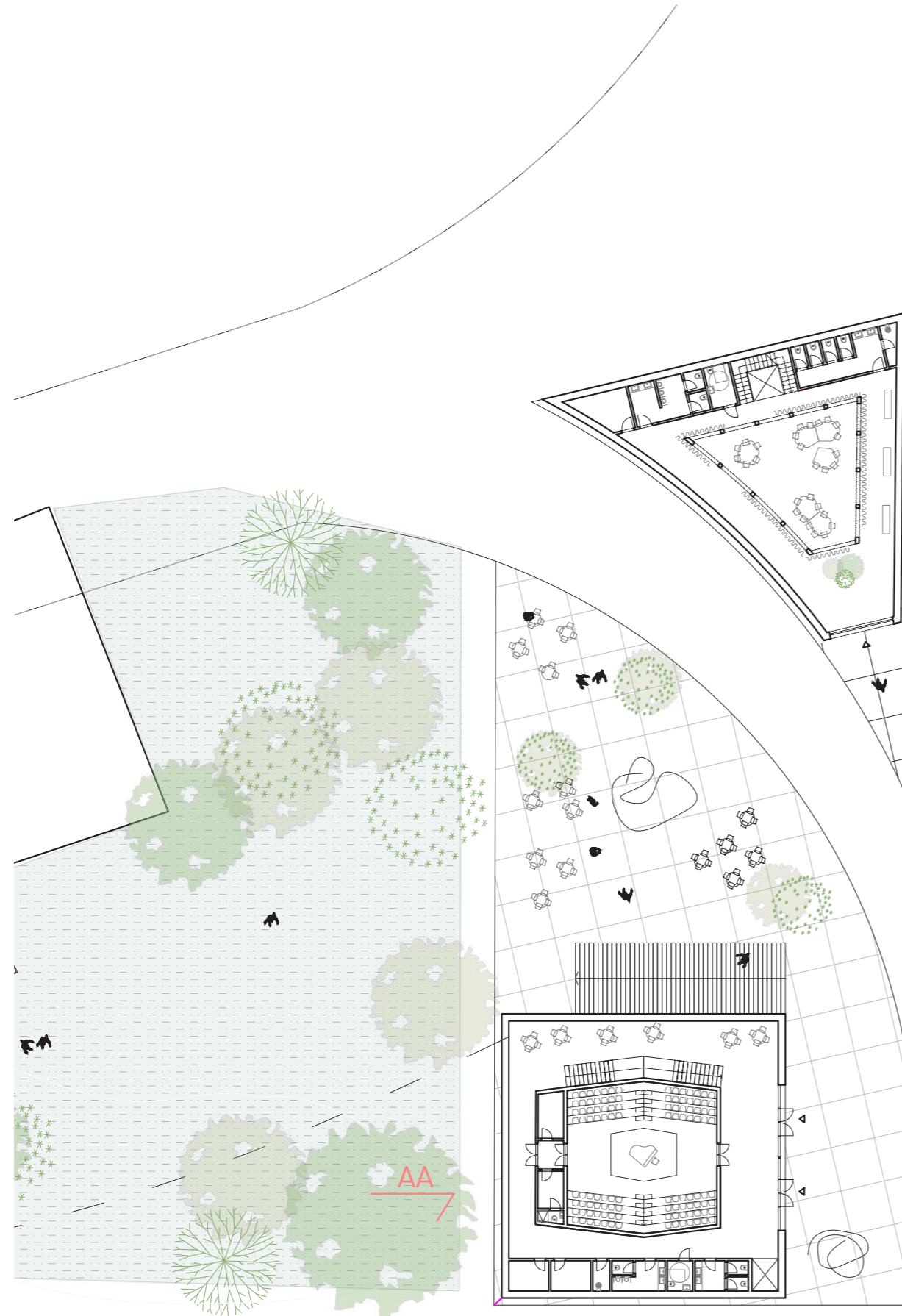

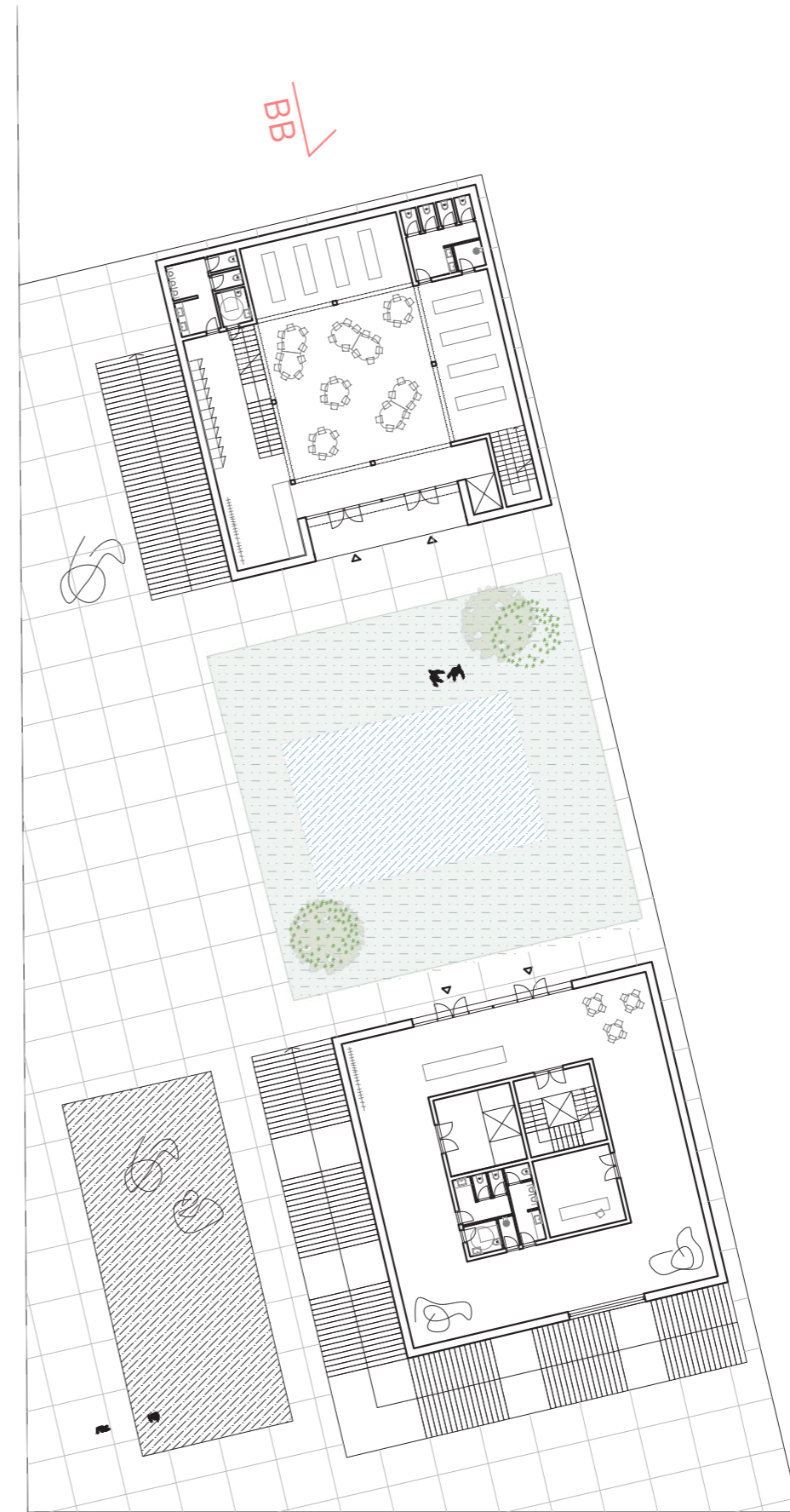
M 1:400

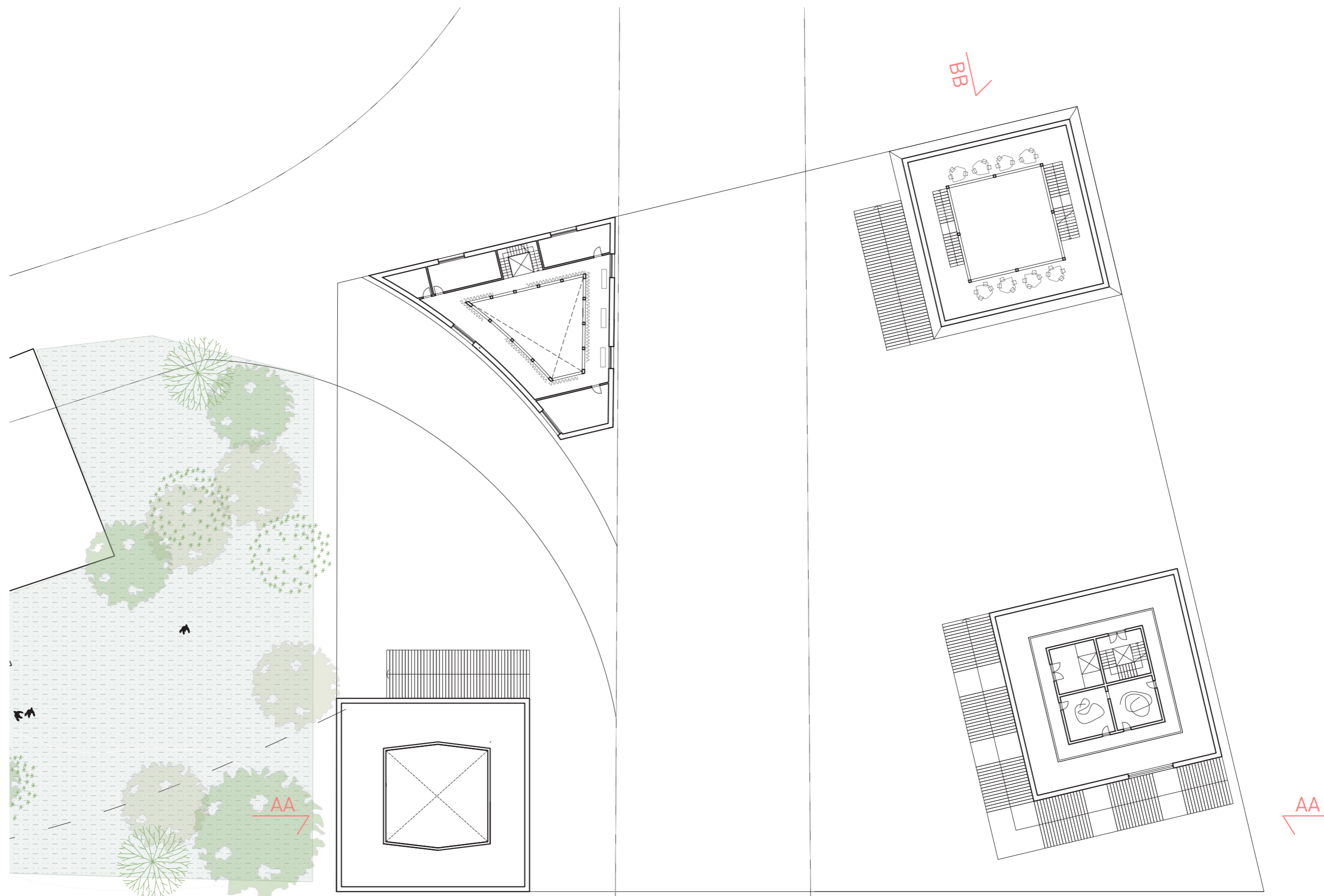

M 1:400

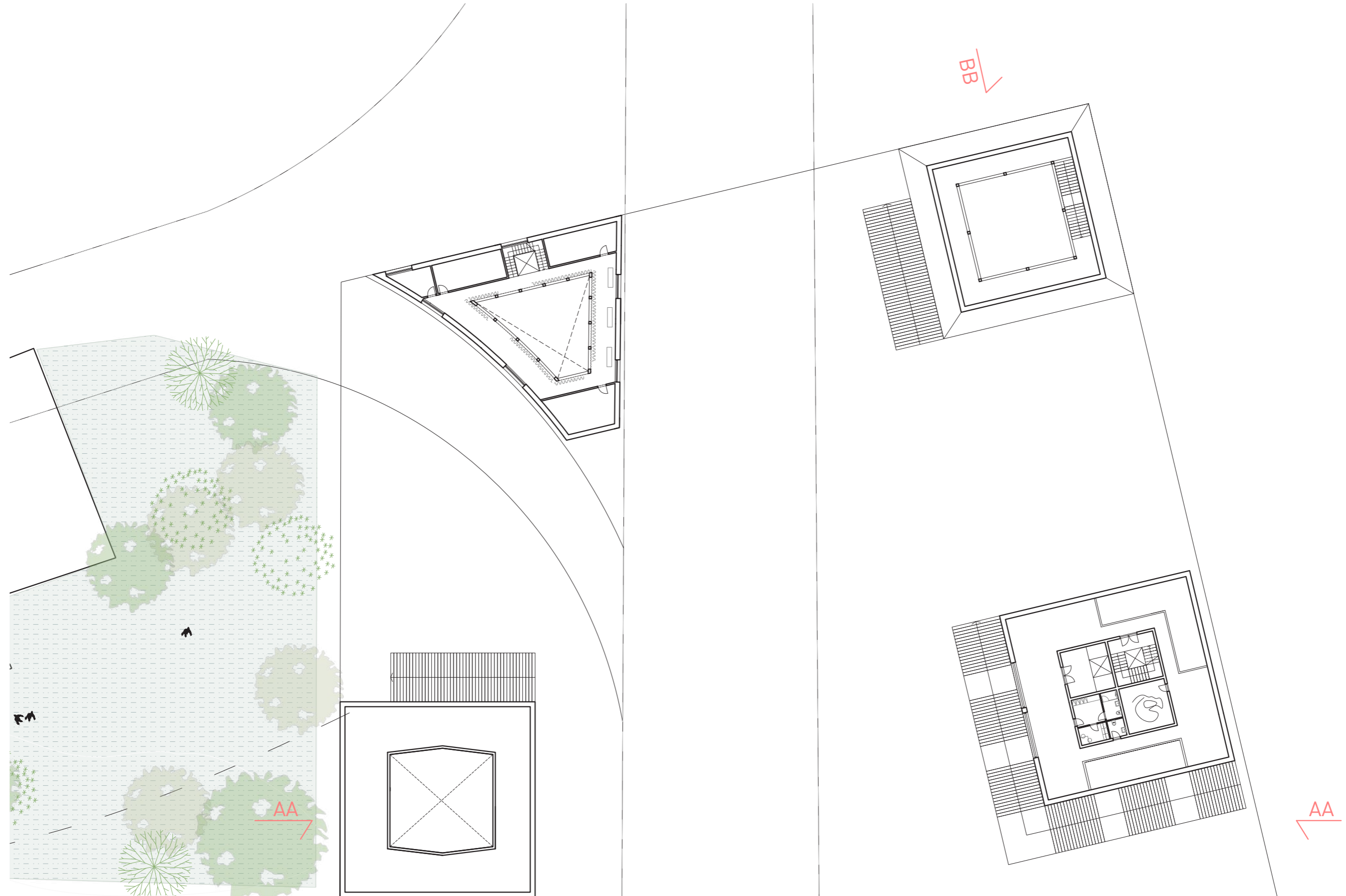

M 1:400

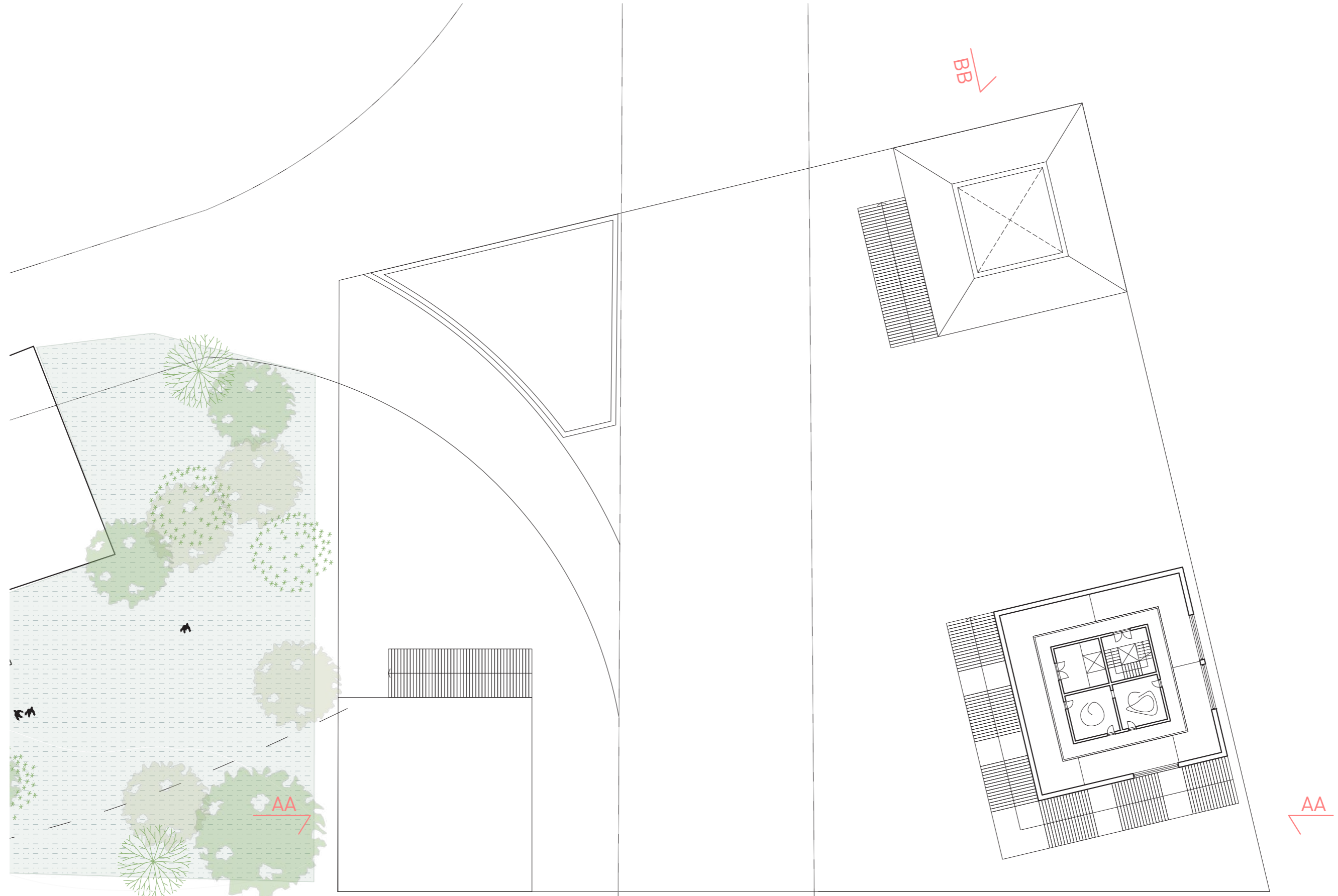

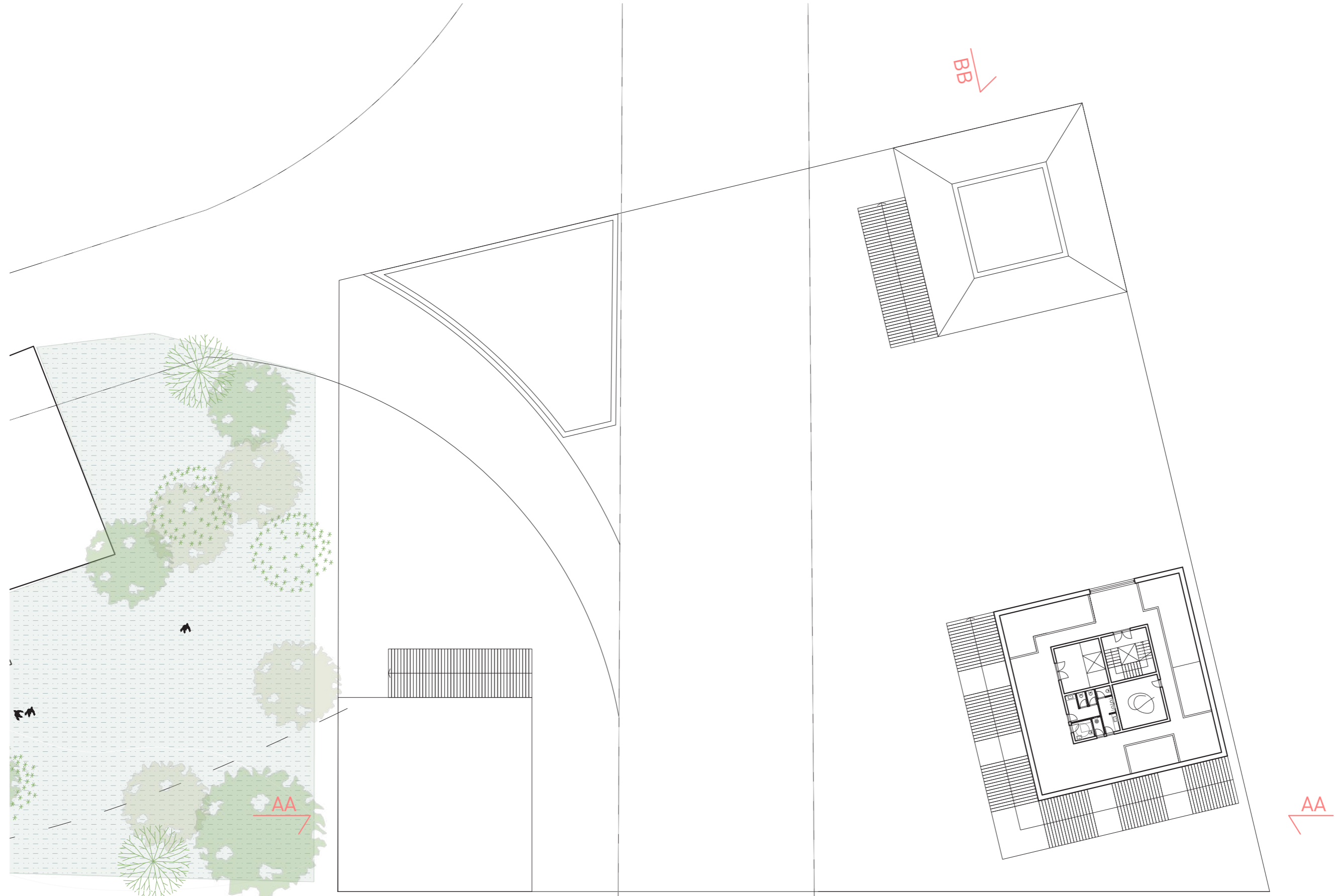
M 1:400

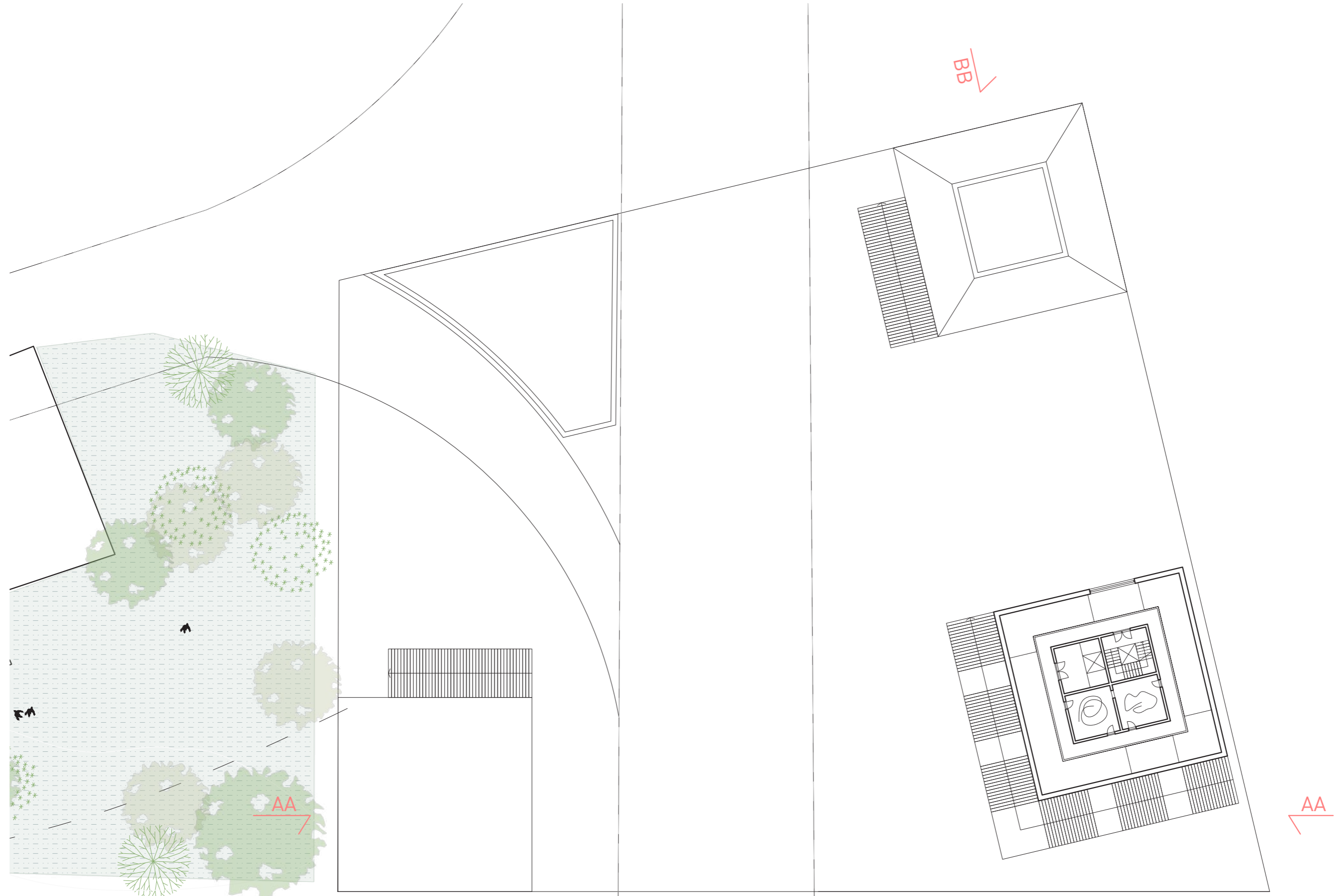
M 1:400

M 1:400

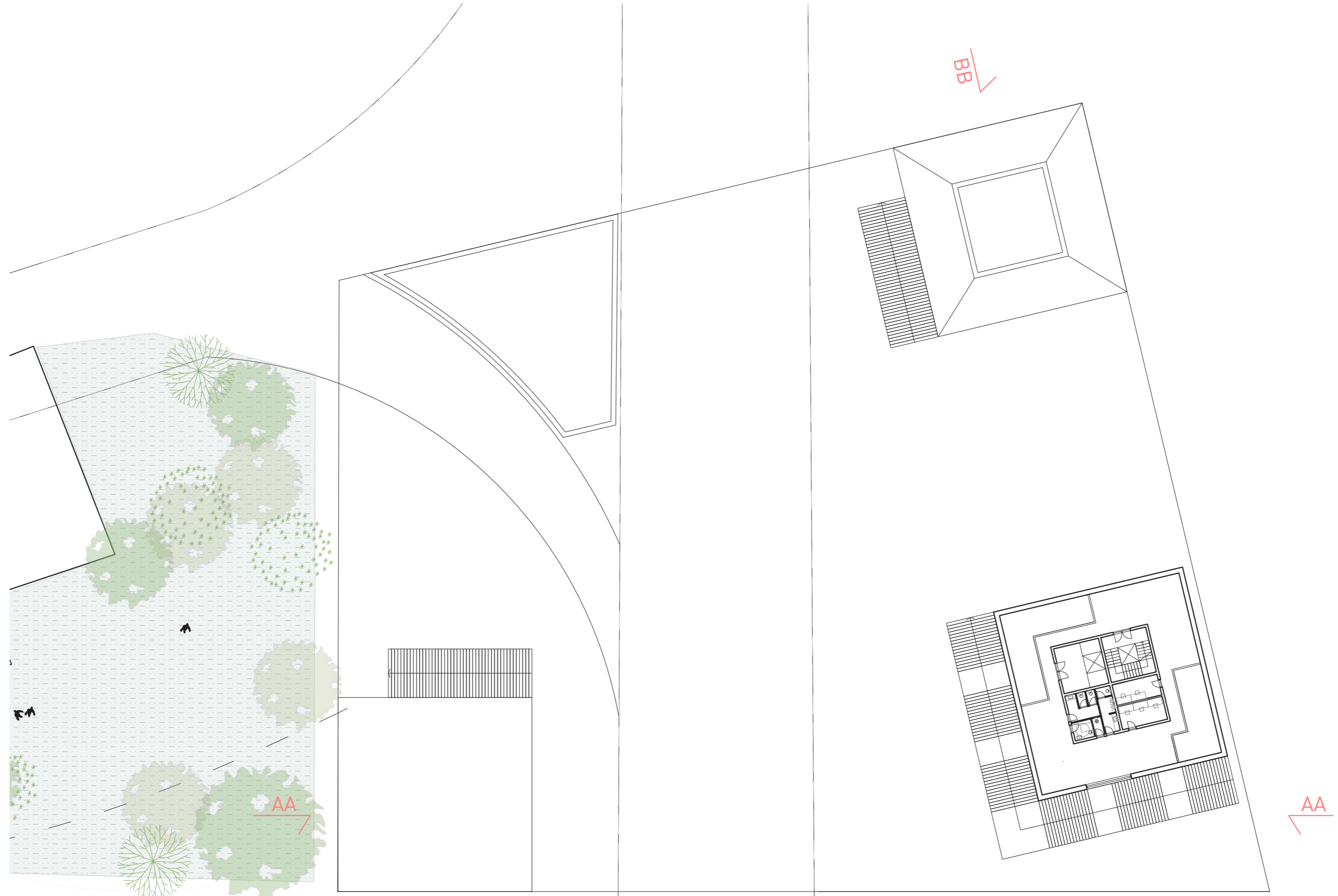

M 1:400

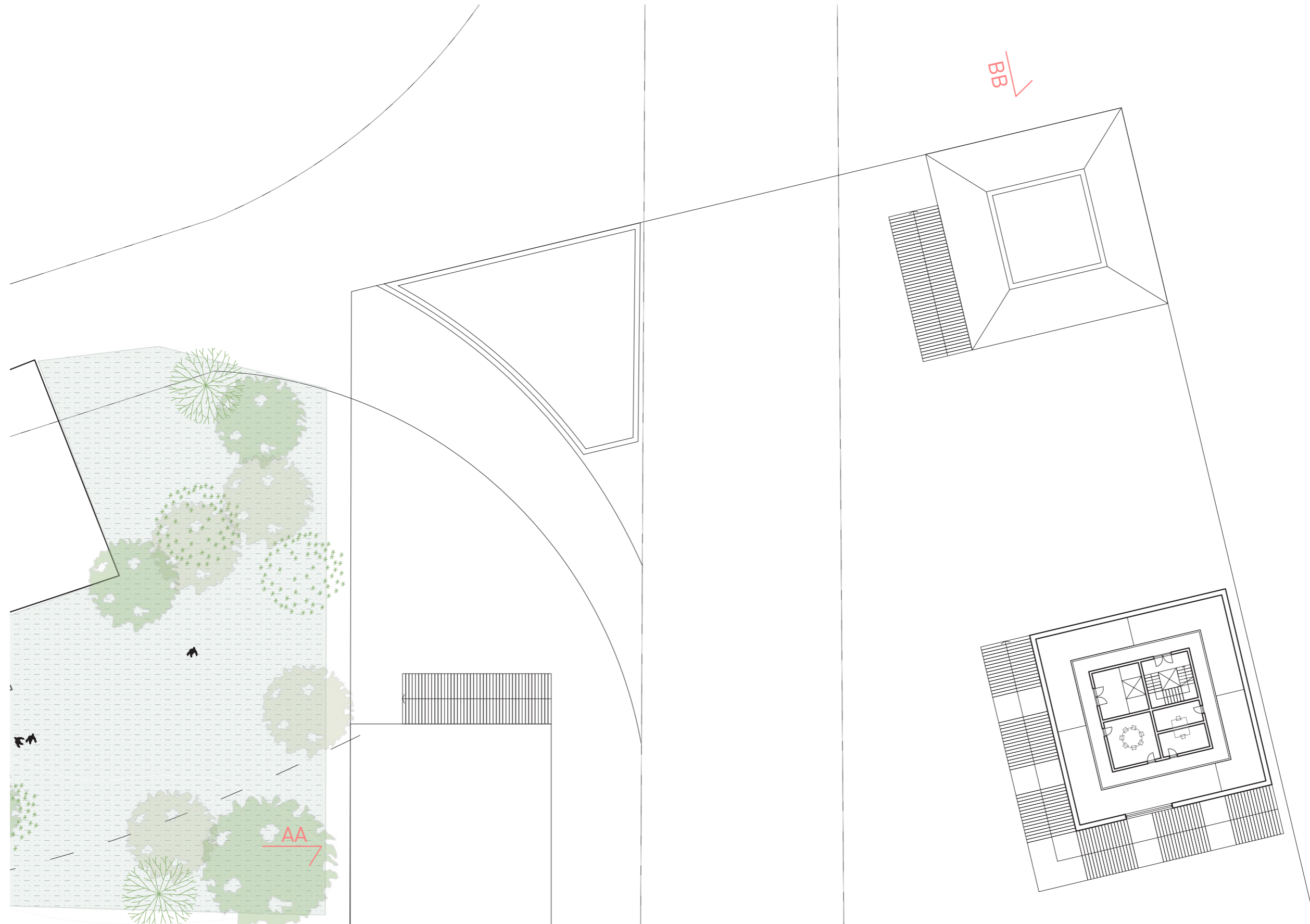

M 1:400

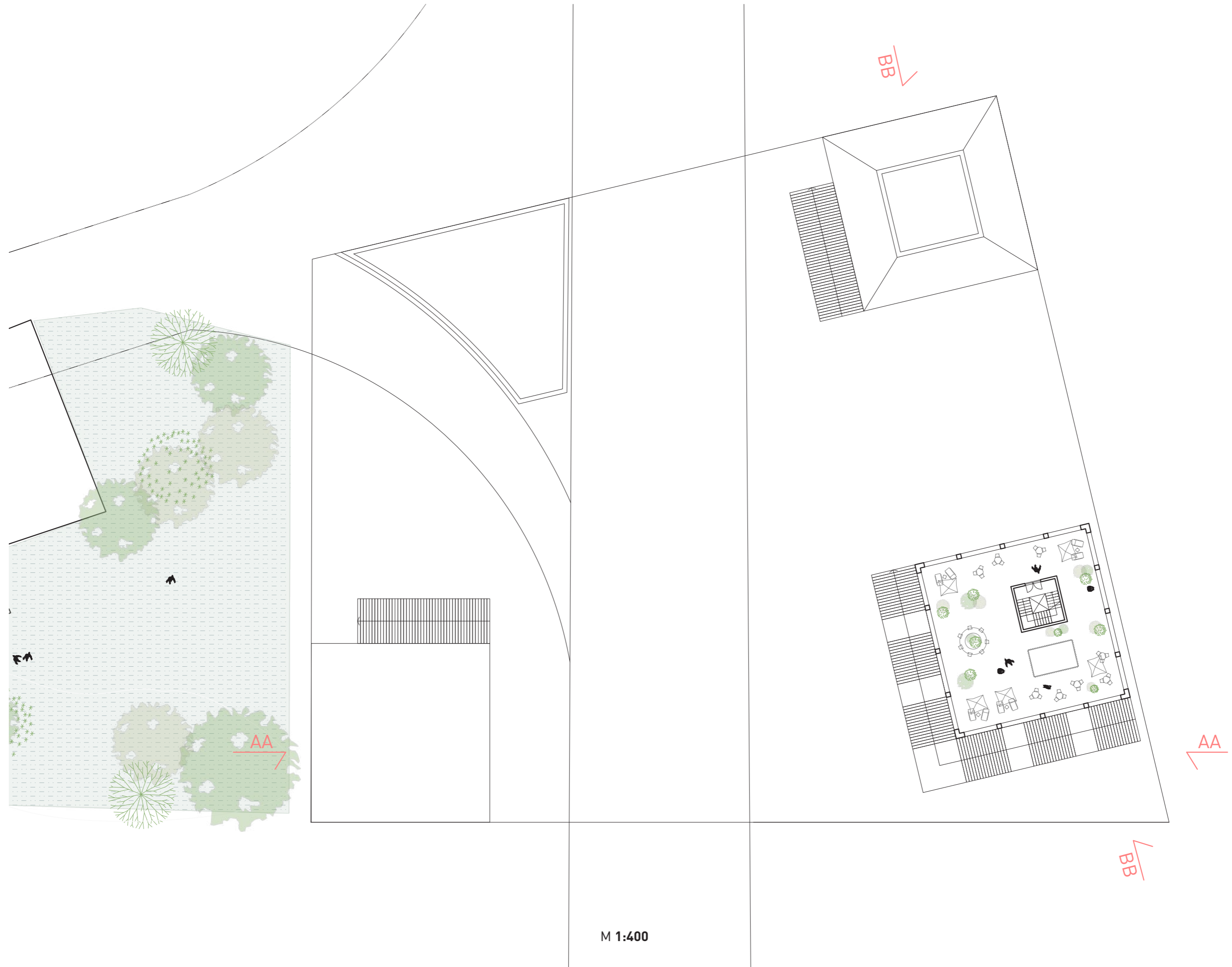

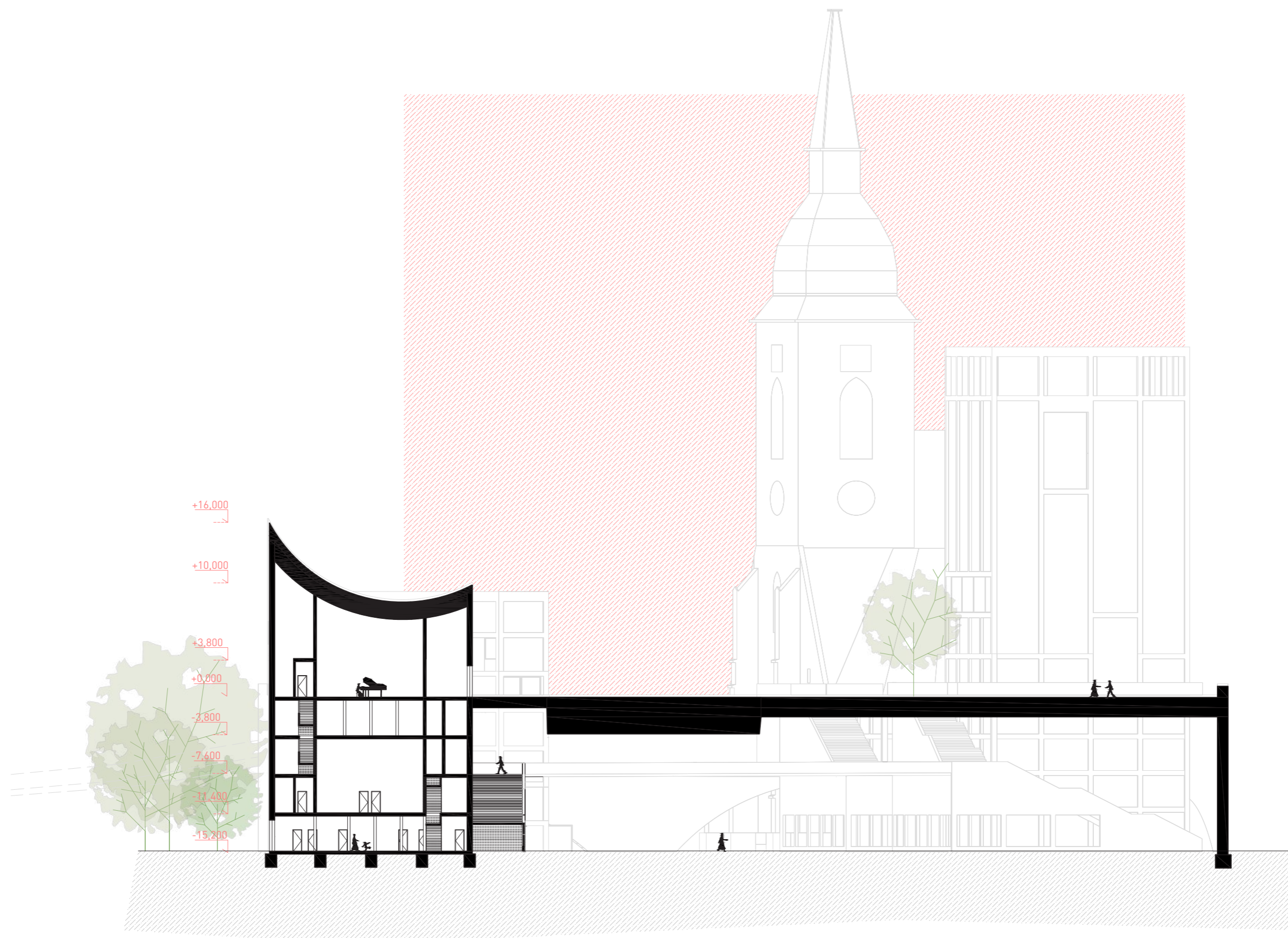
M 1:400

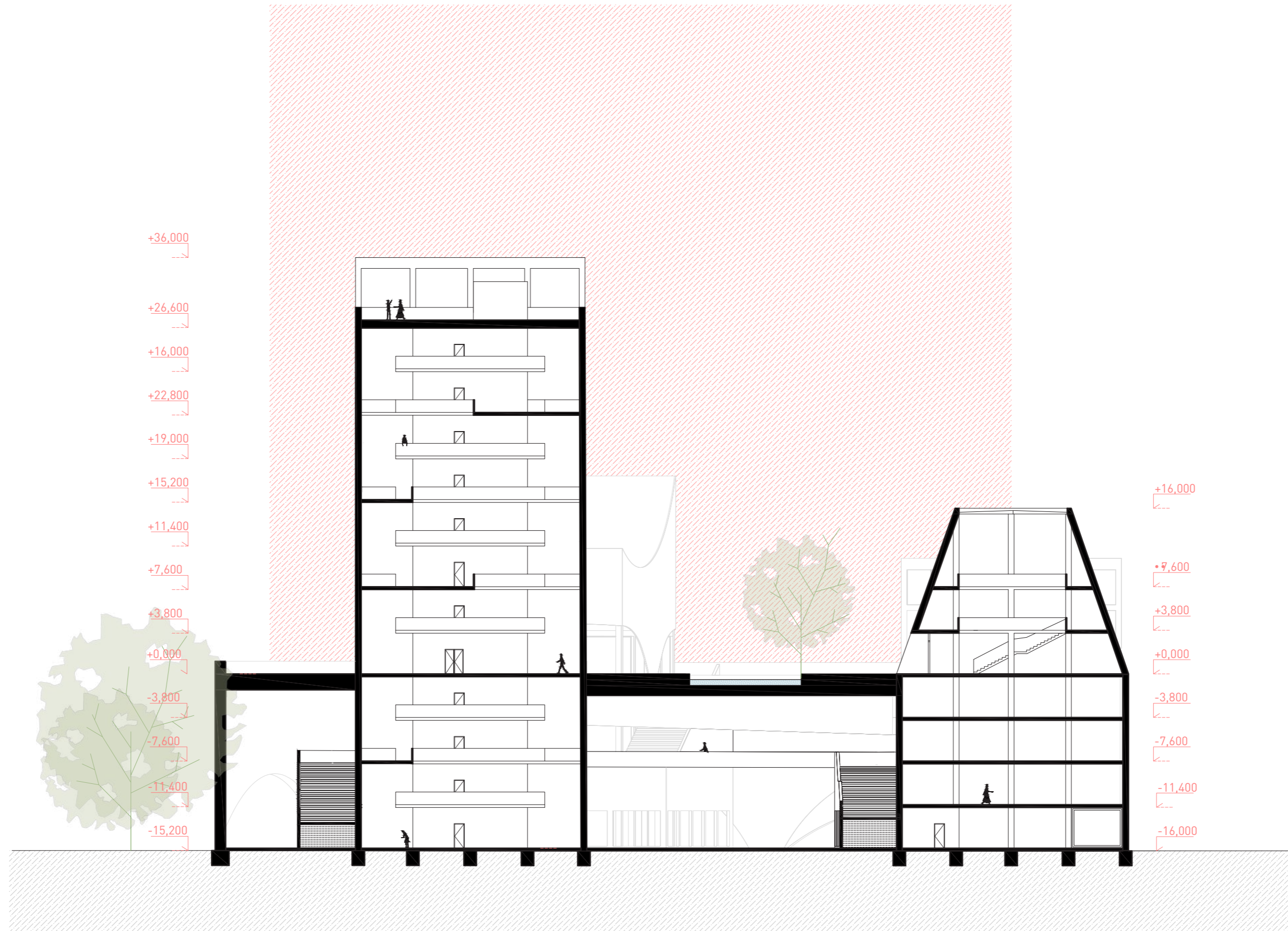
M 1:400

M 1:400

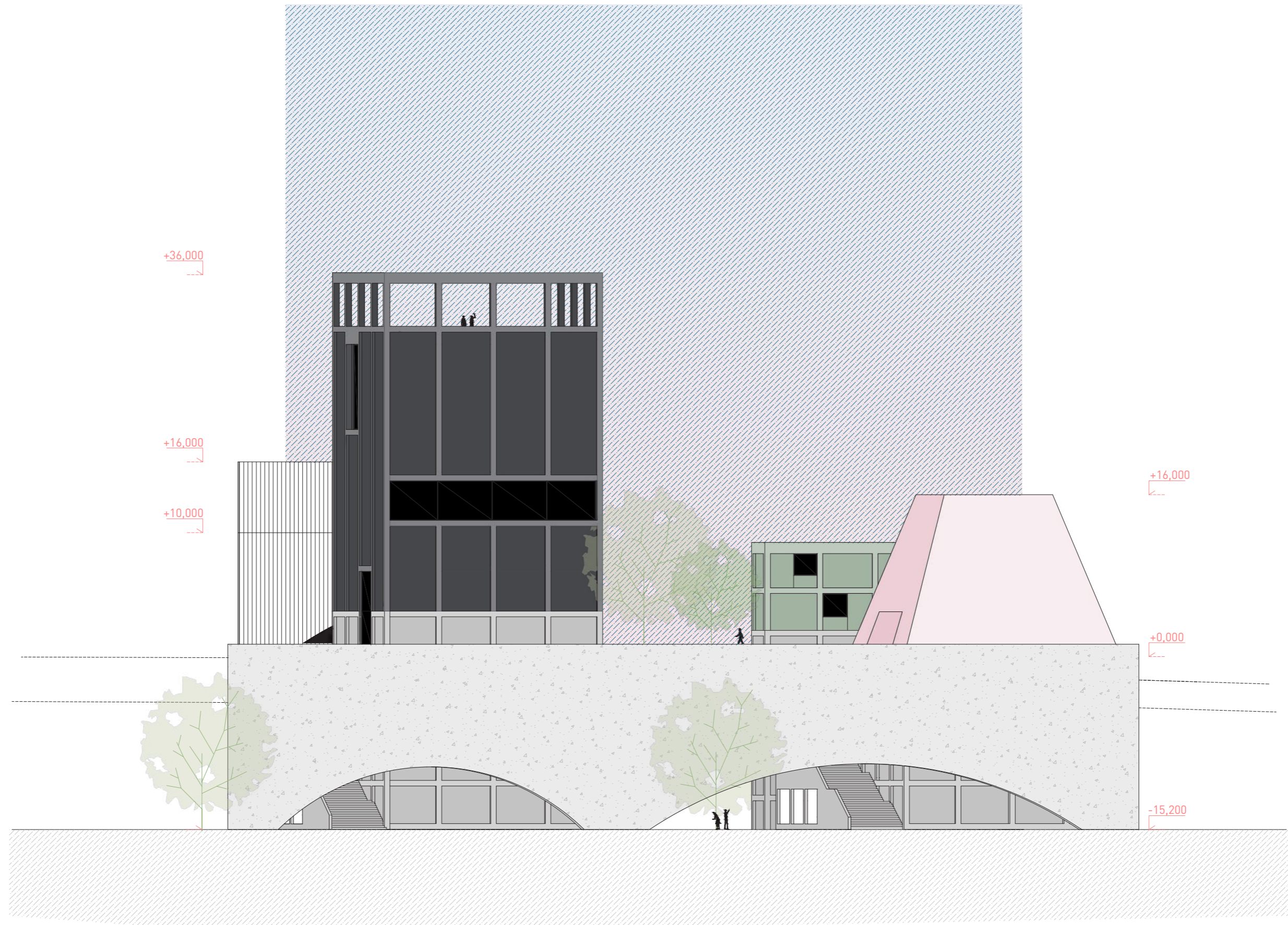
M 1:400

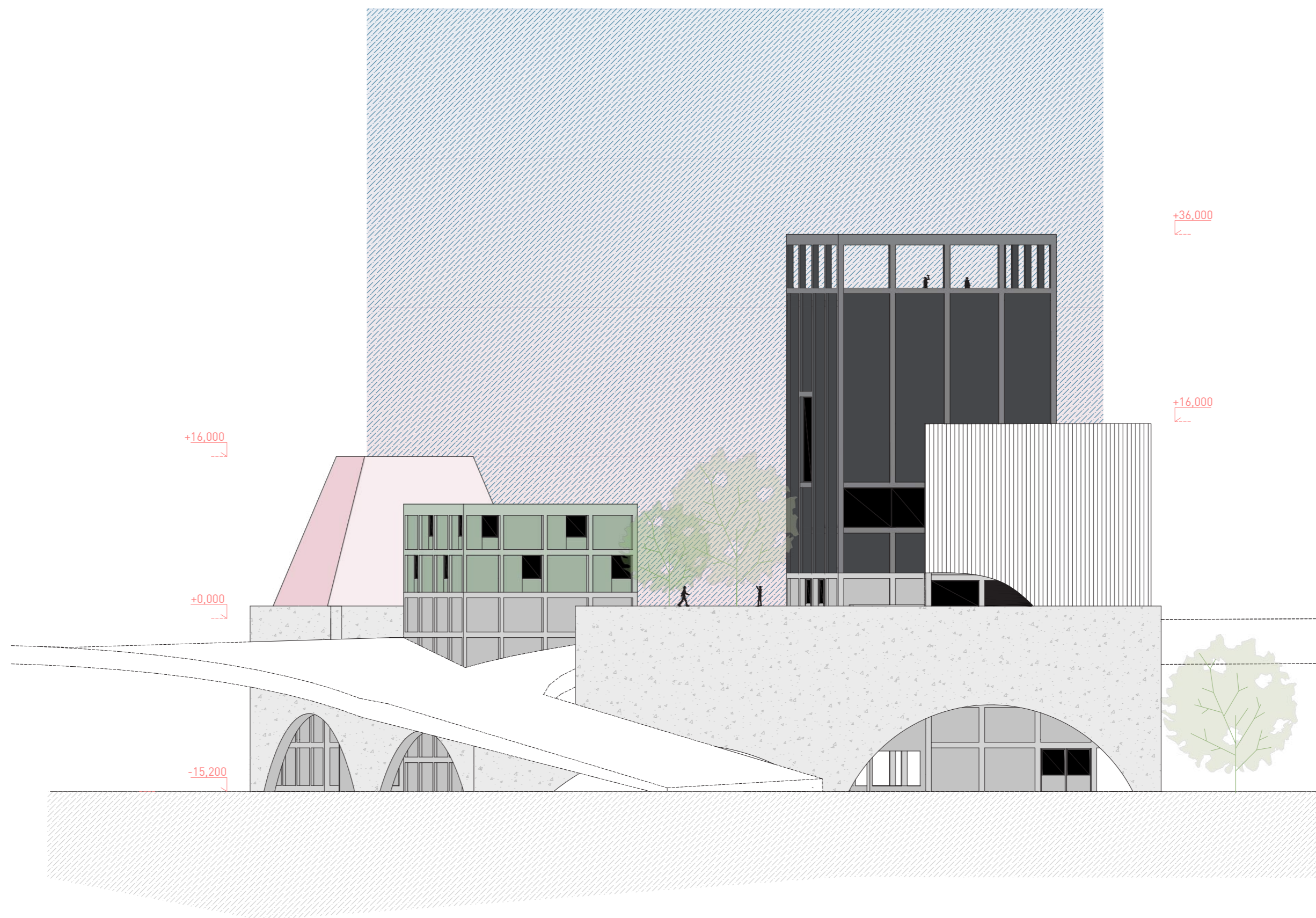

M 1:400

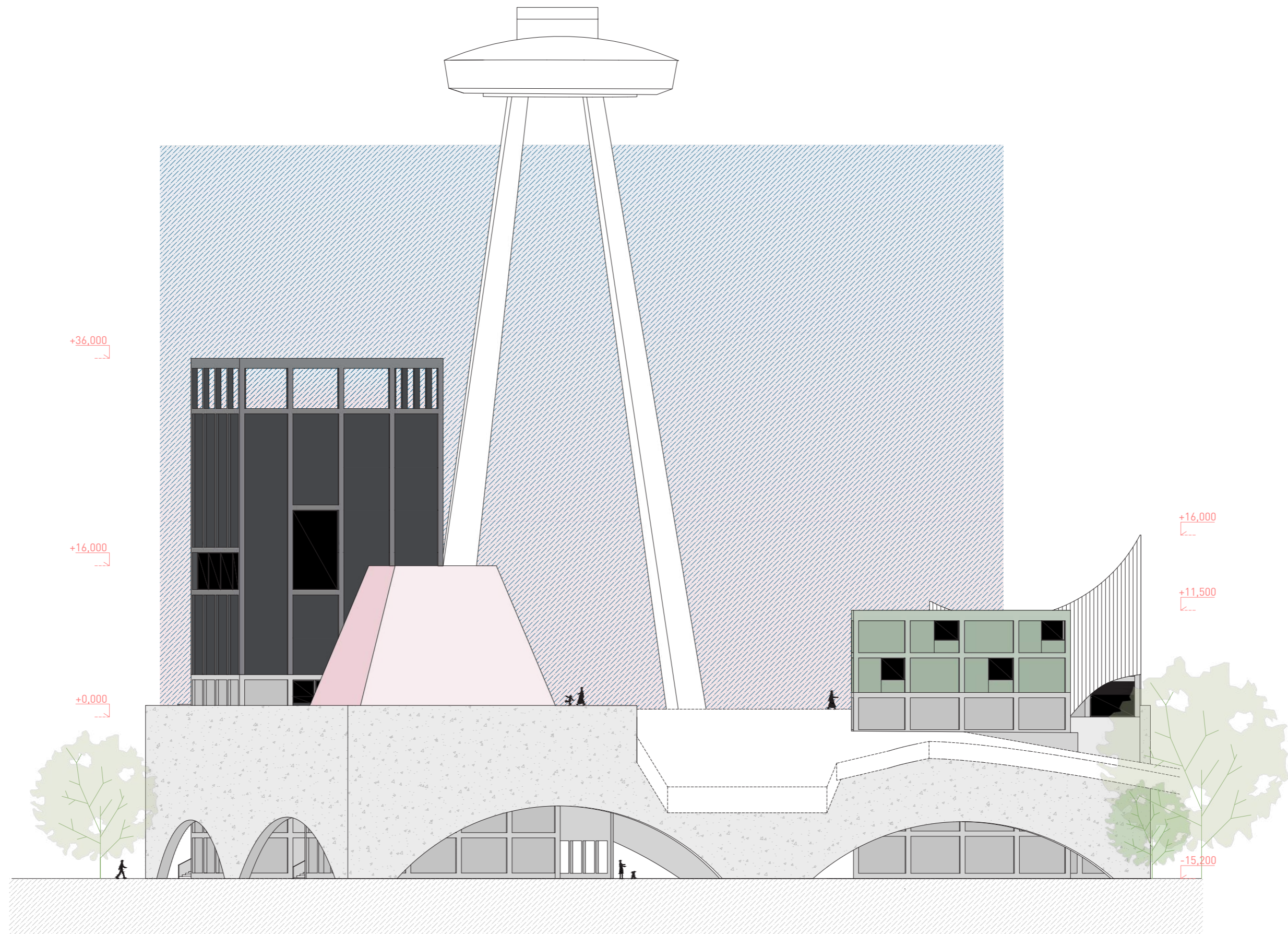

M 1:400

M 1:400

